

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY JERZMANOWICE-PRZEGONIA

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP.....	4
2.	Cel i zakres programu.....	5
3.	Charakterystyka Gminy Jerzmanowice-Przegonia.....	6
3.1	Położenie.....	6
3.2	Użytkowanie terenu.....	6
3.3	Charakter gminy.....	7
3.4	Infrastruktura i gospodarka.....	8
3.4.1	Infrastruktura drogowa i komunikacja zbiorowa.....	8
3.4.2	Infrastruktura techniczna.....	9
3.4.3	Najważniejsze podmioty gospodarcze.....	9
3.4.4	Oświata i kultura.....	10
3.4.5	Turystyka i rekreacja.....	10
3.4.6	Gospodarka wodno - ściekowa.....	11
3.4.6.1	Sieć wodociągowa 11	
3.4.6.2	Sieć kanalizacji sanitarnej 12	
3.5	Gospodarka odpadami.....	13
3.6	Zagrożenie powodziowe.....	13
4.	Stan środowiska na terenie gminy.....	14
4.1	Rzeźba terenu i warunki geologiczne.....	14
4.2	Pokrywa glebowa.....	14
4.3	Warunki klimatyczne.....	16
4.4	Stan zanieczyszczenia powietrza.....	17
4.5	Wody powierzchniowe.....	18
4.6	Wody podziemne.....	18
4.7	Hałas.....	18
4.8	Środowisko przyrodnicze.....	20
4.9	Zachowanie różnorodności biologicznej.....	24
4.10	Gospodarka złożami.....	24
4.11	Walory kulturowe Gminy Jerzmanowice-Przegonia.....	24
4.12	Ochrona krajobrazu.....	26
5.	Uwarunkowania polityki ekologicznej Gminy Jerzmanowice-Przegonia.....	27
5.1	Powiązania z polityką ekologiczną kraju, województwa i powiatu.....	27

5.2	Uwarunkowania wynikające z Planu Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego.....	29
5.3	Uwarunkowania wynikające z wytycznych Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.....	30
5.4	Proponowane specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000.....	32
6.	DOTYCZĄCA POLITYKA EKOLOGICZNA GMINY JERZMANOWICE-PRZEGINIA.....	33
6.1	Zapisy "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przebinia".....	33
6.2	Zadania i inwestycje proekologiczne realizowane przez gminę.....	35
7.	Długoterminowa polityka środowiskowa gminy do roku 2014.....	37
7.1	Cele strategiczne polityki ekologicznej gminy.....	37
7.1.1	Podstawowe kierunki działań.....	37
7.2	Priorytety polityki ekologicznej gminy.....	38
7.2.1	Ochrona wód i zaopatrzenie ludności w wodę.....	38
7.2.2	System kanalizacji i oczyszczania ścieków.....	39
7.2.3	Gospodarka odpadami.....	41
7.2.4	Ochrona przyrody.....	41
7.2.5	Edukacja ekologiczna w gminie.....	43
7.2.6	Rozwój turystyki i rekreacji.....	44
7.3	Pozostałe obszary działań.....	46
7.3.1	Zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności gospodarki.....	46
7.3.1.1	Oszczędność energii 46	
7.3.1.2	Zmniejszenie wodochłonności gospodarki 46	
7.3.2	Zrównoważone rolnictwo, ochrona gleb i powierzchni ziemi.....	47
7.3.3	Zwiększanie lesistości gminy.....	48
7.3.4	Ochrona powietrza atmosferycznego.....	48
7.3.4.1	Emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych 49	
7.3.4.2	Niska emisja pozakomunikacyjna 49	
7.3.5	Rozwój odnawialnych źródeł energii.....	50
7.3.6	Ochrona przed hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.....	51
7.3.6.1	Ochrona przed hałasem 51	
7.3.6.2	Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych 51	
7.3.7	Ochrona krajobrazu.....	52
7.4	Współpraca gminy w zakresie ochrony środowiska.....	52
8.	STRATEGIA WDROŻENIOWA POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY ŚWIATNIKI NA LATA 2004 - 2007.....	53
8.1	Obszary priorytetowe.....	53
8.1.1	Planowanie przestrzenne.....	53
8.1.2	System kanalizacji i oczyszczania ścieków.....	54
8.1.3	Ochrona wód i zaopatrzenie ludności w wodę.....	54
8.1.4	Gospodarka odpadami.....	54
8.2	Zadania o charakterze ciągłym.....	56
8.2.1	Ochrona zasobów przyrody.....	56
8.2.1.1	Tereny i obiekty chronione 56	
8.2.1.2	Zieleń terenów zurbanizowanych i komunikacyjnych 56	
8.2.1.3	Tereny rolne 57	
8.2.1.4	Gospodarka leśna 57	
8.2.2	Ochrona różnorodności biologicznej.....	58
8.2.3	Rozwój turystyki i rekreacji.....	58
8.2.4	Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne.....	59
8.2.5	Poważne awarie i klęski żywiołowe.....	60
8.2.5.1	Poważne awarie przemysłowe 60	
8.2.5.2	Zagrożenie pożarowe 60	
8.2.5.3	Ochrona przeciwpowodziowa 60	
8.2.6	Powiązania z programami regionalnymi.....	60
8.2.6.1	Program Ochrony Środowiska Powiatu Krakowskiego 61	
8.2.6.2	Program "Informatyzacja Województwa Małopolskiego w latach 2004 -2006". 76	
9.	HARMONOGRAM I NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2004 - 2007	77
10.	Organizacja zarządzania programem.....	78
11.	Środki niezbędne do osiągnięcia celów programu.....	78
11.1	Instrumenty prawne.....	78
11.2	Instrumenty organizacyjne i polityki ekologicznych.....	78
11.3	Instrumenty ekonomiczne.....	78
11.4	Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji.....	78
11.4.1	Edukacja ekologiczna.....	78
11.4.2	Dostęp do informacji o środowisku.....	78
12.	KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU.....	78

12.1	Kontrola realizacji programu ochrony środowiska.....	78
12.2	Proponowany zestaw wskaźników ekologicznych i realizacji programu.....	78
12.3	Kontrola systemu zarządzania środowiskiem.....	78
12.4	Kontrola stanu środowiska i jego zagrożeń.....	78
13.	Okresowa aktualizacja Gminnego Programu Ochrony Środowiska.....	78
14.	STRESZCZENIE.....	78
15.	LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	78

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW
SPIS RYSUNKÓW

1. WSTĘP

Obowiązek sporządzenia przez gminy Gminnego Programu Ochrony Środowiska wynika z art. 17 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2001 r. Nr 62, poz. 62). Równocześnie Ustawa o odpadach (Dz. U. 2001 Nr 100 poz. 1085) w art. 14 zobowiązuje gminy do opracowywania planów gospodarki odpadami.

Wyżej wymienione dokumenty służą realizacji na poziomie najniższej jednostki administracyjnej, jaką jest gmina, celów wymienionych w Polityce Ekologicznej Państwa, a zarazem powinny wykazywać ścisły związek z planami i programami wyższego szczebla, tj. wojewódzkimi i powiatowymi.

Podstawowym celem programów ochrony środowiska wszystkich szczebli powinno być dążenie do urzeczywistniania, w formie praktycznych działań, idei zrównoważonego rozwoju, wpisanej w Konstytucję RP oraz w Politykę Ekologiczną Państwa. Zrównoważony rozwój zakłada dążenie do poprawy poziomu życia społeczeństw bez ograniczenia możliwości rozwoju dla przyszłych pokoleń, równość w prawie do korzystania z zasobów środowiska wobec wszystkich grup społecznych i narodowych oraz osiągnięcie powyższych celów w sposób nie zagrażający istnieniu i stabilności ekosystemów Ziemi.

Zrównoważony rozwój wyraża się dążeniem do:

- ⌘ zachowania możliwości odtwarzania się zasobów naturalnych,
- ⌘ racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
- ⌘ ograniczania uciążliwości dla środowiska i nieprzekraczania granic wyznaczonych jego odpornością,
- ⌘ zachowania różnorodności biologicznej,
- ⌘ zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa ekologicznego,
- ⌘ tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w dostępie do ograniczonych zasobów i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń.

Zakłada się, że wdrożenie przedstawionego w niniejszym dokumencie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jerzmanowice-Przebinia pociągnie za sobą odczuwane przez społeczność gminy korzyści nie tylko w wymiarze ekologicznym, lecz również w zakresie poprawy warunków życia, rozwoju gospodarczego oraz polepszenia wskaźników ekonomicznych.

2. Cel i zakres programu

Niniejszy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jerzmanowice-Przebinia na lata 2004 - 2007 z perspektywą do roku 2014 został opracowany na zamówienie Wójta Gminy Jerzmanowice-Przebinia - Józefa Hrabia zgodnie z umową nr 12/2004 z dnia 29.04.2004 r. zawartą pomiędzy Gminą Jerzmanowice-Przebinia a Małopolskim Biurem Konsultingowo - Marketingowym - Ochrona Środowiska s.c.

Podczas opracowywania dokumentu uwzględniono m.in. następujące materiały:

- Projekt programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla Powiatu Krakowskiego. Instytut Rozwoju Miast w Krakowie, październik 2003 r.
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego uchwalona przez Sejmik Województwa Małopolskiego w dniu 28.08.2000 r.
- Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2001-2015 (dokument uchwalony przez Sejmik Wojew. Małopolskiego pod numerem XXXVII/330/2000),
- Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego. Oprac. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie, 2002 r. Źródło: <http://www.wrotamalopolski.pl>.
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010. Warszawa, grudzień 2002 r.
- Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002 - 2010. Warszawa, listopad 2002 r.

Pełen wykaz wykorzystanych dokumentów znajduje się w rozdziale 15.

W przypadku Gminy Jerzmanowice-Przebinia program ochrony środowiska wykonywany jest obecnie po raz pierwszy.

Program ochrony środowiska na podstawie aktualnego stanu środowiska, źródeł jego zagrożeń oraz tendencji przeobrażeń określa cele polityki ekologicznej na terenie gminy, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, instrumenty realizacji programu, potrzebne środki finansowe oraz formy kontroli jego realizacji.

Problematyka ochrony środowiska obejmuje wszystkie jego elementy, a więc budowę geologiczną i bogactwa naturalne, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, rzeźbę terenu i pokrywę glebową, szatę roślinną i lasy, świat zwierząt, a także podstawowe walory kulturowe.

Zakres Gminnego Programu Ochrony Środowiska odpowiada zagadnieniom ujętym w Polityce Ekologicznej Państwa oraz w programach wyższego szczebla (wojewódzkim, powiatowym), z uwzględnieniem charakterystyki gminy, potrzeb społeczności lokalnej, oraz możliwości finansowych jednostki.

Okres obowiązywania niniejszego programu obejmuje również etap wdrażania systemu, zbierania doświadczeń oraz wypracowywania optymalnych warunków działania. Wymagać będzie on ścisłej współpracy pomiędzy twórcami i weryfikatorami programu, urzędem gminy oraz jej mieszkańcami.

System zarządzania środowiskiem, którego elementem są cykliczne opracowywane programy, jest w naszym kraju dopiero w początkach formowania. Jakkolwiek realizacja poszczególnych zadań z zakresu ochrony środowiska, ujętych w niniejszym programie jest podstawowym celem dla Urzędu Gminy, to jednak na etapie formowania systemu istotne jest również opracowanie i sprawdzenie samego systemu programów łączącego kolejne szczeble administracyjne.

3. Charakterystyka Gminy Jerzmanowice-Przegonia

3.1 Położenie

Gmina Jerzmanowice-Przegonia położona jest w województwie małopolskim, w północno-zachodniej części powiatu krakowskiego, graniczy od wschodu z gminą Skała, od północy z gminą Sułoszowa, od zachodu z gminą Olkusz, a od południa - z gminami Krzeszowice i Wielka Wieś (Rys.1).

W skład Gminy Jerzmanowice-Przegonia wchodzi 8 sołectw: Czubrowice, Gotkowice, Jerzmanowice, Łazy, Przegonia, Raclawice, Saspów i Szklary (Rys. 2). Gmina zajmuje powierzchnię 68 km², co stanowi 5,53% powierzchni powiatu krakowskiego, i 2,37% powierzchni województwa małopolskiego.

Gmina Jerzmanowice-Przegonia położona jest na Wyżynie Krakowskiej (fragment Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej), w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych - Dolinki Krakowskie (z wyjątkiem części wsi Czubrowice, która leży w otulinie tego parku). Wieś Saspów leży częściowo w otulinie, a w części na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego. Fragment Wyżyny Krakowskiej na poziomie 350-450 m n.p.m., na którym położona jest gmina, ma charakter wierzchwinowy o powierzchni lekko falistej. Na wierzchwinie tej występują ostańce, grupy skalne wznoszące się do ok. 500 m n.p.m., silnie spękane, skrasowiałe - pełne szczelin, kavern i grot. Obszar występowania ostańców obejmuje teren pomiędzy dolinami Kluczwody, Będkówki i Szklarki oraz poblizkie wioski Bębło, Kawiory, Jerzmanowice, Łazy i Czubrowice (np. "Skałka" pod Jerzmanowicami - 502 m n.p.m.). Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody w dolinie Szklarki (Rys. 3).

Gmina położona jest w zlewni Rudawy, z wyjątkiem wsi Saspów leżącej w zlewni rzeki Prądnik. Ponadto obszar gminy w całości znajduje się w zasięgu jurajskiego zbiornika wód podziemnych, należącego do GZWP nr 326 "Krzeszowice-Pilica". Jest to zbiornik przepływowy, odkryty, szczelinowo-krasowo-porowy, którego wody, na skutek braku izolacji łatwo ulegają zanieczyszczeniu.

3.2 Użytkowanie terenu

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 6839 ha, z czego tereny zainwestowane stanowią zaledwie 7,04%. Użytkowanie terenu przedstawia się następująco (tab.1):

- użytki rolne - 5716 ha (83,58% powierzchni gminy) w tym:
 - grunty orne - 5400 ha,
 - sady - 86 ha,
 - łąki trwałe- 32 ha ,
- pastwiska trwałe - 198 ha,
- lasy - 609 ha (8,98% powierzchni gminy).
- pozostałe - 514 ha (7,44% powierzchni gminy).

W gminie przeważają małe gospodarstwa rolne - na 2227 działających gospodarstw- jest 718 o powierzchni 1-2 ha, a gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha - zaledwie 2, czyli aż 53% gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni poniżej 2 ha. Sektorem dominującym jest sektor prywatny - indywidualne gospodarstwa rolne zajmują łącznie 78,3% (5358 ha) obszaru gminy.

Tabela 1. Bilans użytkowania terenu w Gminie Jerzmanowice-Przegonia

WYSZCZEGÓLNIENIE	POWIERZCHNIA [ha]	% całości obszaru
Tereny produkcyjne, zaplecza budownictwa, magazyny hurtownie	12,8	0,16
Ośrodki produkcji urządzeń obsługi rolnictwa i leśnictwa	0,7	0,00
Tereny administracji i usług	28,76	0,81
Tereny mieszkalnictwa	292,34	4,02
Tereny zieleni urządzonej	4,7	0,05
Tereny komunikacji	140,0	2,00
Urządzenia infrastruktury technicznej	0,7	0,00
RAZEM TERENY ZAINWESTOWANE	480,0	7,04
Tereny użytków rolnych	5716,0	83,6
Lasy	609,0	8,98
Wody	6,0	0,08
Tereny inne (w tym powierzchnia wyrównawcza)	28,0	0,03
RAZEM TERENY NIEZAINWESTOWANE	6359,0	92,96
OGÓŁEM TERENY	6839,0	100,00

3.3 Charakter gminy

Gmina Jerzmanowice-Przegonia składa się z 8 sołectw: Czubrowice, Gotkowice, Jerzmanowice, Łazy, Przegonia, Raclawice, Saspów i Szklary. Siedziba władz gminnych znajduje się w Jerzmanowicach. Gmina ma charakter wiejski. Zgodnie z zasadami GUS gmina nie należy do obszarów zurbanizowanych.

Gminę Jerzmanowice-Przegonia, o powierzchni ok. 68 km² zamieszkuje łącznie 10,3 tys. osób (stan na koniec 2001 r.). Gęstość zaludnienia w gminie jest niska, wynosi 151 osób/km², podczas gdy dla powiatu krakowskiego wynosi ona 193 osób/km², a dla województwa małopolskiego - 214 osób/km².

Najbardziej zaludnione wsie w gminie to Jerzmanowice i Przegonia, zaś najmniej - Łazy i Gotkowice (tab. 2).

Tabela 2. Ilość mieszkańców w poszczególnych wsiach

Wieś	1988	1998
Czubrowice	1187	1199
Gotkowice	371	392
Jerzmanowice	2230	2411
Łazy	416	417
Przegonia	2093	2235
Raclawice	1540	1539
Saspów	1293	1312
Szklary	617	653
Ludność gminy ogółem	9747	10158

Gmina Jerzmanowice-Przegonia, z uwagi na warunki naturalne (walory krajobrazowe), potrzeby ludności i infrastrukturę komunikacyjną utrzymuje związki z innymi gminami powiatu krakowskiego.

Położenie gminy na Wyżynie Krakowskiej, na terenie Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych (56,6% powierzchni gminy - 3871,8 ha), obejmującego inne gminy powiatu krakowskiego oraz Ojcowskiego Parku Narodowego (300,1 ha) stwarza warunki do współpracy z gminami o podobnym charakterze w zakresie rozwoju bazy rekreacyjnej i turystyki. Na terenie gminy znajduje się rezerwat w dolinie Szklarki (pow. 47,29 ha), Jaskinia Nietoperzowa oraz szereg pomników przyrody żywej i nieożywionej. Rozwój bazy turystycznej jest szansą na ożywienie gospodarcze gminy.

Gmina Jerzmanowice-Przebinia, której rozwój gospodarczy związany jest w dużej mierze z rolnictwem, znajduje swoje rynki zbytu dla produktów rolnych (gł. roślin okopowych) w Krakowie, Olkuszu i na Śląsku.

Przez Gminę Jerzmanowice-Przebinia przebiegają następujące drogi: krajowa międzyregionalna nr 94 (międzynarodowa nr E 40) na odcinku Kraków-Olkusz, 4 drogi powiatowe (nr 18108, nr 18111, nr 18116, nr 18281) krzyżujące się z drogą krajową nr 94, droga gminna Saspów-Sułoszowa, drogi Jerzmanowice-Łazy, Jerzmanowice-Gotkowice. Przez obszar gminy nie prowadzi żadna linia kolejowa, podstawowym środkiem przewozowym jest więc komunikacja autobusowa i mikrobusowa. Możliwość dojazdu do większych ośrodków jest bardzo istotna dla mieszkańców gminy, gdyż około 30% mieszkańców w wieku produkcyjnym pracuje poza obszarem gminy (gł. w Krakowie i Olkuszu). Trasy komunikacyjne są ważnym elementem infrastruktury również z uwagi na fakt, iż młodzież zamieszkująca gminę pobiera naukę w szkołach ponadgimnazjalnych (licea, technika, szkoły zawodowe) w Krakowie (50% uczniów) oraz Krzeszowicach, Giebułtowicach i Olkuszu. Równocześnie Kraków jest najbliższym ośrodkiem oferującym naukę w szkołach policealnych i wyższych. Ponadto ludność gminy objęta jest specjalistyczną opieką zdrowotną w placówkach służby zdrowia znajdujących się poza obszarem gminy.

Z uwagi na walory przyrodnicze, bliskość Krakowa i dobrze funkcjonującą komunikację obserwuje się trend do osiedlania się ludności z zewnątrz (głównie z Krakowa) na terenie gminy (głównie w Jerzmanowicach, Łazach, Przebinii, Raclawicach i Sasporwie). Taka sytuacja, w przypadku zapewnienia przez gminę obszarów pod nową zabudowę, stanowi kolejną szansę na rozwój gminy.

3.4 Infrastruktura i gospodarka

3.4.1 Infrastruktura drogowa i komunikacja zbiorowa

Układ drogowy gminy przedstawia się następująco:

- Droga krajowa międzyregionalna nr 94 (międzynarodowa nr E 40) o przebiegu: granica państwa - Zgorzelec - Wrocław - Olkusz - granica gminy - Przebinia - Gotkowice - Jerzmanowice - granica gminy - Kraków - Medyka - granica państwa
- Drogi powiatowe, pełniące rolę dróg zbiorczych lub lokalnych:
 - Droga nr 18108 o przebiegu: Krzeszowice - Paczóttowice - granica gminy - Raclawice - Czubrowice - Przebinia - skrzyżowanie z drogą krajową nr 94
 - Droga nr 18111 o przebiegu: Rudawa - Szklary - Jerzmanowice - skrzyżowanie z drogą krajową nr 94
 - Droga nr 18116 o przebiegu: skrzyżowanie z drogą krajową nr 94 - Sasporwie - granica gminy - Wola Kalinowska - Ojców - skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 773
 - Droga nr 18312 o przebiegu: Zawada - granica gminy - Raclawice

- Lokalne i dojazdowe drogi gminne o nawierzchni twardej (w większości przypadków ulepszonej) m.in odcinki dróg: nr 18281 (Przeginia - skrzyżowanie z drogą krajową - granica gminy - Sułoszowa - Trzyciąż) oraz nr 18312 (Raclawice - Szklary) oraz o nieulepszonej nawierzchni, funkcjonujące np. jako drogi dojazdowe do pól..

Na obszarze gminy niewielkie parkingi znajdują się przeważnie obok kościołów i miejsc, gdzie funkcjonują placówki handlowe i usługowe. Większy parking znajduje się w Przeginii.

Zgodnie ze "Studium zagospodarowania przestrzennego województwa krakowskiego." planowana jest budowa drugiej jezdni drogi krajowej nr 94, wraz z obejściami Jerzmanowic i Przeginii oraz rozbudowa dróg nr 18331 (Szklary-Raclawice) i nr 18281 (Przeginia-Sułoszowa).

Obszar miasta i gminy obsługują linie autobusowe PKS kursujące na trasach:

- Zakopane - Rabka - Kraków - Jerzmanowice - Olkusz - Częstochowa - Gliwice,
- Kraków - Jerzmanowice - Szklary,
- Kraków - Jerzmanowice - Gotkowice - Przeginia - Olkusz,
- Kraków - Skała - Sąpów - Jerzmanowice - Gotkowice - Przeginia - Olkusz,
- Olkusz - Przeginia - Raclawice,
- Olkusz - Przeginia - Gotkowice - Jerzmanowice - Szklary

oraz prywatne linie mikrobusowe.

3.4.2 Infrastruktura techniczna

Głównym elementem infrastruktury technicznej gminy są gazociągi przebiegające przez jej teren:

- wysokoprężny O500 CN=6,4 MPa relacji Węgrzce Wielkie - Dąbrowa Górnicza,
- magistralny średnioprężny O350,
- średnioprężny O225 biegnący przez Sąpów (zasila gminę Skała),
- sieci rozdzielcze średniego ciśnienia O 90 - O 40, na terenie poszczególnych wsi gminy.

Wszystkie wsie Gminy Jerzmanowice-Przeginia są zgazyfikowane, a źródłem zasilania sieci gazowych jest gazociąg średnioprężny O350.

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w energię elektryczną odbywa się ze źródeł zasilania spoza terenu gminy z napowietrznej sieci średniego i niskiego napięcia.

Na terenie gminy poszczególne obiekty ogrzewane są z indywidualnych kotłowni oraz palenisk piecowych o różnych rodzajach paliw (gaz ziemny, paliwo stałe - węgiel i koks).

3.4.3 Najważniejsze podmioty gospodarcze

Rozwój gminy związany jest głównie z czterema dziedzinami życia stanowiącymi podstawę gospodarki:

- . mieszkalnictwem,
- . turystyką,
- . rzemiosłem
- . usługami i produkcją związaną z rolnictwem i gałęziami pozarolniczymi.

W gminie Jerzmanowice-Przeginia brak jest dużych zakładów przemysłowych, natomiast liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy systematycznie wzrasta, obecnie działalność gospodarczą prowadzi tu około 600 podmiotów gospodarczych. Jest ona reprezentowana przez prywatne podmioty sektora produkcyjnego, obejmuje rzemiosło produkcyjne i drobną wytwórczość. W tej sferze funkcjonuje ok. 170 podmiotów, z których ok. 80 związanych jest z budownictwem (zakłady budowlane, budowlano-remontowe). Ponadto na terenie gminy znajduje się ok. 60 zakładów z branży drzewnej (głównie produkcja pamiątek drewnianych), które zapewniają ok. 8% miejsc pracy oraz ponad 70 podmiotów zajmujących się mechaniką pojazdową, transportem i handlem używanymi samochodami. Ważniejsze podmioty gospodarcze na terenie gminy zestawiono w tab. 3.

Tabela 3. Lista ważniejszych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Jerzmanowice-Przeginia

Nazwa/właściciel	Branża	Adres
J. Bronikowski	stacja paliw	Gotkowice
JET	stacja paliw	Czubrowice
J. Niedziółka	mechanika pojazdowa	Jerzmanowice 407a
Skotniczny	autohandel	Czubrowice
A. Stach	ślusarstwo	Przeginia
A. Sarota	mechanika pojazdowa	Jerzmanowice 216
R. Klich	blacharstwo, lakiernictwo	Raślawice 277a
B. Janik	stacja przeglądu samochodów	Jerzmanowice 27
L. Miller	gastronomia, hotelarstwo	Sąspów 122
Oknoświat/St. Tarnowski	szklarska	Jerzmanowice 222
Z. Chmura	mechanika pojazdowa	Jerzmanowice 100

3.4.4 Oświata i kultura

W gminie funkcjonuje 8 szkół podstawowych, 2 gimnazja, 3 placówki przedszkolne.

W Jerzmanowicach działa Gminny Ośrodek Kultury, który posiada 3 filie - w Przeginii, Łazach i Sąspowie. W ośrodku tym działa m.in. zespół muzyczny Sokoliki. W Raślawicach, Gotkowicach, Jerzmanowicach oraz Przeginii, na większe imprezy kulturalne wykorzystywane są sale Ochotniczych Straży Pożarnych.

Ludność gminy może również korzystać z 4 placówek bibliotecznych, w tym 1 biblioteka gminna w Jerzmanowicach i 3 filie (w Przeginii, Sąspowie i Raślawicach).

3.4.5 Turystyka i rekreacja

Ze względu na stosunkowo czyste środowisko, obfitość terenów zielonych, rolniczy charakter oraz walory krajobrazowe, Gmina Jerzmanowice-Przeginia, wraz z przyległymi gminami, stanowi zaplecze rekreacyjne dla obszaru aglomeracji krakowskiej oraz dla Olkusza.

Gmina znajduje się na obszarze Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych - Dolinki Krakowskie, mały jej fragment (część wsi Sąspów) na obszarze Ojcowskiego Parku Narodowego. Na terenie gminy znajduje się chętnie odwiedzana przez turystów Jaskinia Nietoperzowa oraz rezerwat w dolinie Szklarki. Przez teren gminy prowadzą 4 szlaki turystyczne dla turystów pieszych i 3 szlaki rowerowe (Rys. 4).

Obłożenie miejsc noclegowych w gminie jest najwyższe z całego powiatu krakowskiego i wynosi ponad 50 osób na 1 miejsce noclegowe.

Oprócz korzyści dla rozwoju gminy, jakie niesie za sobą zwiększenie się ruchu turystycznego na jej terenie, istnieje jednak zagrożenie dewastacją środowiska naturalnego, co szczególnie niebezpieczne jest na obszarach chronionych. Do zagrożeń środowiska zalicza się tu: degradację gleb, niszczenie szaty roślinnej (wydepywanie, rozjeżdżanie), wzmożenie procesów erozji, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i powietrza (emisja spalin samochodowych, zaśmiecanie środowiska).

3.4.6 Gospodarka wodno - ściekowa

3.4.6.1 Sieć wodociągowa

W powiecie krakowskim Gmina Jerzmanowice-Przegonia jest w najkorzystniejszej sytuacji pod względem zasobności w wodę, gdyż na jej terenie występuje największa ilość wydajnych źródeł (do 60 m³/h). Położenie gminy na wododziale (szczególnie w północnej części) wód rzek Rudawy i Prądnika oraz w zasięgu drenującej działalności olkuskich kopalń rud cynku (w zachodniej części gminy) powoduje jednak pewien deficyt wody na jej obszarze.

Gmina niemal w całości leży w zlewni rzeki Rudawy, na obszarze źródlisk jej lewobrzeżnych dopływów - potoków Raclawka, Szklarka, częściowo Będkówka. Jedyne wieś Sąspów leży w zlewni potoku Sąspówka zasilającego rzekę Prądnik.

Ludność zamieszkująca Gminę Jerzmanowice-Przegonia zaopatrywana jest w wodę z wodociągów wiejskich, której źródłem są wody z utworów jurajskich pobierane ze studni o głębokości dochodzącej do 100 m i wydajności od kilku do kilkudziesięciu m³/h. Ponadto na terenie gminy znajdują się studnie publiczne również zasilane wodą z utworów jurajskich.

Sieć wodociągowa, składająca się z 10 wodociągów, działająca w Gminie Jerzmanowice-Przegonia przedstawia się następująco:

- wodociąg "Czubrowice" - zasilany ze studni o wydajności 20,5 m³/h, z siecią wodociągu Φ 110 - 90 mm, ze zbiornikiem wyrównawczym, obsługuje mieszkańców Czubrowic.
- wodociąg "Czubrowice-Polesie" - zasilany ze studni o wydajności 5 m³/h, z siecią wodociągu 100-80 mm, ze zbiornikiem V=75 m³, obsługuje 24 odbiorców z zachodniej i północnej części Czubrowic (w tym Kolonię Polesie).
- wodociąg "Jerzmanowice" - długości 35 km, zasilany ze studni o głębokości 36 m i wydajności 52,8 m³/h, ze zbiornikiem V=2x100 m³, zaopatruje 658 budynków środkowej i północnej części Jerzmanowic.
- wodociąg "Łazy" - długości 7 km, zasilany ze studni o głębokości 100 m i wydajności 12 m³/h, z siecią wodociągu 100-80-50 mm, ze zbiornikiem V=100 m³, zaopatruje 135 gospodarstw
- wodociąg "Łazy-Jawor" - długości 5,5 km, zasilany ze studni, która początkowo posiadała wydajność 12 m³/h, a w ostatnich latach spadła ona aż do 2 m³/h, wspomagany wodą z wodociągu "Jerzmanowice", zaopatruje północno-wschodnią część wsi Łazy oraz część Jerzmanowic,
- wodociąg "Przegonia" - długości 26 km, zasilany ze studni o głębokości 100 m i wydajności 58 m³/h, z możliwością uzupełnienia o 3 m³/h ze studni w Gotkowicach, z siecią wodociągu 100-50 mm, ze zbiornikiem wyrównawczym V=200 m³ i hydrofornią, zaopatruje wieś Przegonia, Gotkowice oraz część Jerzmanowic (Kolonię Zachodnią),
- wodociąg "Sąspów-Podkalinów" - długości 2 km, zasilany ze studni o wydajności 3 m³/h, z siecią wodociągu 100 mm, ze zbiornikiem V=30 m³ i hydrofornią, zaopatruje 16 gospodarstw przysiółka Podkalinów,
- wodociąg "Sąspów-Wymysłów" - długości 11,5 km, zasilany ze studni o wydajności 13,7 m³/h, z siecią wodociągu 160-110-80 mm, z dwoma zbiornikami wyrównawczymi i hydrofornią, zaopatruje dwa przysiółki Sąspowa - Wymysłów i Bukowice
- wodociąg "Raclawice" - długości 10,2 km, z siecią wodociągu 110-90 mm, ze zbiornikiem wyrównawczym,

- wodociąg "Szkлары" - długości 11,5 km, zasilany ze studni o głębokości 20 m i wydajności 25,3 m³/h, z siecią wodociągu 110-80 mm, ze zbiornikiem wyrównawczym V=2x75 m³.

Zdolność produkcyjna ujęć wody na koniec 1998 roku wyniosła 4 732,8 m³/dobę. Notowano duże straty wody na sieci, przekraczające 50% poboru wody, największe w Przegonii, Łazach i Jerzmanowicach.

Sieć wodociągowa na terenie gminy ma łączną długość 110,3 km a 95% ludności gminy korzysta z wody wodociągowej. Dla zaopatrzenia wodociągów w 2003 roku ujęto około 370 tys. m³ wody.

3.4.6.2 Sieć kanalizacji sanitarnej

W chwili obecnej na terenie gminy sieć kanalizacji sanitarnej ma długość ok. 15 km (do końca 2004 r. przybędzie kolejne 7 km) i korzysta z niej ok. 9% ludności gminy (mieszkańcy Raclawic, Czubrowic i Przegonii).

Z uwagi na słabo rozbudowany zbiorczy system kanalizacji przeważająca większość ścieków bytowo-gospodarczych z terenu gminy odprowadzana jest bez oczyszczania do okresowo opróżnianych zbiorników, a najczęściej bezpośrednio do ziemi lub cieków.

Ze względu na położenie gminy w strefie ochronnej ujęcia wody na Rudawie oraz na terenach objętych rezerwatami (doliny potoków), brak systemu oczyszczania ścieków z terenu gminy stanowi zagrożenie skażenia wód cieków wodnych.

Do chwili obecnej został zrealizowany I etap oczyszczalni typu mechaniczno-biologicznego (SBR) w miejscowości Żary, która ma oczyszczać ścieki z gminy Krzeszowice (Żary, Paczółtowice) oraz gminy Jerzmanowice-Przegonia (Raclawice, Czubrowice, Przegonia). Przepustowość projektowanej oczyszczalni wynosi 350 m³/dobę (docelowo 700 m³/dobę). Ścieki po oczyszczeniu trafiają do potoku Raclawka (zlewnia rzeki Rudawy). Stan formalno-prawny oczyszczalni jest uregulowany decyzją znak: OS. 62233/1/2/04/KK z dnia 13.02.2004 roku, wydaną przez Starostwo Powiatowe w Krakowie.

Brak zbiorowego systemu odbioru ścieków powoduje znaczne utrudnienia w powstawaniu i funkcjonowaniu nowych podmiotów gospodarczych i jest jedną z barier rozwoju gospodarczego całej gminy.

3.5 Gospodarka odpadami

Szczegółowo zagadnienia gospodarki odpadami w gminie wraz z harmonogramem działań określa "Gminny Plan Gospodarki Odpadami" (GPGO) wykonywany równoległe i stanowiący rozwinięcie niniejszego "Programu ..." w części poświęconej odpadom. Poniżej zamieszczono jedynie skrót informacji i postanowień zawartych w GPGO.

W Gminie Jerzmanowice-Przegonia w 2003 roku powstało około 460,0 Mg odpadów komunalnych, nie wytworzono odpadów przemysłowych.

Odpady komunalne zbierane są na podstawie indywidualnych umów mieszkańców z firmami wywozącymi odpady. W 2003 roku z terenu gminy zebrano około 460,0 Mg odpadów komunalnych, z których zostało wyselekcjonowane około 30 Mg szkła. Słuczka szklana został dostarczona do huty szkła w Jaroszowcu k. Olkusza. Pozostała ilość 430 Mg została zdeponowana na składowiskach w Brzeszczach-Jawiszowicach i Ujkowie Starym gm. Bolesław.

Obliczona na podstawie wskaźników zawartych w Powiatowym Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Krakowskiego ilość odpadów komunalnych wytworzonych w gminie Jerzmanowice-Przegonia w 2003 r. wynosi ok. 1030 Mg. Zewidencjonowana ilość odpadów wynosi 43% ilości teoretycznej, co oznacza, że większość odpadów komunalnych jest prawdopodobnie w znacznej części spalana w paleniskach domowych, ponieważ uzyskano w UG wiadomości odnośnie niewielkiej ilości "dzikich wysypisk" pojawiających się sporadycznie na terenie gminy.

W gminie powstają również odpady zaliczane do grupy odpadów niebezpiecznych, a związane z działalnością m.in. stacji paliw, stacji obsługi pojazdów czy gabinetów lekarskich. Ilości ich nie są możliwe do zbilansowania, ponieważ nie są wykazywane, w większości przypadków są one mieszane z odpadami komunalnymi i trafiają na składowiska odpadów komunalnych. Z uwagi na niewielką ilość na terenie gminy podmiotów gospodarczych prowadzących działalność skutkującą wytwarzaniem odpadów niebezpiecznych ich ilość jest stosunkowo niewielka i może być szacowana na kilkadziesiąt kilogramów w skali roku. Odpady przemysłowe inne niż niebezpieczne nie powstały na terenie gminy.

3.6 Zagrożenie powodziowe

Na obszarze gminy występują niewielkie zagrożenia związane z powodzią, z uwagi na charakter podłoża, którym są w większości krasowijące skały o bardzo dużej pojemności wodnej.

4. Stan środowiska na terenie gminy

Informacje nt. aktualnego stanu środowiska na terenie gminy zawarte są również na mapie sozologicznej (Rys. 3)

4.1 Rzeźba terenu i warunki geologiczne

Pod względem geograficznym Gmina Jerzmanowice-Przegonia leży w makroregionie Wyżyna Śląsko-Krakowska, w mezoregionie Wyżyna Olkuska. Wyżyna Olkuska jest obszarem o płytowej budowie, wyniesionym o ok. 200 m nad poziom doliny Wisły, o płaskiej, pofalowanej wierzchołynie, miejscami pokrytej lessami, o średniej wysokości ponad 400 m n.p.m. (najwyższy punkt 512 m n.p.m.), z licznymi skałkami ostańcowymi. Ostańce, wapienne grupy skalne wznoszące się na wysokość ok. 500 m n.p.m., charakteryzują się różnorodnymi kształtami, są silnie spękane, skrasowiałe, występują w nich nisze, szczeliny, żłobki, kawerny i grotty. Wyżynę tę rozcinają głębokie krasowe doliny o charakterze jarów z pionowymi skalnymi ścianami. W dolinach tych spotyka się jaskinie, bramy, iglice itp.

Pod względem tektonicznym obszar Gminy Jerzmanowice-Przegonia leży na Monoklinie Śląsko-Krakowskiej, która jest zbudowana ze skał od permu aż po jurę. Monoklina ta, obejmująca północną część powiatu krakowskiego, jest wydźwignięta i lekko pochylona ku północnemu wschodowi. Na utworach permskich (najstarsze skały permskie to osady warstwicy karniewickiej, zlepieńce myślachowickie, skały wulkaniczne - diabazy, porfiry, melafiry oraz tufy i tufity) leży trias, pstry piaskowiec, wapienie, dolomity, a także ility i piaskowce. Osady jurajskie to morskie utwory piaszczyste, na których leżą nieuławicone białe wapienie jury górnej, tworzące charakterystyczne skałki ostańcowe. Rzeźba terenu jest charakterystyczna dla obszarów wyżyn wapiennych, o średnich wysokościach 300-400 m n.p.m. i kulminacjach do 500 m n.p.m., z licznymi formami krasowymi, takimi jak jary, bramy, iglice, jaskinie, zagłębienia bezodpływowe, czy żłobki.

Jak wspomniano, charakterystyczne dla terenu, na którym położona jest Gmina Jerzmanowice-Przegonia i gminy do niej przyległe, jest występowanie zróżnicowanych form geomorfologicznych., stanowiących o walorach krajobrazowych tego obszaru. Należą do nich opisane wcześniej ostańce wierzchołnowe, doliny i kaniony jurajskie, bramy i rygle dolinne, przełomy, grotty i schroniska oraz wywierzyska.

Doliny i kaniony jurajskie - wąskie doliny, o stromych skalistych zboczach - powstały w wyniku pokredowych ruchów górotwórczych. Bramy i rygle dolinne powstają w miejscach, gdzie nurt rzeki przecina twarde wapienie masowe, żłobiąc je. Jeśli w efekcie działalności nurtu skały powstają po dwóch stronach doliny noszą nazwę bramy, jeśli po jednej stronie - rygla (wówczas powstają zakola dolinne). Na skutek działalności krasowej powstało na omawianym terenie wiele dużych grot (np. Grota Nietoperzowa) oraz płytkich zagłębień zwanych schroniskami. Występują też wywierzyska, które są bogatymi w wodę źródłami krasowymi.

4.2 Pokrywa glebowa

Na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przegonia dominują gleby:

- brunatne	ok. 4600 ha,
- pseudobielicowe	ok. 480 ha,
- rędziny	ok. 200 ha.

Wg klasyfikacji gleb przeważają:

- grunty orne klas III i IV (średnia klasa bonitacyjna IV)
- grunty w użytkach zielonych klas IV, V i VI (średnia klasa bonitacyjna IV)

Na terenie gminy występują następujące kompleksy rolniczej przydatności gleb gruntów ornych:

- . pszenno-dobry - 40,7%
- . pszenno-wadliwy - 27,2%
- . żytni bardzo dobry - 9,7%
- . żytni dobry - 3,4%
- . żytni słaby - 8,8%
- . żytni bardzo słaby - 1%
- . zbożowo-pastewny mocny - 5,9%
- . zbożowo-pastewny słaby - 0,1%
- . przydatny pod użytki zielone - 3,2%.

Użytki zielone występują na terenie gminy w następujących kompleksach przydatności rolniczej:

- . użytki zielone średnie - 51,1%
- . użytki zielone słabe i bardzo słabe - 48,7%.

Poszczególne kompleksy użytków rolnych stanowią następujący procent ich powierzchni:

- grunty orne - 97,14%
- użytki zielone - 1,8%
- grunty rolniczo nieprzydatne - 1,06%.

Niemal cały obszar gminy podlega erozji, w tym: erozja wietrzna dotyka ok. 73% powierzchni gleb w stopniu silnym; intensywna, silna i bardzo silna (na niewielkim obszarze) erozja powierzchniowa dotyczy ok. 42% pow. gleb, w najmniejszym stopniu ma miejsce erozja wąwozowa w stopniu intensywnym, silnym i b silnym - 11,8% pow. gleb. Sposoby przeciwdziałania erozji obejmują następujące działania: zmianę struktury zasiewów (szczególnie na stokach), zwiększenie powierzchni trwałych użytków zielonych, ograniczenie orki gruntów, wprowadzenie zadrzewień, w tym zieleni śródpolnej.

83% gleb w gminie ma odczyn kwaśny, 30% gleb wymaga wapnowania w stopniu koniecznym, dla 16% jest ono potrzebne, a dla 20% - wskazane.

Tabela 4. Zawartość przyswajalnego fosforu, potasu i magnezu (w % powierzchni użytków rolnych) w Gminie Jerzmanowice-Przegonia, w latach 1993-1998

[Wg. Ocena stanu zanieczyszczenia gleb województwa małopolskiego metalami ciężkimi i siarką, WIOS-Ost.Ch-Rol w Krakowie, Bibl. Monit. Środowiska, Kraków 1999.]

Wyszczególnienie	Zawartość				
	bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka
P ₂ O ₅	43	23	15	6	13
K ₂ O	32	19	21	9	19
Mg	10	30	22	14	24

Tabela 5. Zawartość wybranych metali ciężkich (mg/kg) w glebie Gminy Jerzmanowice-Przegonia w latach 1993-98

[Wg. Ocena stanu zanieczyszczenia gleb województwa małopolskiego metalami ciężkimi i siarką, WIOS-Ost.Ch-Rol w Krakowie, Bibl. Monit. Środowiska, Kraków 1999.]

Wyszczególnienie	Zawartość [mg/kg]			Procentowy udział gleb w klasach zanieczyszczeń			
	minimalna	maksymalna	średnia	0	I	II	III
Cd	0,89	2,73	1,68	-	61,54	30,77	7,69
Pb	37,30	69,60	52,40	62,23	30,77	-	-
Ni	6,20	17,10	8,97	100,00	-	-	-
Zn	75,60	182,00	122,90	-	92,31	7,69	-
Cu	4,60	14,00	9,98	100,00	-	-	-

Jednym z czynników ograniczających rozwój rolnictwa, przy sprzyjających równocześnie warunkach związanych z przydatnością rolniczą gleb, rzeźbą terenu i zasobnością gospodarstw w obiekty budowlane i maszyny związane z rolnictwem, jest niewystarczająca zasobność w wodę z naturalnych zbiorników oraz wodę opadową (mała ilość opadów w maju i kwietniu, często gwałtownych). W związku z taką sytuacją niezbędną dla prawidłowej wegetacji wilgotność zachowują niekiedy tylko gleby o dużej pojemności wodnej.

Gmina nie jest zaliczana do obszarów skażeń gleb metalami ciężkimi. Na terenie gminy nie występują tereny skażone metalami ciężkimi w stopniu wymagającym rekultywacji. Największy stopień zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi występuje wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

4.3 Warunki klimatyczne

Warunki klimatyczne w Gminie Jerzmanowice-Przegonia, leżącej na obszarze Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, są charakterystyczne dla klimatu wyżyn. Jest to klimat umiarkowanie chłodny i wilgotny. Na warunki te duży wpływ ma rzeźba terenu (występuje bowiem mikroklimat głębokich dolin, stromych zboczy i wierzchowin), a także szata roślinna. Szczególnie wiosnę charakteryzują kontrasty mikroklimatyczne: gdy w dolinach zalega śnieg, na eksponowanych na promienie słoneczne zboczach południowych kwitną już pierwsze rośliny wiosenne. Zależność mikroklimatu od roślinności jest widoczna w różnicach termicznych pomiędzy zbiorowiskami leśnymi a murawowymi. Ogromne różnice temperatur występują w słoneczne dni - w południe temperatura na skałkach o wystawie południowej może dochodzić do 60°C, podczas gdy na zalesionym zboczu północnym jest do 40°C niższa.

Charakterystyczną cechą klimatu tego terenu jest skrócenie pośrednich pór roku, szarugi wiosennej i jesiennej (na Wyżynie - 55 dni, w Polsce południowej - 67 dni, a nad Bałtykiem - 87 dni). Na przełomie lata i jesieni występuje duża ilość dni ze słoneczną pogodą (tzw. "złota jesień"). Większe doliny wykazują cechy klimatu górskiego (różne nasłonecznienie, duże amplitudy dobowych temperatur, inwersje). Wiosną i jesienią, gdy jest słoneczna pogoda różnice temperatur między wierzchowiną a dnami dolin mogą dochodzić do 10⁰C., co często powoduje utrzymywanie się mgieł w dolinach. Podczas pochmurnej pogody sytuacja jest odwrotna - na dnie doliny występuje wyższa temperatura niż na zboczach i wierzchowinie. W okresie lata, gdy ma tu miejsce duża zmienność typów pogody, cechą charakterystyczną jest występowanie krótkotrwałych burz (15-20 minutowe), co stawia ten obszar na drugim miejscu po Tatrach. Zima na Wyżynie (wys. ok. 450 m n.p.m.) jest dłuższa, bardziej mroźna, dłużej również zalega pokrywa śnieżna niż ma to miejsce w otaczających rejonach.

Średnia temperatura roku dla wyżyny wynosi 7,5°C, a w dnach dolin spada do 6°C.

Wielkość opadów atmosferycznych na Wyżynie waha się w granicach 700-800 mm rocznie. Największe sumy opadów notowane są latem.

Przeważają wiatry z sektora zachodniego o małej prędkości, występuje również duża ilość ciszy, co stwarza niekorzystne warunki w związku z napływem zanieczyszczeń ze źródeł leżących poza granicami gminy (m.in. Elektrociepłownia Siersza).

4.4 Stan zanieczyszczenia powietrza

Na jakość powietrza w gminie mają wpływ emisje zanieczyszczeń z aglomeracji śląskiej i krakowskiej oraz lokalnie emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych z drogi krajowej Kraków - Olkusz. Na terenie gminy brak jest większych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza. Jednak, zwłaszcza w sezonie zimowym, na jakość powietrza istotnie wpływa niska emisja pochodząca z lokalnych kotłowni i palenisk indywidualnych.

Gmina Jerzmanowice-Przegonia znajduje się na terenie powiatu krakowskiego zaliczonego do strefy C w wyniku wykonanej za rok 2003 bieżącej oceny jakości powietrza. Na terenie strefy wystąpiło przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 powiększonego o margines tolerancji. Jednak obszar występowania przekroczeń wartości kryterialnych ogranicza się do terenu miasta Skawina. Stężenia pozostałych, ocenianych substancji: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla i ozonu nie przekraczały wartości dopuszczalnych określonych w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 roku (Dz. U. Nr 87, poz. 796).

W związku z koniecznością oceny jakości powietrza w strefach, teren całego powiatu krakowskiego zaliczony został do strefy C i wymaga opracowania programu ochrony powietrza.

Na podstawie badań jakości powietrza prowadzonych na terenie powiatu krakowskiego należy stwierdzić, że w gminie Jerzmanowice-Przegonia poziom zanieczyszczeń przedstawia się następująco:

- . stężenie średnie dwutlenku siarki w roku - 13 $\mu\text{g}/\text{m}^3$,
- . stężenie średnie dwutlenku azotu w roku - 21 $\mu\text{g}/\text{m}^3$,
- . stężenie średnie pyłu zawieszonego PM10 w roku - 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$,
- . stężenie średnie benzenu w roku - 2,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$,
- . stężenie średnie ołowiu w roku - 0,03 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Stężenia średnie roczne dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10, benzenu i ołowiu nie przekraczały poziomu dopuszczalnego oraz poziomu dopuszczalnego wraz z marginesem tolerancji. Roczne stężenie dwutlenku siarki nie jest normowane z uwagi na kryterium ochrony zdrowia, stężenia 24 godzinne na terenie powiatu krakowskiego, a tym samym Gminy Jerzmanowice-Przegonia nie przekraczały wartości dopuszczalnej z częstością większą od określonej normą. Maksymalne średnie ośmiogodzinne, spośród średnich kroczących dla tlenu węgla i ozonu nie przekraczały wartości dopuszczalnych określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796).

4.5 Wody powierzchniowe

Teren gminy znajduje się w dorzeczu 3 rzek: Rudawy, Prądnika i Białej Przemszy. W dorzeczu Białej Przemszy znajduje się północno-zachodni skrawek gminy, w dorzeczu Prądnika - wieś Sąspów, zaś pozostała część gminy w dorzeczu Rudawy. Do rzek tych spływają wody z potoków: do Rudawy m. in, Szklarka wraz z Raclawką, do Prądnika - Sąspówka.

Rzeka Rudawa stanowi jedno ze źródeł zaopatrzenia w wodę aglomeracji krakowskiej. Największymi zagrożeniami dla stanu czystości jej wód są spływające wraz z wodami opadowymi z obszarów eksploatowanych rolniczo nawozy i środki chemiczne ochrony roślin, nieoczyszczone ścieki i ich zrzuty z wypełnionych szamb.

Na terenie gminy pomiarom czystości poddano jedynie potok Raclawka, którego wody nie odpowiadają normatywom (klasa non).

4.6 Wody podziemne

Gmina Jerzmanowice-Przegonia położona jest na obszarze jurajskiego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Zasadnicze piętro wodonośne stanowią górno-jurajskie wapienie skaliste i płytowe. Wody piętra jurajskiego mają charakter szczelinowo-krasowy. Wydajność tego piętra (od kilku do kilkudziesięciu m³/h), jak i głębokość zalegania wód (od powierzchni terenu - wypływające źródła, aż do 80 m p.p.t. - ujęcia studzienne) jest bardzo zróżnicowana.

Wody jurajskie odpowiadają jakością normom dla wód pitnych, z zasobów tych wód zasilane są wodociągi w Gminie Jerzmanowice-Przegonia. Jednakże duże zagrożenie dla czystości tych wód stanowią zanieczyszczenia pochodzące z atmosfery, z wód powierzchniowych oraz migracja wraz z wodami opadowymi związków chemicznych stosowanych w rolnictwie.

4.7 Hałas

Hałas pochodzenia antropogenicznego występujący w środowisku podzielić można na następujące podstawowe kategorie: hałas przemysłowy, komunikacyjny i komunalno-bytowy.

Hałas emitowany przez podmioty gospodarcze o charakterze przemysłowym jest szczególnie uciążliwy dla mieszkańców domów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów ze względu na wielkość oraz charakter produkcji podmiotów.

W związku z obowiązującymi przepisami zachodzi konieczność ograniczenia emisji ponadnormatywnego hałasu, do obszaru, do którego podmiot ma tytuł prawny. Weryfikacja stopnia uciążliwości zakładów powinna być prowadzona w sposób ciągły w powiązaniu z procesami polegającymi na zużyciu parku maszynowego, wprowadzaniem nowych technologii itp. by umożliwić przedsięwzięcie skutecznych działań zabezpieczających. W przypadku

zaniezań wynikających z nie dostosowania się do wymogów zawartych w wydanych Decyzjach powinny być wyciągane konsekwencje prawne.

Stosunkowo niewielka ilość "zakładów przemysłowych" znajdujących się na terenie gminy i niewielka ich "presja" akustyczna pozwala stwierdzić ze ich bezpośredni wpływ daje się odczuć wyłącznie w bezpośrednim sąsiedztwie.

Hałas komunikacyjny powodowany jest głównie przez drogę krajową nr 94 Kraków - Katowice oraz drogę wojewódzką nr 773.

Gwałtowny rozwój motoryzacji w latach 90. spowodował zmiany klimatu akustycznego, które tak jak w całym województwie małopolskim również na terenie gminy Jezermanowice-Przegonia ulegają postępującemu pogorszeniu. Również tu konsekwencją znacznego przyrostu pojazdów samochodowych jest między innymi:

- proces stabilizacji hałasu na wysokim poziomie (poziom równoważny - L_{eq}) w godzinach szczytu komunikacyjnego, co potwierdzają badania monitoringowe stacji pomiarowej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie,
- proces rozciągania się godzin szczytu komunikacyjnego: do późnych godzin nocnych (godz. 24.00) i od wczesnych godzin porannych (godz. 5⁰⁰),
- istotny wzrost natężenia ruchu w godzinach nocnych, co powoduje jedynie niewielki spadek rejestrowanych poziomów w stosunku do pory dziennej i skutkuje brakiem możliwości odpoczynku osób mieszkających w otoczeniu głównego szlaku komunikacyjnego jakim jest droga krajowa nr 94.

Wszystko to powoduje wzrost równoważnych poziomów dźwięku tak w dzień jak i w nocy. Tym samym następuje systematyczne rozszerzanie się strefy ponadnormatywnego oddziaływania hałasu komunikacyjnego powodując, że coraz większa ilość mieszkańców terenów położonych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych narażona jest na uciążliwy hałas.

Analiza zagrożenia hałasem drogowym, wykonana na podstawie przeprowadzonych badań (WIOŚ, Instytut Rozwoju Miast) wskazuje, że poziom emisji hałasu w bezpośrednim sąsiedztwie źródła (1 m od krawędzi jezdni) dla większości dróg o znaczeniu ponadregionalnym, przekracza poziom 70 dB w porze dziennej, dochodząc do wartości 80 dB dla arterii najbardziej hałaśliwych. Głównym źródłem tego rodzaju hałasu na terenie gminy jest droga nr 94. Jak wynika z bezpośrednich pomiarów terenowych (własnych) poziom dźwięku L_{eq} bezpośrednio przy drodze (1 m) wynosi 75.0-82.0 dB, natomiast maksymalny poziom dźwięku osiąga wartości 93-96 dB(A). Należy również zaznaczyć, że w chwili obecnej tereny (i ich mieszkańcy) położone wzdłuż drogi nie są chronione ekranami akustycznymi.

Daje to, w odległości 1 m od skraju jezdni, przekroczenia rzędu 5-25 dB, w zależności od przyjętych wartości dopuszczalnych [Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29.07.2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178, poz. 1841)]. Jednakże zasięg przekroczeń wartości dopuszczalnych jak również ewentualnych przekroczeń wartości progowych [Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 09.01.2002 r. w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz.U. z 2002 r. nr 8 poz. 81)] dla poszczególnych tras jest trudny do przedstawienia z uwagi na istniejące uregulowania prawne. Z uwagi, bowiem na powiązanie wartości dopuszczalnej z charakterem zagospodarowania przestrzennego nawet na niewielkim odcinku drogi dopuszczalne wartości poziomu dźwięku mogą zmieniać się kilkakrotnie.

Nie bez znaczenia jest sąsiedztwo Ojcowskiego Parku Narodowego narzucającego wysokie standardy na emisję hałasu.

Hałas komunalno-bytowy występuje na terenach zabudowy mieszkaniowej. Jego poziom zależy od intensywności i charakteru zabudowy oraz obecności zakładów rzemieślniczych, punktów gastronomiczno-rozrywkowych, urządzeń do produkcji rolnej, środków transportowych itp. Największy poziom osiąga w centralnych częściach miejscowości. Ponieważ Gmina Jerzmanowice-Przegonia posiada przede wszystkim charakter rolniczy, a w związku z tym nie ma tutaj zbyt dużych skupisk o charakterze zwartej zabudowy mieszkaniowej lub przemysłowej, dlatego ten typ hałasu w zasadzie nie stwarza zagrożenia dla mieszkańców gminy.

4.8 Środowisko przyrodnicze

Na Wyżynie Krakowskiej, na obszarze której leży Gmina Jerzmanowice-Przegonia, brak jest gatunków endemicznych, jednakże jej flora i fauna jest niezwykle bogata. Na obszarze Wyżyny Krakowskiej stwierdzono występowanie:

- ☞ około 1300 gatunków roślin naczyniowych (kwiatowych), co stanowi połowę gatunków flory polskiej,
- ☞ ponad 800 gatunków grzybów wielkoowocnikowych,
- ☞ ponad 400 gatunków mchów,
- ☞ około 400 gatunków porostów,
- ☞ około 50 gatunków ssaków,
- ☞ ponad 170 gatunków ptaków (w tym około 150 lęgowych),
- ☞ około 20 gatunków płazów i gadów,
- ☞ około 25-30 gatunków ryb,
- ☞ ponad 1200 gatunków motyli,
- ☞ około 700 gatunków chrząszczy,
- ☞ około 250 gatunków pszczołowych,
- ☞ prawie 100 gatunków mięczaków.

Występują tu liczne gatunki, wpisane na czerwoną listę roślin zagrożonych w Polsce, min.:

- ☞ około 35 roślin naczyniowych,
- ☞ szereg przedstawicieli flory górskiej i kserotermicznej,
- ☞ wiele roślin związanych ze środowiskami wodnymi.
- ☞ ponad 10 zagrożonych gatunków storczyków, np. obuwik (*Cypripedium calceolus*), kruszczyk błotny (*Epipactis palustris*) i in.

Najliczniej występują na tym terenie gatunki typowe dla Europy środkowej, np. zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*) oraz wiele gatunków drzew: lipa szerokolistna, buk, grab i dąb szypułkowy. Wiele spotykanych na obszarze Wyżyny gatunków jest charakterystycznych dla Europy północnej i Azji (np. rośliny o charakterze eurosberyjskim, takie jak sosna, jarzębina, majownik dwulistny (*Majanthemum bifolium*)).

Stosunkowo duży udział we florze (około 15-20%) mają rośliny południowo-wschodnie i południowe (reprezentujące element geograficzny pontyjski, pontyjsko-pannoński i śródziemnomorski). Są to głównie gatunki kserotermiczne i ciepłolubne. Z roślin naczyniowych należą tu np. ośmiąt mniejszy (*Cerintho minor*) i wilczomlec kątowy (*Euphorbia angulata*).

Znacznie rzadziej występują na tym terenie rośliny północne (reprezentujące element borealny). Spotkać je można głównie na wilgotnych łąkach, bagnach i torfowiskach (np. bagno zwyczajne).

Nielicznie występują gatunki spośród grupy gatunków arktyczno-alpejskich (występujących na północy w tundrze i lasotundrze lub w górach Europy środkowej) - najliczniejsze są rośliny zarodnikowe (np. mchy, porosty, grzyby pasożytnicze), z roślin naczyniowych należy tu skalnica gronkowa (*Saxifraga aizoon*), występująca na skałach w Dolinie Będkowskiej.

Biorąc pod uwagę kryterium siedliskowe najciekawszą grupę na terenie Wyżyny Krakowskiej stanowią rośliny górskie i kserotermiczne, najliczniejszą zaś gatunki charakterystyczne dla zbiorowisk leśnych piętra regla naszego Karpat.

Pośród naczyniowych roślin górskich występuje tu 60 gatunków. Rosną tu krzewy górskie - róża alpejska (*Rosa pendulina*), dziki bez koralowy (*Sambucus racemosa*) oraz spotykana na skałach irga zwyczajna (*Cotoneaster integerrima*).

Skrajnie różna pod względem wymagań siedliskowych jest flora kserotermiczna i ciepłolubna, stanowiąca bardzo charakterystyczny element flory Wyżyny Krakowskiej. Z grupy tej na omawianym terenie występuje około 300 gatunków roślin naczyniowych. Spotykana jest tu m.in.: ostnica Jana (*Stipa Joannis*), kostrzewa bruzdkowana (*Festuca sulcata*), turzyce (*Carex pediformis*, *C. michaeli*); dwuliścienne zioła - oman wąskolistny (*Inula ensifolia*) i dziewanna austriacka (*Verbascum austriacum*).

W Gminie Jerzmanowice-Przegonia występuje bardzo niski procent lasów - pokrywają one zaledwie nieco ponad 8% powierzchni gminy. Są to zbiorowiska leśne charakterystyczne dla terenów wyżynnych, tzw. grądy (*Tilio-Carpinetum*), o wielogatunkowym składzie. Zazwyczaj dominują tu: grab, lipy (szerokolistna i drobnolistna), dęby (bezszypułkowy i szypułkowy), jawory i klon. Las ten porasta zbocza dolin, wąwozów, wzgórz i otoczenie ostańców. W tych zbiorowiskach leśnych, niezwykle bogatych w różne gatunki roślin (z uwagi na zróżnicowane warunki siedliskowe) najbardziej charakterystyczna jest przylaszczka pospolita i gwiazdnica wielkokwiatowa.

Rośliny związane z piętrzem regla naszego Karpat spotyka się głównie na zboczach północnych i w głębokich wąwozach w obrębie lasów bukowych, jaworowych i cienistych grądów. W ich runie leśnym występują rośliny górskie takie jak: żywiec gruczołowaty (*Dentaria glandulosa*), lepieźnik biały (*Petasites albus*), parzydło leśne (*Arunco dioicus*), miesięcznica trwała (*Lunaria rediviva*), paprotnik kolczysty (*Polystichum lobatum*) oraz wiele innych.

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody - Dolina Szklarki - o pow. 47,29 ha, gdzie chronione są naturalne i półnaturalne drzewostany buczyny karpackiej oraz grądy wraz z formami skalnymi.

W gminie zarejestrowano 41 pomników przyrody ożywionej i nieożywionej (tab. 6).

Fauna Wyżyny Krakowskiej, tak jak i świat roślin, jest niezwykle bogata. Jak wykazały dotychczasowe badania, obejmuje liczne gatunki ssaków, ptaków, płazów, gadów, ryb, owadów i mięczaków, takie jak:

- ssaki: mysz leśna, zając szarak, kuna leśna, sarna, dzik
- ptaki: sówka, świergotek drzewny, dzwonek
- gatunki kserotermiczne (ponad 20% fauny) związane z ciepłymi obszarami w południowej i południowo-wschodniej Europie, Azji Mniejszej i kontynentalnymi obszarami Azji (w tej grupie dominują bezkręgowce) m.in:
 - spośród licznych mięczaków drobniutka poczwarówka (*Truncatellina claustralis*), z obszaru śródziemnomorskiego, w Polsce występująca wyłącznie w Ojcowie

- w grupie kręgowców (bardzo nielicznie reprezentowanej na tym obszarze):
 niewielki ptak dzierzba rudogłowa (*Lanius senator*) oraz występujący w Jaskini Nietoperzowej podkowiec duży (*Rhinolophus ferrumequinum*), który ma tu ,
 jedyne w Polsce, najdalej wysunięte na północ stanowisko.
- gatunki zaliczane do elementu arktyczno-alpejskiego i borealno-górskiego obejmują
 głównie drobne organizmy zwierzęce (szczególnie liczne bezkręgowce) występują w
 głębokich cienistych dolinach jurajskich,
 - spośród robaków płaskich - wypławek alpejski (*Planaria alpina*) żyjący w
 potokach karpackich, na Wyżynie - w zimnych wodach krasowych wywierzyisk,
 - karpackie wije - dwuparce, górskie gatunki stonóg i liczne gatunki chrząszczy
 - spośród ślimaków - m. in. karpacki pomrów błękitny
 - spośród ryb, żyjące w zimnych i czystych potokach gór i wyżyn: pstrąg potokowy i
 strzebla potokowa
 - 19 spośród znanych w Polsce dwudziestu gatunków nietoperzy
 - spośród ptaków: bocian czarny (*Ciconia nigra*) gniazdujący w lasach ojcowskich;
 drapieżne - trzmielojad, jastrząb gołębiarz, puszczyk, kruk; bardzo rzadki
 zimorodek (*Alcedo attis*) o pięknym ubarwieniu.

Tabela 6. Wykaz pomników przyrody ożywionej i nieożywionej w Gminie Jerzmanowice-Przeznica

Lp.	Nr. Rej. Woj.	Obiekt	Położenie obiektu
95	10/1	Lipa - obw. 472 cm	Raławice - przy kościele
96	10/2	Klon - obw. 330 cm	Raławice - przy kościele
97	10/3	Lipa - obw. 590 cm	Raławice - przy kościele
98	10/4	Lipa - obw. 362, 386 cm	Raławice - przy kościele
99	10/5	Lipa - obw. 358 cm	Raławice - przy kościele
100	10/6	Lipa - obw. 318 cm	Raławice - przy kościele
101	10/7	Lipa - obw. 455 cm	Raławice - przy kościele
102	10/8	Lipa - obw. 339 cm	Raławice - przy kościele
103	10/9	Grupa skałek - Cisówki	Jerzmanowice - działki: 133/1, 136, 134/1
104	10/10	Grupa skałek - Podskałki	Jerzmanowice - działki: 150/2, 157/2, 156, 170
105	10/11	Skałka - Ostra Skała	Jerzmanowice - działka: 309
106	10/12	Skałka - Ostra Skała	Jerzmanowice - działka 308, 1
107	10/13	Grupa skałek - Ogrodzieniec	Jerzmanowice - działka: 312/2
108	10/14	Grupa skałek Sokołowe Skały	Jerzmanowice - działki: 301/1, 302, 305
109	10/15	Skałki - Sokołowe Skały	Jerzmanowice - działki: 301/1, 305
110	10/16	Skałka - Dębiny	Jerzmanowice - działka: 277
111	10/17	Grupa skałek - Dębiny	Jerzmanowice - działki: 263, 264, 268, 269
112	10/18	Grupa skałek - Łyse Skały	Jerzmanowice - działki: 235/2, 243
113	10/19	Skałka - Łyse Skały	Jerzmanowice - działki: 235,2, 243
114	10/20	Skałka - Śpiewacza Skała	Jerzmanowice - działki: 808/5, 808/6, 803
115	10/21	Grupa skałek - Fijołkowa	Jerzmanowice - działki: 783,1, 772/13, 794, 782,5, 782/4
116	10/22	Grupa skałek - Goła Skała	Jerzmanowice - działki: 939/2, 940
117	10/23	Skałka - Babia Skała	Jerzmanowice - działki: 971, 965/5, 965/4
118	10/24	Skałka - Sikorka	Jerzmanowice - działka: 980
119	10/25	Grupa skałek - Kubusiówka	Jerzmanowice - działka: 1119/1
120	10/26	Skałka - Łysa Skała	Jerzmanowice - działki: 1066-1069/2, 1073-1075, 1087, 1071
121	10/27	Skałka - Cieleca Skała	Jerzmanowice - działki: 1067, 1075
122	10/28	Skałka - Olszówka	Jerzmanowice - działki: 1140, 1141
123	10/29	Skałka Słup	Jerzmanowice - działka: 1095
124	10/30	Skałka - Słup	Jerzmanowice - działki: 1095, 1096, 1097
125	10/31	Skałka - Ostra Skała	Jerzmanowice - działki: 1095, 1096, 1097
126	10/32	Skałka - Ostry Kamień	Jerzmanowice - działka: 1097
127	10/33	Skałka - Wielka Skała	Jerzmanowice - działki: 1110, 1111
128	10/34	Skałka - Wielka Skała	Jerzmanowice - działki: 1109, 1112, 1120/3-1122/1
129	10/35	Skałka	Jerzmanowice - działki: 1084/3, 1085
130	10/36	Grupa Skałek Grodzisko	Jerzmanowice - działka: 1084/3
131	10/37	Grupa skałek - Grodziska	Jerzmanowice - działki: 1076-1079, 1081, 1082, 1084/3
132	10/38	Skałka - Jedlina	Jerzmanowice - działka: 1053
133	10/39	Skałka - Kozia Skała	Jerzmanowice - działki: 1181, 1184, 1190, 1191/1
134	10/40	Grupa Skałek - Psi Klatka	Jerzmanowice - działki: 1164-1167, 1172/7, 1173/2/3
135	10/41	Jaskinia Nietoperzowa	Jerzmanowice - w pobliżu Jerzmanowic - Kolonia Wschodnia

4.9 Zachowanie różnorodności biologicznej

Obszar gminy, stanowiącej fragment Wyżyny Krakowskiej, charakteryzuje się bardzo dużym stopniem różnorodności biologicznej, na co wpływ ma specyfika budowy (wyżyna z głębokimi dolinami o stromych skalistych stokach - urozmaicone warunki siedliskowe), oraz jej położenie, niemal w całości na terenach prawnie chronionych - Zespołu Jurajskich Parków Narodowych, Ojcowskiego Parku Narodowego i rezerwatu w dolinie Szklarki co ogranicza możliwości antropogenicznej ingerencji w różne elementy środowiska - naturalnego i kulturowego.

Znajdujący się na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przebinia leśny rezerwat w dolinie Szklarki (nr wojewódzki 69) ma powierzchnię 27,29 ha. Przedmiotem ochrony jest zespół buczyny karpackiej i grądu wysokiego.

Na terenie gminy znajduje się 3871,8 ha Jurajskiego Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie, co stanowi ok. 57% ogólnej powierzchni gminy.

Odrębne przepisy dotyczą wsi Sąspów, która znajduje się na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Obowiązujące w granicach OPN ograniczenia działalności określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 8.08.1997 r. w sprawie Ojcowskiego Parku Narodowego (Dz.U.RP nr. 99, poz. 607), natomiast szczegółowe ustalenia dotyczące ochrony Parku sformułowane są w Planie Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego ze strefą ochronną, wykonanym w 1998 r.

Reszta obszaru gminy w dużej części podlega wytycznym zawartym w Planie Ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, który został zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 28 Wojewody Krakowskiego z dn. 15.10.1998 r.

4.10 Gospodarka złóżami

Na terenie gminy nie eksploatuje się surowców mineralnych. Na całym obszarze, na którym leży gmina występują magmowe skały wylewne (porfir, melafir, diabaz) tufy porfirowe oraz wapienie stosowane jako kamienie budowlane i drogowe. Zjawiskiem niepokojącym, z uwagi na położenie omawianego terenu na obszarach prawnie chronionych, jest prywatna eksploatacja wapieni na potrzeby lokalne, prowadząca do dewastacji walorów krajobrazowych.

4.11 Walory kulturowe Gminy Jerzmanowice-Przebinia

Zasoby kulturowe Gminy Jerzmanowice-Przebinia, objęte ochroną prawną, obejmują 89 pozycji rejestrowych i 40 stanowisk archeologicznych:

- . 3 zespoły zabytkowe (1 dworski, 2 kościelne)
- . 3 kościoły
- . 3 kapliczki
- . 2 obiekty usługowe (szkoła, dom starców)
- . 6 obiektów rzemieślniczych
- . 25 zagród
- . 27 obiektów mieszkalnych
- . 22 budynki gospodarcze
- . 40 stanowisk archeologicznych:
 - 12 - I kategorii (1 obozowisko jaskiniowe w Jerzmanowicach, 1 - w Łazach i 10 - w Sąspowie)

- 8 - II kategorii (neolityczna kopalnia krzemienia w Jerzmanowicach, pracownia krzemieniarska w Łazach, neolityczna kopalnia krzemienia w Sąspowie, osada z epoki neolitu i pracownia krzemieniarska w Szklarach)
- 20 - III kategorii (m.in. osady z epoki kamienia, osady z epoki neolitu i brązu, osady z późnego okresu wpływów rzymskich)

W oparciu o opracowanie "Uwarunkowania kulturowe zagospodarowania przestrzennego" powstałe w Regionalnym Ośrodku Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego została przeprowadzona waloryzacja cząstkowa zasobów dziedzictwa kulturowego w zakresie archeologii, historii, układów urbanistycznych i ruralistycznych zabytkowej zieleni, etnografii i krajobrazu kulturowego dla poszczególnych wsi. W wyniku ww. analizy wyodrębniono 4 strefy:

- . Strefę parkową (dotyczy wsi Raclawice i Sąspów posiadających krajobraz o cechach zabytkowych), w której wszystkie działania planistyczny i inwestycyjne muszą uwzględniać wymogi ochrony dóbr kultury
- . Strefę ochrony konserwatorskiej (dotyczy wsi Czubrowice, Przeginia i Jerzmanowice posiadających krajobraz tradycyjny), w której działania konserwatorskie dotyczą zarówno obiektów historycznych i zabytkowych, jak i ich otoczenia
- . Strefę ingerencji konserwatorskiej (dotyczy wsi Gotkowice, Łazy i Szklary posiadających krajobraz z elementami zabytkowymi), w której ochrona i opieka konserwatorska dotyczy poszczególnych obiektów i stanowisk
- . Obszar OPN, gdzie obowiązuje operat ochrony zasobów kulturowych zawarty w Planie Ochrony OPN

W wyniku waloryzacji cząstkowej zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Jerzmanowice-Przeginia określono walory (wybitne, wysokie, wyróżniające) poszczególnych wsi gminy w dziedzinach:

- . Archeologii - wybitne walory posiada wieś Sąspów, wysokie - Łazy i Szklary, wyróżniające - Jerzmanowice
- . Historii (wartości niematerialnych) - wysokie walory posiada wieś Przeginia
- . Układów ruralistycznych i urbanistycznych - wysokie walory posiadają wsie Czubrowice, Przeginia, Raclawice, Sąspów
- . Architektury i budownictwa - wybitne walory posiadają Raclawice, wysokie - Jerzmanowice i Sąspów
- . Zabytków ruchomych - wysokie walory posiadają wsie Raclawice i Sąspów
- . Etnografii - wybitne walory posiadają Raclawice i Sąspów, wysokie - Czubrowice, Jerzmanowice i Przeginia
- . Krajobrazu kulturowego - krajobraz zabytkowy posiadają Raclawice i Sąspów, krajobraz tradycyjny - Czubrowice, Jerzmanowice i Przeginia.

Zgodnie z "Planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego. Sfera kulturowa. Uwarunkowania rozwoju" (IGPiK, Kraków 2002.), zaproponowano utworzenie na terenie gminy dwóch parków kulturowych - w Raclawicach i Sąspowie.

4.12 Ochrona krajobrazu

Ochrona krajobrazu na terenie Gminy Jerzmanowice-Przebinia, której obszar leży na terenach Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych podlega przepisom prawnym obowiązującym na terenach prawnie chronionych.

W opracowaniu "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przebinia", w części "Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przebinia" ("ASTA-PLAN" Pracownia Urbanistyczno-Architektoniczna, Kraków 1999) zatwierdzonym uchwałą Rady Gminy Jerzmanowice-Przebinia z dn. 21.07.1999 r. wyodrębniono na terenie gminy obszary, na których o kierunkach rozwoju decydują:

- . Uwarunkowania i walory przyrodnicze obszarów
- . Stopień dostępności terenu
- . Stan zainwestowania i rodzaj użytkowania terenu
- . Występujące tendencje oraz predyspozycje obszaru.

Poszczególne strefy oznaczono literami A, B i C, w tym tereny o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych oznaczono symbolem A. Obszar A, czyli obszar określony jako turystyczno-rolny, obejmuje wsie Łazy, Szklary, Raclawice, wschodnią część Czubrowic i Sąsów. W strefie A wyodrębniono:

- Obszary o szczególnych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, na których:
 - o obowiązuje bezwzględna ochrona istniejących wartości przyrodniczych i kulturowych oraz stosowanie zapisów zasad rozwoju przestrzennego,
 - o obowiązuje ograniczanie rozwoju zainwestowania kubaturowego do uzupełnień wyłącznie w sytuacjach plombowych oraz stosowanie się do planu ogólnego,
 - o wskazane jest tworzenie warunków do proekologicznych sposobów produkcji rolnej oraz rozwoju agroturystyki.
- Obszary pozostałe, na których wskazana jest:
 - o pełna ochrona istniejących wartości przyrodniczych i kulturowych oraz stosowanie zapisów zasad rozwoju przestrzennego,
 - o utrzymanie zabudowy w granicach wyznaczonych planem ogólnym, z możliwością nieznaczego ich przekroczenia, na zasadzie ograniczonego dopełnienia istniejącego zainwestowania,
 - o podniesienie efektywności produkcji rolnej przy uwzględnieniu uwarunkowań ekologicznych.

Strefa A jest przewidziana do rozwoju turystyki na tym terenie, poprzez utrzymanie istniejących szlaków turystycznych, ciągów pieszych i ścieżek rowerowych i ich rozbudowę oraz organizację zaplecza turystycznego, w odpowiedniej odległości od obszarów cennych przyrodniczo. Szlaki turystyczne nie mogą przebiegać w pobliżu stanowisk roślin chronionych i ostoi zwierzyny.

5. Uwarunkowania polityki ekologicznej Gminy Jerzmanowice-Przebinia

5.1 Powiązania z polityką ekologiczną kraju, województwa i powiatu

Podstawowymi dokumentami, do których należy się odnieść przy opracowywaniu Programu ochrony środowiska dla Gminy Jerzmanowice-Przebinia są:

- . Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, która jest polityką krótkookresową, uszczegóławiającą przyjętą przez Sejm RP w 2001 roku II Politykę ekologiczną państwa.
- . Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010
- . Strategia rozwoju województwa małopolskiego
- . Nasza zielona Małopolska, Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska woj. małopolskiego na lata 2001-2015, Kraków 2000
- . Strategia rozwoju powiatu krakowskiego
- . Projekt programu ochrony środowiska powiatu krakowskiego

W "Polityce Ekologicznej Państwa" uchwalonej w dniu 8.05.2003 r. przez Sejm RP zaznaczono, że programy ochrony środowiska ukierunkowane mają być na osiągnięcie głównie trzech celów:

- ⌘ ochronę dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- ⌘ zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
- ⌘ poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Wskazane cele zostały rozwinięte jako cele operacyjne w "Strategii rozwoju województwa małopolskiego" (uchwalonej przez Sejmik Województwa Małopolskiego w dniu 28.08.2000 r.) oraz w "Programie ochrony środowiska województwa małopolskiego".

W "Strategii rozwoju województwa małopolskiego" wymienione są takie cele jak:

- . poprawa jakości wód,
- . ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- . uporządkowanie gospodarki odpadami,
- . rewaloryzacja obszarów zdegradowanych,
- . minimalizacja zużycia zasobów naturalnych i racjonalizacja zużycia energii,
- . zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii,
- . minimalizacja wytwarzania odpadów,
- . podnoszenie retencyjności dorzeczy i zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- . zalesianie nieużytków i słabych użytków rolnych,
- . zwiększenie obszaru objętego różnorodnymi formami ochrony przyrody.

Program ochrony środowiska województwa małopolskiego rozgranicza cele na długoterminowe do roku 2015 oraz w ramach strategii wdrożeniowej - cele do 2004 roku. Cele te mają swoje źródło w II Polityce Ekologicznej Państwa.

Jako cele długoterminowe Program wymienia:

- spełnienie wymagań ustawodawstwa UE w zakresie jakości powietrza poprzez sukcesywną redukcję emisji substancji zanieczyszczających powietrze, zwłaszcza niskiej emisji,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,
- kontrolę i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania niejonizującego,
- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych,
- rewitalizację pierwszego poziomu wodonośnego do jakości umożliwiającej jego wykorzystanie jako lokalnego źródła zaopatrzenia w wodę pitną,
- ochronę jakości wód podziemnych oraz racjonalizację ich wykorzystania,
- stworzenie racjonalnego systemu stref ochronnych ujęć wody i zapewnienie w planach zagospodarowania przestrzennego nadrzędności zasad gospodarowania w nich nad innym wykorzystaniem terenów,
- ochronę zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystanie w koordynacji z planami rozwoju regionu,
- minimalizację ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie pozostałych odpadów,
- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych,
- ścisły nadzór nad jednostkami będącymi potencjalnymi sprawcami NZŚ oraz wyłączenie transportu tranzytowego substancji niebezpiecznych poza obręb miast.

W Strategii rozwoju powiatu krakowskiego (Załącznik do Uchwały Nr XXXII/167/2001 Rady Powiatu w Krakowie z dnia 29 sierpnia 2001 r) formułowane są następujące cele z zakresu ochrony środowiska:

- ochrona powietrza poprzez likwidację niskiej emisji, poprawę sieci komunikacyjnej i wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii,
- poprawa jakości wód poprzez budowę oczyszczalni ścieków, rozbudowę sieci kanalizacyjnych i tworzenie programów ochrony wód,
- ochrona powierzchni ziemi poprzez zmniejszanie ilości składowych odpadów oraz zwiększanie stanu zalesienia powiatu.

Projekt Programu Ochrony Środowiska Powiatu Krakowskiego przyjmuje, zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa trzy główne cele:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Dla poszczególnych celów zdefiniowano następujące cele operacyjne.

Dla ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- ochrona przyrody i krajobrazu,
- ochrona wód podziemnych i zasobów kopalin,
- ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
- ochrona gleb.

Dla zrównoważenia wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii:

- zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki,
- zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej,
- prawidłowe kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią.

Dla poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- poprawa jakości wód, w pierwszym rzędzie wód powierzchniowych,
- zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza,
- poprawa gospodarowania odpadami,
- zmniejszenie skutków dla środowiska poważnych awarii przemysłowych,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu,
- zmniejszenie oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Dla powiatu krakowskiego proponuje się realizację celów w dwóch progach czasowych :

- ? do realizacji do roku 2006 jako cele krótkookresowe,
- ? do roku 2010 jako cele perspektywiczne.

Wymienione powyżej programy i strategie wyższego szczebla są wzajemnie zgodne i stanowią logiczną konsekwencję II Polityki Ekologicznej Państwa.

Cele i działania ujęte w powyższych dokumentach mogą być wykorzystane przy opracowywaniu Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice-Przeginia jako podstawa wyjściowa do konkretyzacji zadań, jako analog do sformułowania lokalnych wskaźników planowanych do uzyskania na danym terenie, jako inspiracja do wprowadzenia podobnego zadania na szczeblu lokalnym, jako wzór struktury programu.

5.2 Uwarunkowania wynikające z Planu Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego

Uwarunkowania te dotyczą przede wszystkim obszaru wsi Sąsypów, na terenie której znajduje się otulina oraz fragment obszaru Ojcowskiego Parku Narodowego.

Projekt Planu Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego został negatywnie zaopiniowany przez Komisję Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Bezpieczeństwa Publicznego Rady Gminy Jerzmanowice-Przeginia (zał. 2), w związku z tym nie może być traktowany jako podstawa uwarunkowań dla Programu Ochrony Środowiska.

Należy zaznaczyć, że w momencie gdy Plan Ochrony OPN uzyska pozytywne opinie i zdobędzie status dokumentu obowiązującego konieczne będzie zweryfikowanie niniejszego Programu pod kątem zgodności z ww. dokumentem.

5.3 Uwarunkowania wynikające z wytycznych Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych

W Planie Ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, który został zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 28 Wojewody Krakowskiego z dn. 15.10.1998 r., na obszarze ZPJK wydzielono 4 strefy, z których strefa I obejmuje tereny istotne dla zachowania równowagi ekologicznej. Wyszczególniono następujące zadania, których realizacja jest konieczna dla osiągnięcia ww. celu:

- . Wzmoczona ochrona węzłów i ciągów ekologicznych oraz tych ekosystemów, zasobów i cech środowiska, które mają wpływ na odtwarzanie zasobów przyrody. Wzmoczona ochrona dotyczy w szczególności:
 - Węzłów ekologicznych - bezwzględna ochrona przed zmianą użytkowania, szczegółowe działania dostosowane do typu węzła (leśny, torfowiskowy, ostoje zwierzyny itp.)
 - Ciągów ekologicznych - ochrona przed zniszczeniem lub przerwaniem ciągłości (zwłaszcza ochrona przed zmianami stosunków wodnych i zanieczyszczeniami wody i powietrza), połączenie zadrzewieniami odcinków ciągów przerywanych, dążenie do wzbogacenia sieci ciągów ekologicznych
 - Lasów o składzie gatunkowym drzewostanów zgodnych z siedliskiem
 - Torfowisk i terenów podmokłych
 - Muraw kserotermicznych - stała opieka i ochrona przed ekspansją innych gatunków zacieńających stanowiska roślin kserotermicznych oraz niedopuszczanie do zalesienia (opieka właściwych terenowo leśniczych przy współpracy z Zarządem ZJPK)
 - Rejony występowania licznych stanowisk roślin chronionych - z uwagi na zgrupowanie stanowisk roślin chronionych przede wszystkim w lasach konieczne jest specjalne oznakowanie tych miejsc w planach urzędzeniowych oraz uwzględnienie specyfiki wymagań ochronnych tych roślin przy wykonywaniu zabiegów hodowlano-gospodarczych w ich rejonach (np. nie należy prowadzić w ich rejonie dróg ani lokalizować innych elementów infrastruktury)
 - Pojedyncze stanowiska roślin chronionych - ciągłe ewidencjonowanie ich stanowisk i określanie zasad ochrony, uwzględnianie uzyskiwanych danych w planach urządzania lasów
 - Rejony występowania chronionych gatunków fauny i ostoje zwierzyny
 - Pojedyncze miejsca występowania osobników chronionych gatunków fauny - sukcesywne ewidencjonowanie miejsc ich występowania, uwzględnianie uzyskanych danych w planach urządzania lasów i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
 - Obszary źródłiskowe - zakaz wydobywania surowców mineralnych, zakaz lokalizacji wysypisk śmieci, na obszarach użytkowanych rolniczo należy podnieść stopień lesistości, szczególne ograniczenie stosowania środków chemicznych w rolnictwie, ograniczenie dalszej zabudowy
 - Naturalne źródła -zakaz ujmowania i zabudowywania naturalnych źródeł, prostowania i skracania ich biegów, w przypadku drzewostanów o odkształconym w stosunku do siedliska składzie gatunkowym - przebudowa zbiorowisk leśnych celem uzyskania zgodności z siedliskiem, podniesienie lesistości w obrębie obszarów źródłiskowych oraz

gleb klasy V i VI, wprowadzanie fitomelioracji (zadrzewień i zakrzewień śródpolnych celem zmniejszenia parowania) na grunty orne i użytki zielone wymagające tych zabiegów, zadrzewianie lub zadarnianie nasypów, jarów i wąwozów celem zapobiegania intensywnym spływom, poprawa jakości wód powierzchniowych poprzez: uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, ograniczanie chemizacji rolnictwa, ograniczanie zmywów powierzchniowych z pól uprawnych do cieków poprzez wprowadzenie biologicznej zabudowy cieków, ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza

- Cieki - stabilizacja przepływów poprzez właściwą gospodarkę w obszarach źródłowych i podnoszenie retencyjności obszaru, podnoszenie jakości wód poprzez prowadzenie odpowiedniej gospodarki komunalnej, ochrona przed zanieczyszczeniami powietrza, prowadzenie cieków głównie metodami biologicznymi z ograniczeniem prostowania i skracania ich biegów, zabezpieczenie koryt przed erozją boczną i denną poprzez zabudowę roślinną,
- Starorzecza
- Zbiorniki wodne - ochrona stosunków wodnych w ich otoczeniu oraz w ciekach zasilających je, ochrona przed zanieczyszczeniami powietrza, bezwzględny zakaz osuszania małych i okresowych zbiorników wodnych, rozwijanie tzw. małej retencji (np. zastawki na rowach melioracyjnych oraz budowa nowych zbiorników) na wszystkich zbiornikach małych i okresowych
- Ochrona gleb przed erozją i degradacją - stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych dla zachowania żyzności gleb, zmiana użytkowania ziemi z gruntów ornych na użytki zielone, ochrona istniejących zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i wprowadzanie nowych, maksymalne ograniczanie procesu obniżania się poziomu wód gruntowych, zakaz melioracji odwadniających gleby optymalnie uwilgocone (brunatne, czarnoziemny, mady, torfowiska, obszary podmokłe), uzależnienie decyzji o melioracji innych niż ww. terenów od wyników szczegółowej oceny (obejmującej wszystkie najważniejsze elementy środowiska) jej wpływu na środowisko (OOS)
- Ograniczenie i osłabienie wpływu na ZJPK emisji lokalnych i dalekiego zasięgu - zadrzewianie jednostek osadniczych, podnoszenie lesistości całego obszaru, eliminacja skutków zniszczeń lasów skażeniami powietrza poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów gospodarczo-hodowlanych, ograniczenie szkodliwości niskiej emisji z palenisk gospodarstw domowych poprzez stosowanie jako paliwa węgla o niskiej zawartości siarki.

. Zahamowanie procesów niszczących oraz wzbogacanie obszarów ubożonych i degradowanych

- Wzmacnianie środowiskotwórczej roli szaty roślinnej
- Zahamowanie degradacji stosunków wodnych oraz rekultywacja zaistniałych zniszczeń
- Ograniczenie skutków zmian w rzeźbie terenu

Projekt Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie, stanowiącego część Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych został negatywnie zaopiniowany przez Radę Gminy Jerzmanowice-Przegonia Uchwałą nr XXIII/193/04 z dn. 30 czerwca 2004 r. (zał. 3), w związku z tym nie może być traktowany jako podstawa uwarunkowań dla Programu Ochrony Środowiska.

Należy zaznaczyć, że w momencie gdy Plan Ochrony Parku Krajobrazowego uzyska pozytywne opinie i zdobędzie status dokumentu obowiązującego konieczne będzie zweryfikowanie niniejszego Programu pod kątem zgodności z ww. dokumentem.

5.4 Proponowane specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000

Polska, zgodnie z Traktatem Akcesyjnym podpisanym w 2003 r. w Atenach zobowiązana jest wyznaczyć obszary specjalnej ochrony (oso) do europejskiej sieci Natura 2000 na podstawie:

- 1) Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków (tzw. Dyrektywa Ptasia)
- 2) Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa)

Podstawę prawną wyznaczenia obszaru Natura 2000 jest Ustawa o ochronie przyrody z dn. 1 maja 2004 r.

Zgodnie ze znajdującą się na stronie internetowej www.mos.gov.pl listą proponowanych specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, na terenie Gminy Jerzmanowice-Przegonia znajdują się mają następujące obszary:

- 1) Obszar o kodzie PLH 120003 Dolinki Jurajskie, ogólna powierzchnia obszaru - 916,2 ha, z czego na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przegonia 16,4%, siedliska ciepłolubnych buczyn storczykowych stanowią 6% tego obszaru,
- 2) Obszar o kodzie PLH 120008 Dolina Prądnika, ogólna powierzchnia obszaru - 2146,0 ha, z czego na obszarze Gminy Jerzmanowice-Przegonia 15,1%, siedliska ciepłolubnych buczyn storczykowych stanowią 0,5% tego obszaru, gatunkiem priorytetowym jest pachnica dębowa (*Osmoderma Eremita*).

Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność rolna, leśna, łowiecka, rybacka, amatorski połów ryb oraz roboty utrzymaniowe urządzeń i obiektów ochrony przeciwpowodziowej, jeżeli działania te nie zagrażają zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt, ani nie wpływają negatywnie na gatunki, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000.

6. DOTYCHCZASOWA POLITYKA EKOLOGICZNA GMINY JERZMANOWICE-PRZEGINIA

6.1 Zapisy "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przegonia"

Gminny Program Ochrony Środowiska powinien być dostosowany do "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przegonia". Studium to zostało opracowane w latach 1998/1999 r. przez Pracownię Urbanistyczno-Architektoniczną "ASTA PLAN" w Krakowie i zatwierdzone Uchwałą NR XV/62/99 Rady Gminy Jerzmanowice-Przegonia z dn. 21 lipca 1999 r. W ww. Studium zawarto zalecenie, by przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy korzystano z "Planu Ochrony Jurajskich Parków Krajobrazowych w Województwie Krakowskim" opracowanego przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, zatwierdzonego 15.10.1998 oraz "Planu Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego", zatwierdzonego Zarządzeniem Nr 11 Ministra OŚZNiL z dn. 21.06.1999 r.

"Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przegonia", w części pt. "Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowice-Przegonia", w rozdziale 2 zawiera następujące wytyczne w zakresie polityki: ochrony środowiska, rozwoju rolnictwa i leśnictwa i ochrony dóbr kultury na terenie gminy:

1) W zakresie ustaleń dotyczących ochrony środowiska

- . konieczność ochrony szczególnie cennych walorów przyrodniczych oraz przestrzegania zasad wynikających z położenia gminy wewnątrz statutowych stref ochrony środowiska, do których należą:
 - Fragment Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny, dotyczący obszaru wsi Sąspów (utworzony aktem prawnym w postaci Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 14.01.1956 r.)
 - Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych - parki Krajobrazowe "Dolinki Krakowskie", utworzony uchwałą nr 65 Rady Narodowej Miasta Krakowa z dn. 2.12.1981 r., obejmujący cały obszar gminy, w tym część wsi Czubrowice, której pozostała część leży w obszarze krajobrazu chronionego Parku; szczegółowe ustalenia (zakazy i nakazy) dotyczące ochrony ZJPK zostały ujęte w Rozporządzeniu Nr 6 Wojewody Krakowskiego z dn. 16.05.1997 r.
 - Rezerwat "Dolina Szklarki"
 - Odnotowane w rejestrze wojewódzkim 41 pomniki przyrody (zabytkowy drzewostan obok kościoła w Raclawicach obejmujący 8 drzew oraz 33 skałki lub grupy skałek w Jerzmanowicach) oraz park krajobrazowy w zespole dworskim w Łazach
- Ponadto przewidziano objęcie ochroną Jaskini Raclawickiej.
- . Uwzględnienie w planie zagospodarowania przestrzennego gminy terenów przebiegu i położenia elementów ESOCH (ekologicznego systemu obszarów chronionych)
- . Konieczność ochrony stanowisk chronionych gatunków zwierząt
- . Respektowanie obowiązujących norm w zakresie oddziaływania na środowisko urządzeń lub obiektów związanych z gospodarką - istniejących i przewidywanych -

- poprzez montaż urządzeń i instalacji neutralizujących zanieczyszczenia, bądź niedopuszczanie do lokalizacji nowych urządzeń i obiektów uciążliwych dla środowiska (w tym z zakresu wytwórczości, składowania, komercji)
- . Konieczność ograniczenia wytwórczości powodującej zagrożenie dla czystości powietrza
 - . Respektowanie obowiązujących norm w zakresie oddziaływania na środowisko gospodarczego użytkowania ziemi (w tym agrotechnika) poprzez minimalizację jego wpływu na stan czystości powietrza atmosferycznego, gleb i wód
 - . Konieczność ochrony wód, poprzez uwzględnianie przy zainwestowaniu terenów istnienia stref ochronnych:
 - wokół ujęcia wody na rzece Rudawie (potoki z terenu gminy spływają do Rudawy, z której ujmuje się wodę dla Krakowa),
 - bezpośrednich i pośrednich do gminnych wodociągów
 - głównego zbiornika wód podziemnych GZWP nr 326
 - . konieczność poprawy stanu czystości cieków wodnych (w tym Sąspówki), aż do przywrócenia I klasy wód
 - . wykorzystanie w szerokim zakresie wymogu sporządzania Oceny skutków wpływu inwestycji na środowisko, na etapie Decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów (WZiZT)
 - . likwidacja dzikich wysypisk śmieci
 - . wyposażenie wsi w systemy kanalizacyjne
 - . tworzenie warunków i preferowanie rozwiązań zaopatrzenia w ciepło w oparciu o paliwa ekologiczne (gaz, elektryczność, oleje)
 - . ograniczenie uciążliwości komunikacyjnej głównych tras drogowych - drogi krajowej nr 94 - ustalenia "Studium..." wskazują na konieczność bezpośrednich działań mających na celu: przełożenie trasy drogowej (obejście terenów zabudowanych we wsiach Jerzmanowice i Przegonia), stworzenie ekranu izolującego przed skutkami emisji zanieczyszczeń motoryzacyjnych i hałasu poprzez nasadzenie zieleni wysokiej i niskiej oraz montowanie ekranów akustycznych celem ograniczenia uciążliwości związanej z rozprzestrzenianiem się hałasu. Zadaniem gminy jest zabezpieczenie stosownych terenów dla realizacji zadań związanych z komunikacją.

2) **W dziedzinie rolnictwa i leśnictwa**

- . Intensyfikacja rolnictwa, z uwagi na położenie gminy na terenach chronionych prawnie, może być prowadzona jedynie poza tymi obszarami
- . Uwzględnianie ustawy o ochronie gruntów rolnych, w odniesieniu do gruntów o najwyższej wartości bonitacyjnej
- . Wprowadzanie nowych form gospodarowania, np. proekologicznego sposobu produkcji, agroturystyki
- . Opracowanie programów przeciwdziałania erozji gleb oraz rekultywacja gruntów zdegradowanych (np. stosowanie płodozmianu przeciwerozyjnego, zmiana układu pól, tarasowanie zboczy dla użytkowania rolnego lub sadowniczego, zadrzewianie, ograniczenie orki gruntów)
- . Regulacja stosunków wodnych

- . Wykonanie operatów pomiarowych w skalach szczegółowych (1:2000) wzdłuż koryt rzecznych gminy w miejscach zagrożonych powodzią, gdzie zabudowa mieszkalna zbliża się do rzek - analizowanie problemu na etapie planów miejscowych
 - . Zakaz hodowli bydła i nierogacizny na skalę przemysłową oraz chowu zwierząt metodą bezściołową, a także ograniczenie chemizacji rolnictwa (nawozy, środki ochrony roślin) - podstawę tych ograniczeń stanowi "Plan Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego", zatwierdzony Zarządzeniem Nr 11 Ministra OŚZNiL z dn. 21.06.1999 r.
 - . Transformacja użytków gruntowych poprzez lokalizację użytków zielonych na obszarze gruntów rolnych kompleksu 14, z wykorzystaniem ich zdolności filtracyjnych i fitosanitarnych - na dnach dolin oraz w dolnych partiach stoków i zboczy
 - . Z uwagi na małą lesistość gminy należy właściwie prowadzić gospodarkę zasobami leśnymi, a na gruntach mniej przydatnych dla rolnictwa stosować dolesienia na podstawie Planów urzędzeń lasów
- 3) **W zakresie ochrony dóbr kultury** - zasoby dziedzictwa kulturowego w zakresie archeologii, historii, układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytkowej zieleni, etnografii i krajobrazu kulturowego należy objąć stałą ochroną:
- . należy zachować naturalne otoczenie obiektów i zespołów zabytkowych - układy i założenia urbanistyczne oraz zieleń towarzyszącą, szczególnie zespoły parkowe
 - . należy właściwie wykorzystywać obiekty zabytkowe, w sposób nie zmieniający ich charakteru i nie stanowiący zagrożenia dla konstrukcji i substancji kulturowej
 - . należy przestrzegać zasad ochrony stanowisk archeologicznych różnych kategorii zgodnie ze stosownymi przepisami,
 - . należy, przy sporządzaniu planów miejscowych, wykorzystać opracowanie autorstwa dr inż. Arch. Z. Myczkowskiego "Uwarunkowania kulturowe zagospodarowania przestrzennego Województwa Krakowskiego", powstałego w Regionalnym Ośrodku Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, i uwzględnić w nich działania w 4 strefach:
 - strefa parkowa, na terenie wsi Raclawice i Sąspów, w której działania planistyczne i inwestycyjne winny uwzględniać wymogi dotyczące ochrony dóbr kultury
 - strefa ochrony konserwatorskiej, na terenie wsi Czubrowice, Przegonia i Jerzmanowice, gdzie działania konserwatora dotyczą obiektów historycznych i zabytkowych, z uwzględnieniem bezpośredniego otoczenia oraz przedpola widokowego
 - strefa ingerencji konserwatorskiej, na terenie wsi Gotkowice, Łazy i Szklary, gdzie ochrona i opieka konserwatorska dotyczy poszczególnych obiektów i stanowisk
 - obszar Ojcowskiego Parku Narodowego, gdzie należy uwzględniać operat ochrony zasobów kulturowych, stanowiący część ww. Planu Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego

6.2 Zadania i inwestycje proekologiczne realizowane przez gminę

Gmina realizuje Wieloletni Program Inwestycyjny pn.: "Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Jerzmanowice-Przebinia w latach 2004-2014" uchwalony Uchwałą nr XXI/178/04 Rady Gminy Jerzmanowice-Przebinia.

W gminie realizowany jest także program usuwania azbestu "Ekodach". Realizacja programu rozpoczęła się w 2003 roku, za rok ten koszty wyniosły 5831,5 zł, wymienionych zostało 11 Mg eternitu. Na rok 2004 planowana jest wymiana 43 Mg. Program finansowany jest w 50% przez gminę, pozostałe 50% stanowi udział starostwa.

Prowadzona jest również przez gminę zbiórka odpadów szklanych w punkcie prowadzonym przez JJ Grzyb. Zebrana stłuczka przekazywana jest następnie do Huty Jaroszewiec. Akcja ta obejmuje również szkolenia dla nauczycieli w zakresie selektywnej zbiórki odpadów, organizowane wspólnie z Forum Opakowań Szklanych.

Rokrocznie organizowane są na terenie gminy Dzień Ziemi oraz akcja Sprzątanie Świata. Gmina zapewnia na potrzeby tej akcji worki na zbieranie śmieci, rękawiczki i transport. W akcje te aktywnie włączają się szkoły.

Edukacja ekologiczna prowadzona przez gminę obejmuje także spotkania z nauczycielami i młodzieżą szkolną, głównie gimnazjalną, podczas których uczniowie zapoznają się z realizowanymi przez gminę przedsięwzięciami proekologicznymi, jak budowa kanalizacji czy zagadnieniami gospodarki odpadami.

Problematyka ekologiczna dotycząca odpadów i kanalizacji podejmowana jest również często na zebraniach i spotkaniach wiejskich.

7. Długoterminowa polityka środowiskowa gminy do roku 2014

7.1 Cele strategiczne polityki ekologicznej gminy

7.1.1 Podstawowe kierunki działań

Uwzględniając położenie i charakter gminy, stan środowiska, warunki i plany rozwoju, oraz jej potencjał gospodarczy określono cele i zadania w zakresie kształtowania i ochrony środowiska. Proponuje się aby skoncentrować działania w następujących kierunkach:

- . ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych na terenie gminy ze szczególnym uwzględnieniem:
 - o terenów i obiektów chronionych,
 - o terenów i obiektów o wysokich walorach rekreacyjnych i krajoznawczych,
 - o wsi o zachowanym tradycyjnym układzie osadniczym i zabudowie,
 - o terenów rolniczych (tradycyjna mozaika pól, ochrona krajobrazu otwartego, rozwój rolnictwa ekologicznego),
- . ocena i kształtowanie ładu przestrzennego zgodnie z ideą rozwoju zrównoważonego przy uwzględnieniu zasad ochrony różnorodności biologicznej, ochrony krajobrazu, poprawy jakości i komfortu życia społeczeństwa, oraz warunków dla wypoczynku mieszkańców aglomeracji krakowskiej,
- . aktywizacja gospodarki gminy w kierunkach stosunkowo przyjaznych środowisku, jak rekreacja, turystyka, rolnictwo ekologiczne, agroturystyka,
- . wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, krajoznawczych dla zachowania poczucia tożsamości mieszkańców, promocji i kształtowania ekologicznego wizerunku gminy, przyciągania inwestycji i działań podnoszących jej walory w tym zakresie,
- . ograniczenie energochłonności i materiałochłonności produkcji i usług, ograniczenie zużycia energii i mediów przez mieszkańców gminy i podmioty gospodarcze, promocja audytu energetycznego, promocja alternatywnych źródeł energii,
- . minimalizacja wytwarzania odpadów z sektora gospodarczego oraz wprowadzenie nowoczesnego systemu ich unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania, wzrost udziału gospodarczo wykorzystywanych odpadów przemysłowych w 2014 roku do poziomu 90% ogólnej ilości wytworzonych odpadów,
- . stymulowanie podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe do zintensyfikowania działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów,
- . zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez wdrożenie gminnego systemu postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii, klęski żywiołowej,
- . preferencje dla działań systemowych w zakresie ochrony i kształtowania środowiska w duchu rozwoju zrównoważonego, uwzględniających złożoność środowiska i przestrzeni gospodarczo - społecznej, w powiązaniu z działaniami podejmowanymi na szczeblu powiatu i województwa oraz realizowanymi przez sąsiednie gminy, Ojcowski Park Narodowy i Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych
- . wdrożenie i doskonalenie systemu informacji o środowisku, zgodnego z wymogami prawa ochrony środowiska i wzbogaconego o funkcje realizujące zadania z zakresu edukacji ekologicznej i promocji zasad ekorozwoju w gminie oraz propagującego wizerunek "gminy ekologicznej" wobec potencjalnych inwestorów,

- wspieranie działań organizacji pozarządowych i inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony środowiska oraz ocena i doradztwo w przypadku zamierzeń mogących powodować skutki środowiskowe (oceny oddziaływania na środowisko),
- pozyskanie funduszy centralnych oraz UE dla zadań realizujących zasady rozwoju zrównoważonego, w szczególności z zakresu ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

7.2 Priorytety polityki ekologicznej gminy

7.2.1 Ochrona wód i zaopatrzenie ludności w wodę

Gospodarka wodna jest jednym z priorytetów krajowych i wojewódzkich. Zasoby wodne Polski są niewielkie i, szczególnie w zakresie wód najwyższej jakości, wymagają ochrony i starannego gospodarowania.

Celem nadrzędnym na obszarze gminy jest ochrona obszaru objętego zasięgiem stref ochronnych ujęcia wody pitnej dla Krakowa na rzece Rudawie, ochrona obszarów źródliskowych potoków oraz ochrona zasobów GZWP nr 326, stanowiącego źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przebinia. Celowi temu musi być podporządkowany rozwój przestrzenny i gospodarczy gminy.

Konieczne jest zwrócenie uwagi na zachowanie czystości wód płynących. Podstawą działań w tym kierunku powinna być rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej. Wskazane jest również stosowanie dolesień w obszarach źródliskowych. Obowiązywać powinien zakaz stosowania technicznej obudowy rzek i potoków. Należy bezwzględnie likwidować dzikie wysypiska odpadów w dolinach potoków. W rolnictwie konieczne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki nawozami i środkami ochrony roślin.

Prowadzone działania zmierzać powinny do poprawy stanu czystości cieków wodnych, w tym Sąsypki, aż do przywrócenia I klasy czystości wód.

W chwili obecnej niemal 100% ludności gminy zaopatrywanych jest w wodę wodociągową. Podstawowym źródłem wody pitnej dla gminy są i pozostaną wody podziemne jurajskiego poziomu wodonośnego. Zwracają uwagę ogromne straty wody na sieci, miejscami przekraczające 50% poboru wody. Konieczne jest podjęcie działań w celu ograniczenia tych strat oraz szeroko prowadzona edukacja w zakresie ochrony zasobów wód podziemnych.

Wszystkie główne ujęcia wód podziemnych wodociągów obsługujących wsie gminy mają sporządzone aktualne operaty wodno-prawne oraz ustalone aktualnymi decyzjami zasięgi stref ochrony bezpośredniej. Zasięg stref ochrony pośredniej wewnętrznej mieści się w granicach strefy bezpośredniej. Z uwagi na budowę geologiczną podłoża, warunki hydrogeologiczne i warunki lokalne środowiska nie zachodzi konieczność utworzenia strefy ochrony pośredniej zewnętrznej.

W zakresie ochrony wód podziemnych należy powiększać powierzchnie zalesień sprzyjających zwiększeniu naturalnej retencji i procesom samooczyszczania wody. Obszary występowania wód podziemnych wymagają szczególnej kontroli rozwoju osadnictwa, rekreacji, rolnictwa oraz produkcji nierolniczej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, stosowania chemicznych środków nawożenia i ochrony roślin oraz możliwości wprowadzenia technologii produkcyjnych.

Zadaniami gminy z zakresu ochrony jakości wód oraz ich ujęć będzie głównie realizacja określonych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i krajowym, programów ograniczenia zanieczyszczeń rolniczych, oraz likwidacji lub ograniczania uciążliwości lokalnych (punktowych, liniowych i powierzchniowych) źródeł zanieczyszczeń wód.

7.2.2 System kanalizacji i oczyszczania ścieków

Zgodnie z Uchwałą nr XXI/178/04 Rady Gminy Jerzmanowice-Przegonia z dnia 28 kwietnia 2004 r. (zał. 1) gmina przystępuje do realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego pod nazwą "Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Jerzmanowice-Przegonia w latach 2004-2014". Program ten obejmuje rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie wsi Gotkowice, Przegonia, Czubrowice, Raclawice i Jerzmanowice Kolonia Czołowa oraz budowę oczyszczalni ścieków w Szklarach i budowę sieci kanalizacyjnej na terenie wsi Jerzmanowice, Sąspów, Szklary.

Harmonogram realizacji powyższego Programu przedstawia się następująco:

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie wsi Gotkowice, Przegonia, Czubrowice, Raclawice i Jerzmanowice - Kolonia Czołowa

2004 r:

1. Rozbudowa kolektora głównego wraz z przepompowniami (4 szt.) w miejscowościach Przegonia, Gotkowice, Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (7391 m)
2. Rozbudowa kolektora głównego na terenie wsi Raclawice i Czubrowice (1681 m) wraz z budową 50 szt. przykanalików (600 m)

2005 r.:

Rozbudowa kolektora głównego w Przegonii i Gotkowicach (3774 m) wraz z budową kolektora tłoczego (652 m) i przepompowni ścieków (1 szt.) oraz 90 szt. przykanalików w miejscowościach Przegonia, Gotkowice i Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (1080 m)

2006 r.:

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przegonia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (2200 m)

2007 r.:

1. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przegonia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (2200 m)
2. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Żarach - budowa II bloku technologicznego

2008 r.:

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przegonia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (2200 m)

2009 r.:

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przegonia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (2300 m)

2010 r.:

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przegonia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (3000 m)

- 2011 r.:
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przeginia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (1180 m)
- 2012 r.:
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przeginia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (1200 m)
- 2013 r.:
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 90 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przeginia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (1180 m)
- 2014 r.:
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z budową 133 szt. przykanalików na terenie wsi Raclawice, Czubrowice, Przeginia, Gotkowice i części wsi Jerzmanowice-Kolonia Czołowa (1850 m)

Budowa oczyszczalni ścieków w Szklarach oraz sieci kanalizacyjnej na terenie wsi Jerzmanowice, Saspów i Szklary

- 2004 r.:
Projekt oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Szklarach, decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji, raport oddziaływania na środowisko oraz wykup działki pod oczyszczalnię
- 2005 r.
1. Dokończenie projektu oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Szklarach
 2. Uzyskanie pozwolenia na budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Szklarach
 3. Aktualizacja projektów kanalizacyjnych w miejscowościach Jerzmanowice i Saspów
 4. Uzyskanie pozwolenia na budowę sieci kanalizacyjnej w Jerzmanowicach
 5. Rozpoczęcie 2 km kanalizacji w Szklarach
- 2006 r.:
1. Rozpoczęcie budowy oczyszczalni ścieków w Szklarach
 2. Realizacja kanalizacji w miejscowościach Szklary i Jerzmanowice do drogi krajowej o długości 6 km
- 2007 r.:
1. Dokończenie budowy oczyszczalni ścieków
 2. Wykonanie 100 szt. przyłączy
 3. Rozruch oczyszczalni ścieków w Szklarach

Oprócz realizacji opisanego powyżej programu konieczne jest podejmowanie innych działań zabezpieczających środowisko gruntowo-wodne.

Zbiorniki na gnojówkę powinny być szczelne i lokalizowane w bezpiecznej odległości od potoków i wód podziemnych (min. 15 m) oraz sąsiadów i dróg publicznych (min. 7,5 m). Budowę nowych lub modernizację istniejących gnojowic i zbiorników na gnojówkę należy bezwzględnie uzgodnić z Inspektorem Sanitarnym oraz Wydziałem Melioracji i Gospodarki Wodnej.

Konieczne jest również respektowanie zakazu odprowadzania ścieków do sieci drenarskiej.

Dla ścieków o charakterze przemysłowym konieczne jest stosowanie odpowiednich technologii oczyszczania lub podczyszczania. Zasady odprowadzania ścieków przemysłowych należy bezwzględnie uzgodnić z Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz Wydziałem Melioracji i Gospodarki Wodnej.

Uporządkowanie gospodarki ściekowej sprzyjać będzie rozwojowi przetwórstwa rolno-spożywczego oraz wzrostowi atrakcyjności turystycznej gminy.

7.2.3 Gospodarka odpadami

Celem gospodarki odpadami jest minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie zgodnego z normami europejskimi systemu ich odzysku i unieszkodliwiania.

Podstawą racjonalnej gospodarki odpadami jest wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych, w tym odpadów opakowaniowych: makulatury, szkła, metali, tworzyw sztucznych, opakowań wielomateriałowych. Należy również ze strumienia odpadów komunalnych eliminować odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane, odpady niebezpieczne

Konieczne jest wprowadzenie skutecznego sposobu kontroli i zapobiegania niewłaściwym metodom pozbywania się odpadów poprzez spalanie oraz porzucanie odpadów na dzikich wysypiskach.

Docelowo dążyć należy do wprowadzenia systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym udział w budowie Zakładu Zagospodarowania Odpadów - ZZO (sortownia, kompostownia, zakład termicznego przekształcania odpadów, pomieszczenia do magazynowania odpadów niebezpiecznych, linia do odzysku odpadów budowlanych, linia do demontażu i odzysku odpadów wielkogabarytowych, składowisko pozostałych odpadów komunalnych).

Tematyka związana z gospodarką odpadami została szerzej przedstawiona w Planie Gospodarki Odpadami Gminy Jerzmanowice-Przegonia.

7.2.4 Ochrona przyrody

Gmina powinna wykonać inwentaryzację przyrodniczą na swoim terenie. Na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej oraz założeń polityki ekologicznej gminy należy uszczegółowić program ochrony walorów przyrodniczych terenów rolnych i zurbanizowanych obejmujący zarówno działania na terenach będących w administracji urzędu gminy, jak i na terenach prywatnych.

Szczególą rangę ma ochrona przyrody na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Na tym obszarze działania mające na celu ochronę przyrody powinny być zbieżne z planami i zamierzeniami dyrekcji tych parków.

Istotne znaczenie należy nadać również działaniom służącym ochronie rezerwatu przyrody Dolina Szklarki.

Ważnym narzędziem służącym ochronie przyrody na terenie gminy są plany zagospodarowania przestrzennego, umożliwiające zachowanie i ochronę obszarów cennych przyrodniczo, lasów, terenów tradycyjnego rolnictwa.

Ważna jest rola gminy w zachowaniu różnorodności biologicznej. Do zadań gminy, związanych z jej polityką ekologiczną, należy zachowanie i zapewnienie odpowiedniej bazy pokarmowej dla populacji zwierząt chronionych.

Wysokie znaczenie ma również ochrona ekosystemów jaskiń występujących na obszarze gminy Jerzmanowice, zapobiegająca zakłócaniu spokoju żyjących w nich zwierząt, np. nietoperzy. Ewentualne udostępnianie jaskiń do celów turystycznych powinno być poprzedzone

inwentaryzacją przyrodniczą oraz możliwe dopiero po pozytywnym zaopiniowaniu ze strony ekspertów.

Wzmocniona ochrona powinna obejmować również węzły i ciągi ekologiczne oraz te ekosystemy, zasoby i cechy środowiska, które mają wpływ na odtwarzanie zasobów przyrody. Wzmocniona ochrona dotyczy w szczególności:

- Węzłów ekologicznych - bezwzględna ochrona przed zmianą użytkowania, szczegółowe działania dostosowane do typu węzła (leśny, torfowiskowy, ostoje zwierzyny itp.)
- Ciągów ekologicznych - ochrona przed zniszczeniem lub przerwaniem ciągłości (zwłaszcza ochrona przed zmianami stosunków wodnych i zanieczyszczeniami wody i powietrza), połączenie zadrzewieniami odcinków ciągów przerywanych, dążenie do wzbogacenia sieci ciągów ekologicznych
- Specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000
- Lasów o składzie gatunkowym drzewostanów zgodnych z siedliskiem
- Torfowisk i terenów podmokłych
- Muraw kserotermicznych - stała opieka i ochrona przed ekspansją innych gatunków zacieńających stanowiska roślin kserotermicznych oraz niedopuszczanie do zalesienia (opieka właściwych terenowo leśniczych przy współpracy z Zarządem ZJPK)
- Rejony występowania licznych stanowisk roślin chronionych - z uwagi na zgrupowanie stanowisk roślin chronionych przede wszystkim w lasach konieczne jest specjalne oznakowanie tych miejsc w planach urzędniowych oraz uwzględnienie specyfiki wymagań ochronnych tych roślin przy wykonywaniu zabiegów hodowlano-gospodarczych w ich rejonach (np. nie należy prowadzić w ich rejonie dróg ani lokalizować innych elementów infrastruktury)
- Pojedyncze stanowiska roślin chronionych - ciągłe ewidencjonowanie ich stanowisk i określanie zasad ochrony, uwzględnianie uzyskiwanych danych w planach urządzania lasów
- Rejony występowania chronionych gatunków fauny i ostoje zwierzyny
- Pojedyncze miejsca występowania osobników chronionych gatunków fauny - sukcesywne ewidencjonowanie miejsc ich występowania, uwzględnianie uzyskanych danych w planach urządzania lasów i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Zabezpieczenie terenów zieleni wymaga bezwzględnego wykluczenia następujących działań:

- przeznaczania tych terenów na cele nie związane z gospodarowaniem zielenią,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, głównie przez niewłaściwie prowadzoną regulację rzek i potoków,
- zmniejszania istniejącego drzewostanu,
- lokalizowania zabudowy, obiektów i sieci infrastruktury technicznej oraz gromadzenia i wykorzystywania odpadów,
- stosowania na terenach leśnych chemicznych środków uprawy i ochrony roślin.

Jednocześnie należy dążyć do powiększenia powierzchni lasów, m.in. poprzez przygotowanie programów zalesień obejmujących tereny o niskiej klasie bonitacji gleb, usytuowane w sąsiedztwie istniejących lasów i zadrzewień, obszary źródłiskowe potoków. Należy również objąć ochroną cmentarze i inne zabytkowe zespoły zieleni.

7.2.5 Edukacja ekologiczna w gminie

Niezwykle istotnym obowiązkiem gminy jest organizowanie i wspieranie edukacji ekologicznej. Działania z tego zakresu wymagają stosunkowo niewielkich nakładów finansowych w porównaniu np. z inwestycjami w system kanalizacji lub segregacji odpadów, mogą jednak przynieść znaczące wyniki poprawy środowiska i bezpieczeństwa środowiskowego w horyzoncie kilku lat.

Edukacja ekologiczna jest to kształcenie i wychowywanie społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą - myśleć globalnie, a działać lokalnie. Powinna ona obejmować wszystkie grupy społeczeństwa. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi.

Wiele zaniedbań w stosunku do zasad rozwoju zrównoważonego i ochrony środowiska wynika z niewłaściwych zachowań mieszkańców, panujących w społeczności postaw i przyzwyczajzeń oraz dyktatu ze strony producentów i handlowców przy niskim poziomie świadomości konsumenckiej. Zmiany w tym zakresie wymagają długotrwałej, ciągłej i dobrze zaprogramowanej akcji edukacyjnej skierowanej zarówno do dzieci i młodzieży, jak i pozostałej społeczności gminy oraz odwiedzających ją turystów.

Edukacja ekologiczna powinna przynieść m.in. dające się zmierzyć, ograniczenie masy odpadów wytwarzanych przez gospodarstwa domowe przy równoczesnym wzroście stopnia ich segregacji. Skutkiem jej powinno być również powstanie grup mieszkańców współpracujących z samorządem lokalnym w zakresie realizowania polityki ekologicznej oraz bardziej sprzyjające nastawienie społeczności lokalnej do ochrony środowiska.

Działania edukacyjne można prowadzić w formie:

- . szkoleń, lekcji, wykładów, klubów dyskusyjnych, szkolnych kół zainteresowań,
- . akcji ekologicznych (wystawy, konkursy, "sprzątanie świata", "dni Ziemi"),
- . organizacji festynów, koncertów,
- . publikacji w lokalnych mediach,.
- . ulotek, plakatów, wydawnictw okolicznościowych,
- . informacji na stronie internetowej gminy, internetowego forum dyskusyjnego.

Istotnym czynnikiem kształtującym świadomość ekologiczną są nauczyciele. Powinni oni czynnie uczestniczyć w kampaniach na rzecz ochrony środowiska, wspierać lokalne inicjatywy na rzecz realizacji celów określonych w programie ochrony środowiska i planie gospodarki odpadami. Edukacja ekologiczna w zasadzie może być przeprowadzana na wszystkich przedmiotach, stąd wszyscy nauczyciele powinni posiadać wiedzę z zakresu ochrony środowiska. Najczęściej jednak edukacją ekologiczną zajmują się nauczyciele biologii, geografii, chemii.

Istotną rolę w edukacji ekologicznej mogą odegrać również parafie rzymskokatolickie jako ważny organ opiniotwórczy w społeczności gminy.

Jednym z najtańszych mediów edukacyjnych jest internet. Jakkolwiek jego dostępność w naszym kraju w dalszym ciągu jest ograniczona, jednak bardzo szybko się zwiększa, stanowiąc ważny element rozwoju. Gmina posiada serwis internetowy. Jego dalsze wzbogacenie o rozbudowaną część poświęconą informacjom o środowisku i atrakcjach gminy, zasadach

zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym oraz akcjach ekologicznych, powinno przynieść wymierne efekty edukacyjne oraz zachęcić internautów do odwiedzania serwisu. Gminna strona internetowa stanowi również ważny element promocji gminy.

Należy przewidzieć fundusze lub wsparcie organizacyjne i medialne dla akcji ekologicznych prowadzonych przez szkoły, organizacje pozarządowe, oraz inicjatywy lokalne. Jest to również sposób na rozwiązywanie "od dołu" istotnych problemów, za które odpowiedzialna jest gmina (np. segregacja odpadów, ochrona różnorodności biologicznej, ochrona przeciwpożarowa). Przeznaczenie środków na prewencję w tym zakresie (której elementem jest edukacja) ogranicza istotnie przyszłe wydatki na usuwanie szkód i rewitalizację środowiska.

Ważna jest aktualność podejmowanych akcji, gwarantująca zainteresowanie i wsparcie społeczne, oraz ciągłość działań, gdyż tylko ona zapewni utrwalenie się postaw w świadomości mieszkańców. Działalność powinna obejmować również promocję efektów osiągniętych w poszczególnych akcjach - wzmacniającą poczucie wagi podejmowanych wysiłków i możliwości lepszego kształtowania otaczającego środowiska.

7.2.6 Rozwój turystyki i rekreacji

Gmina Jerzmanowice-Przegonia posiada szczególnie korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji, a decydują o tym następujące czynniki:

- . walory przyrodnicze, w tym unikalne wartości krajobrazowe i roślinne, urozmaicona rzeźba terenu,
- . bliskość położenia Krakowa i Śląska,
- . dogodne powiązania komunikacyjne,
- . zabytki kultury materialnej.

Terenami korzystnymi dla rozwoju turystyki jest prawie cały obszar gminy, z wyjątkiem części północno-zachodniej.

Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej w gminie może stać się ważnym narzędziem kształtowania i ochrony środowiska z kilku podstawowych przyczyn:

- stymuluje rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców,
- generuje zapotrzebowanie na czyste środowisko o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej, uświadamia ograniczoność dostępnych zasobów oraz konieczność poniesienia znacznych nakładów na jego utrzymanie,
- generuje dochody możliwe do reinwestowania w ochronę i kształtowanie środowiska,
- skłania do świadomego ograniczania (w porozumieniu z innymi użytkownikami) skali korzystania ze środowiska dla zapewnienia trwałego rozwoju,
- skłania do samodzielnego ograniczania emisji zanieczyszczeń i poprawy gospodarki odpadami, inwestowania w technologie ekologiczne (w tym odnawialne źródła energii), kanalizacje i oczyszczalnie ścieków, ochronę krajobrazu,
- uruchamia inicjatywy lokalne, łączy mieszkańców, wzmacnia tożsamość społeczności lokalnych, otwiera je na świat - zwiększa się odpowiedzialność za środowisko oraz mechanizmy kontroli i wsparcia w sytuacjach jego zagrożenia,
- stymuluje modernizację infrastruktury i oferty usługowej, co może łączyć się z wykorzystaniem materiałów i technologii przyjaźniejszych środowisku.

Działalność promocyjna gminy jako obszaru turystyczno-rekreacyjnego obejmować powinna przygotowanie ulotek promocyjnych, reklamujących walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturalne gminy oraz informujących o istniejącej bazie turystycznej.

Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyki pieszej i rowerowej. Gmina powinna zadbać o stworzenie w ich sąsiedztwie infrastruktury gastronomicznej, sanitarnej, oznakowań, punktów informacyjnych oraz zapewnienie miejsc parkingowych dla osób dojeżdżających na teren gminy samochodami. Wzrostowi atrakcyjności terenu mogłoby służyć również utworzenie przyrodniczych i geologicznych ścieżek dydaktycznych.

Szansą do rozwoju rekreacji na terenie gminy może być również tworzenie gospodarstw agroturystycznych, oferujących gościom możliwość wypoczynku w warunkach nieskażonego środowiska oraz zapoznania się z tradycyjnymi formami gospodarki rolnej.

Zaznaczyć należy, że podstawowym walorem turystyczno-rekreacyjnym Gminy Jerzmanowice-Przebinia jest stosunkowo czyste, nieskażone środowisko oraz bogactwo przyrody, dlatego też rozwój turystyki i rekreacji na obszarze gminy możliwy będzie jedynie pod warunkiem odpowiedniej troski o stan środowiska.

7.3 Pozostałe obszary działań

7.3.1 Zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności gospodarki

7.3.1.1 Oszczędność energii

Zgodnie z danymi GUS za 2002 r, zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w powiecie krakowskim (dla terenów wiejskich, w gospodarstwach indywidualnych nie utrzymujących się wyłącznie z produkcji rolniczej) wyniosło 2594 kWh rocznie co stanowi drugi (po powiecie tatrzańskim) wynik w województwie. Podobnie zużycie gazu na mieszkańca (dla terenów wiejskich) osiąga 920 m³/rok (II pozycja po pow. nowotarskim). Wynik ten świadczy o występującej tendencji do zastępowania ogrzewania węglowego, bardziej ekologicznym gazowym i elektrycznym. Obszar ten wymagać będzie jednak szczególnej kontroli efektywności energetycznej obiektów i urządzeń a także stanowi potencjalny region wprowadzania systemów grzewczych zintegrowanych (np. słoneczno-gazowych/elektrycznych).

Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 zawiera między innymi wymaganie:

"zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych: zmniejszenie zużycia energii o 25% w stosunku do 2000 roku, w przeliczeniu na jednostkę PKB, podwojenie (w odniesieniu do 2000 roku) produkcji energii ze źródeł odnawialnych".

Jest to zapis odnoszący się do całości gospodarki kraju i główny ciężar jego realizacji spoczywa na szczeblu centralnym i regionalnym, jednak zobowiązuje również do, realizowanego w miarę możliwości, ograniczania energochłonności poprzez odpowiednie kształtowanie polityki ekologicznej na szczeblu gminy.

Gmina powinna, z wykorzystaniem dostępnych środków administracyjnych i promocyjnych, propagować stosowanie technologii proekologicznych, zachęcać mieszkańców oraz inwestorów do wymiany i instalowania nowoczesnych instalacji grzewczych oraz termomodernizacji obiektów i przeprowadzania audytu energetycznego.

7.3.1.2 Zmniejszenie wodochłonności gospodarki

Z uwagi na konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami wód podziemnych należy zwrócić szczególną uwagę na wskaźniki wodochłonności gospodarki, zarówno w stosunku do podmiotów gospodarczych jak i gospodarstw domowych. Zużycie wody i odprowadzenie ścieków jest obecnie regulowane mechanizmami rynkowymi, jednak nie oznacza to braku konieczności promocji oszczędnych technologii i zachowań ze strony administracji. Należy zwrócić szczególną uwagę na unikanie strat podczas transportu wody układem wodociagowym.

W polityce średniookresowej należy ująć wieloletni program oszczędności wody obejmujący:

- minimalizację strat sieciowych,
- oszczędność zużycia u odbiorców,
- wykorzystanie wód niższej jakości lub wód z oczyszczalni do celów gospodarczych,
- wdrożenie monitoringu jakości i zużycia wód w sieciach wodociagowych.

7.3.2 Zrównoważone rolnictwo, ochrona gleb i powierzchni ziemi,

Zrównoważone rolnictwo polega na stosowaniu metod przyjaznych środowisku, które umożliwiają ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko poprzez wprowadzenie integrowanej ochrony roślin oraz planu nawożenia, opartego na bilansie azotowym. W przypadku Gminy Jerzmanowice-Przegonia szczególne znaczenie ma stosowanie zrównoważonego rolnictwa na obszarze wsi Sąsypów, obejmującej fragment Ojcowskiego Parku Narodowego oraz jego

otuliny. Z uwagi na położenie gminy na terenach chronionych prawnie intensyfikacja rolnictwa może być prowadzona jedynie poza tymi obszarami.

Do zadań gminy w zakresie rozwoju zrównoważonego rolnictwa zaliczyć można wspieranie modernizacji gospodarstw mającej na celu podniesienie jakości produkcji rolnej przy równoczesnym ograniczeniu negatywnych skutków dla środowiska, rozwój rolnictwa ekologicznego, prowadzenie szerokiej edukacji mającej na celu zoptymalizowane stosowanie nawozów sztucznych i pestycydów, promowanie wykorzystania nawozów naturalnych.

Metodą edukacji rolniczej może być propagowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, opracowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Środowiska. Kodeks ten zawiera zbiór przyjaznych środowisku praktyk rolniczych, których stosowanie zapewni zrównoważony rozwój w sferze produkcji rolnej, m.in. praktyczne rady, jak zmniejszyć ryzyko zanieczyszczenia wody, informuje o praktykach kontroli zanieczyszczeń stosowanych w gospodarstwie, potrzebie podnoszenia walorów krajobrazu.

Do podstawowych zadań długoterminowej polityki ekologicznej gminy należy właściwe zarządzanie przestrzenią. Zadanie to obejmuje również ochronę powierzchni ziemi i gleb. Należy skoncentrować środki na następujących kierunkach działań:

- ograniczenie erozji na terenach użytkowanych rolniczo, związanej z działalnością gospodarczą oraz przekształceniami środowiska (m.in. odnowienie zadrzewień śródpolnych i koryt cieków wodnych, ochrona stoków - utrzymywanie na stokach o nachyleniu powyżej 20% użytków zielonych), stosowanie płodozmianu przeciwerozyjnego,
- ograniczenie rozproszenia zabudowy, wymagającej rozbudowy dróg oraz niwelacji terenu, kontrola zabudowy na terenach podmokłych (nasypy, zmiana warunków wodnych),
- ograniczenie stosowania nawozów sztucznych powodujących zmiany w pokrywie glebowej,
- stosowanie, w miarę potrzeby, wapnowania gleb w celu uzyskania odpowiedniego odczynu,
- stosowanie właściwych i terminowych zabiegów agrotechnicznych,
 - . uwzględnianie ustawy o ochronie gruntów rolnych, w odniesieniu do gruntów o najwyższej wartości bonitacyjnej,
 - . wprowadzanie nowych form gospodarowania, np. proekologicznego sposobu produkcji, agroturystyki,
 - . zakaz hodowli bydła i nierogacizny na skalę przemysłową oraz chowu zwierząt metodą bezściółową, a także ograniczenie chemizacji rolnictwa (nawozy, środki ochrony roślin) - podstawę tych ograniczeń stanowi "Plan Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego", zatwierdzony Zarządzeniem Nr 11 Ministra OŚZNiL z dn. 21.06.1999 r.
 - . transformacja użytków gruntowych poprzez lokalizację użytków zielonych na obszarze gruntów rolnych kompleksu 14, z wykorzystaniem ich zdolności filtracyjnych i fitosanitarnych - na dnach dolin oraz w dolnych partiach stoków i zboczy.

7.3.3 Zwiększanie lesistości gminy

Z uwagi na małą lesistość gminy należy właściwie prowadzić gospodarkę zasobami leśnymi, a na gruntach mniej przydatnych dla rolnictwa i w obszarach źródłiskowych potoków stosować zalesienia zgodnie z warunkami siedliskowymi.

Gospodarka leśna winna być zgodna z Ustawą o lasach dotyczącą zasad zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych, zasad gospodarki leśnej oraz w oparciu o Plany urzędzenia lasów. Należy przestrzegać przepisów Ustawy o ochroni przyrody w celu zachowania stabilności systemów, utrzymania procesów ekologicznych oraz zachowania różnorodności gatunkowej, ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów, właściwego stanu zasobów i składników przyrody. Należy bezwzględnie chronić istniejące na obszarach leśnych formacje geologiczne, naturalne ciek i zbiorniki wodne, śródleśne "oczka wodne", bagna, torfowiska, skarpy.

Głównym kierunkiem działań w tym zakresie powinno być utrzymanie istniejącego użytkowania, uzupełnianie i poszerzanie kompleksów leśnych na terenach zagrożonych erozją, a także o niewielkiej przydatności dla rolnictwa. Powiększanie obszarów leśnych poprzez zalesienie gruntów rolniczo nieprzydatnych na terenie gminy należy prowadzić w sposób nie stwarzający dysharmonii z przyjętą strukturą funkcjonalno-przestrzenną.

Obszary leśne oraz ich najbliższe sąsiedztwo powinny być wykorzystane dla realizacji programów wykorzystujących środowisko leśne dla celów rekreacji.

Konieczne jest również przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego oraz ochrona przed intensywnym zainwestowaniem terenów położonych w bliskim sąsiedztwie obszarów leśnych i śródleśnych.

Gospodarka leśna na terenach należących do Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych powinna być prowadzona szczególnie uważnie, z uwzględnieniem zaleceń dyrekcji tych parków.

7.3.4 Ochrona powietrza atmosferycznego

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego gmina powinna podjąć następujące działania:

1. ograniczenie oddziaływania emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych na mieszkańców,
2. ograniczenie niskiej emisji pozakomunikacyjnej w tym:
 - . ograniczenie użytkowania pieców węglowych i przejście na ogrzewanie gazowe lub elektryczne,
 - . ograniczenie praktyk wypalania traw,
 - . ograniczenie bezproduktywnego spalania resztek organicznych w gospodarstwach i zwiększenie stopnia ich zagospodarowania przez kompostowanie.
3. przeciwdziałanie potencjalnemu zagrożeniu pożarami wielkoprzestrzennymi (lasy, pola).

7.3.4.1 Emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych

Szczególne zagrożenie emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych stanowi przebiegająca przez obszar gminy droga krajowa międzyregionalna nr 94, na której natężenie ruchu osiąga 18 500 poj. na dobę; a prognoza na 2005 r. przewiduje natężenie ruchu rzędu: 21 700 poj. na dobę. Planowana jest budowa drugiej jezdni drogi krajowej nr 94, wraz z obejściami Jerzmanowic i Przeginii. Ochrona przed emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych z tej drogi powinna obejmować nasadzenia pasów zieleni ochronnej oraz lokalizację nowej zabudowy mieszkaniowej w większej odległości od trasy komunikacyjnej.

Prognozuje się, że dynamiczny rozwój motoryzacji i potrzeb przewozowych wywołają w okresie najbliższych kilkunastu lat duży wzrost ruchu kołowego również na drogach niższych kategorii.

Walory krajobrazowe i turystyczne gminy wymagają realizacji inwestycji obsługujących ruch samochodowy związany z rekreacją, a więc parkingów, w atrakcyjnych krajobrazowo i rekreacyjnie obszarach gminy.

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych może zostać osiągnięte poprzez modernizację dróg na terenie gminy, odpowiednie zagospodarowanie pasów otaczających tereny komunikacyjne oraz zwiększanie udziału transportu zbiorowego. Zmniejszeniu tej uciążliwości służyć może również kontrola stanu technicznego pojazdów.

Należy stwierdzić, że gmina ma stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć transportu zbiorowego. Zasadniczą kwestią pozostaje optymalizacja ruchu (częstotliwość i godziny kursów) oraz wielkości taboru.

Odrębnym zagadnieniem jest przygotowanie do przyjęcia ruchu rekreacyjnego w weekendy. Za wskazane należy uznać podjęcie akcji nad koordynacją ruchu różnych przewoźników oraz informacją o rozkładach, aby zachęcić osoby przybywające na teren gminy w celach rekreacyjnych do rezygnacji z dojazdu samochodem. System informacji może zostać ulokowany w serwisie internetowym oraz na przystankach komunikacji zbiorowej.

Wskazane jest także promowanie turystyki rowerowej, jak również wykorzystania roweru przez lokalną ludność poruszającą się po terenie gminy przez wytyczenie odpowiednich szlaków dla rowerów oraz stworzenie stanowisk do bezpiecznego ich parkowania.

Przy drogach przebiegających w terenach otwartych należy wprowadzić zadrzewienia i krzewy jako osłonę przed zanieczyszczeniami powietrza dla terenów rolnych.

7.3.4.2 Niska emisja pozakomunikacyjna

Ograniczenie i utrzymanie na niskim poziomie lokalnej emisji z systemów ogrzewania powinno stanowić ważny element polityki ekologicznej gminy. Przechodzenie na ogrzewanie o niższej uciążliwości dla środowiska jest z jednej strony wynikiem wzrostu zamożności właścicieli nieruchomości (konieczność inwestycji, wzrost wygody użytkowania) z drugiej wiąże się z polityką gminy oraz istnieniem mechanizmów finansowych i administracyjnych promujących pożądane zachowania mieszkańców. Preferowane powinny być kotły gazowe, olejowe, urządzenia elektryczne, kotły mieszane na gaz i elektrykę, piece grzewcze przenośne lub stałe na gaz butlowy oraz niekonwencjonalne źródła energii dla ogrzewania wody.

Ograniczeniu niskiej emisji z systemów ogrzewania służyć będzie również oszczędność ciepła związana z wykonywaniem termomodernizacji budynków.

Należy wykorzystać mechanizmy preferencyjnego kredytowania inwestycji proekologicznych w tym zakresie, programy dofinansowywane ze środków fundacji i funduszy

UE. Rolą gminy będzie udzielanie informacji o możliwości pozyskiwania środków z powyższych źródeł, oraz preferowanie pewnych działań i inwestycji na etapie wydawania decyzji.

Wyeliminowanie wypalania traw oraz ograniczenie spalania śmieci (w tym w piecach domowych) powinno być jednym z priorytetów polityki ekologicznej gminy. Pożary traw stanowią bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa i jakości środowiska, a spalanie resztek na polach i w terenach posesji powoduje emisję lokalnie znaczących ilości zanieczyszczeń oraz marnowanie zasobów środowiska.

Należy zwrócić uwagę, że spalanie w piecach domowych opakowań (materiały kompozytowe, butelki plastikowe) powoduje znaczącą emisję związków rakotwórczych i toksycznych, działającą na sprawców i najbliższe sąsiedztwo. Edukacja ekologiczna w tym zakresie może być znacznie skuteczniejsza niż działania karno-administracyjne. Również w przypadku procederu wypalania traw, poza ściganiem i karaniem podpalaczy, należy wprowadzić długoterminową kampanię edukacyjną i informacyjną dotyczącą jego szkodliwości dla zdrowia i środowiska.

Zgodnie z wytycznymi krajowej i regionalnej polityki ekologicznej należy także prowadzić edukację i promocję w zakresie zwiększenia udziału kompostowania i wykorzystania energetycznego resztek roślinnych w gospodarstwach. Akcja powinna obejmować informację społeczeństwa za pomocą ulotek, prezentację na festynach oraz promocję i zachętę w stosunku do inwestorów oferujących urządzenia i instalacje z tego zakresu (reklama w gminnej gazecie i na stronie internetowej, w czasie imprez kulturalnych, informacja o możliwościach dofinansowania inwestycji).

W przypadku nowych emitorów zanieczyszczeń powietrza należy unikać ich lokalizacji w terenach o ograniczonym przewietrzaniu (dna dolin, zagłębienia terenowe) oraz w obszarze otuliny Ojcowskiego Parku Narodowego.

7.3.5 Rozwój odnawialnych źródeł energii

W krajowej *"Strategii rozwoju energetyki odnawialnej"* przyjęto jako cel średniookresowy (do roku 2010) osiągnięcie udziału 7,5% energii odnawialnej w bilansie energii pierwotnej. Ustala ona również, że udział ten powinien wynosić 3,2% w roku 2005 i wzrastać o około 0,5% rocznie.

Biorąc pod uwagę charakter gminy można zaproponować podjęcie działań promocyjnych i inwestycyjnych w zakresie wykorzystania energii słonecznej w postaci:

- . pasywnych systemów ogrzewania,
- . przydomowych instalacji podgrzewania wody gospodarczej,
- . hybrydowych systemów ogrzewania centralnego, w których kolektory słoneczne wspomagają pracę kotłów gazowych,

W przypadku obniżenia kosztów ogniw fotowoltanicznych można rozważyć instalację niewielkich baterii w sytuacjach, gdy umożliwiałoby to rezygnację z rozbudowy sieci energetycznych (np. domki letniskowe), oraz wywierałoby znaczący efekt edukacyjny i promocyjny w zakresie nowych technologii.

Z uwagi na wysokie walory krajobrazowe gminy nie zaleca się lokalizowania na jej obszarze elektrowni wiatrowych, szczególnie w obszarze krajobrazu chronionego.

Rozważyć należy natomiast możliwość tworzenia małych elektrowni wodnych na potokach. Inwestycja taka mogłaby być opłacalna przy realizacji w porozumieniu z sąsiednimi gminami

Krzeszowice i Wielka Wieś, co stwarzałoby możliwość doboru najlepszej lokalizacji elektrowni w biegu strumienia, nie wpływającej równocześnie niekorzystnie na walory krajobrazowe. W celu określenia opłacalności tej inwestycji konieczne byłoby przeprowadzenie specjalistycznych badań hydrologicznych.

Wykorzystanie biomasy jako materiału opałowego należy utrzymywać na ograniczonym poziomie. Większość resztek roślinnych jest zagospodarowanych w gospodarstwach. Rozdrobnienie gospodarstw oraz podmiejski charakter gminy nie sprzyja pozyskiwaniu materiału opałowego z tego źródła o wysokiej jakości i w dużych ilościach.

7.3.6 Ochrona przed hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

7.3.6.1 Ochrona przed hałasem

Należy podjąć działania zmierzające do:

- przeanalizowania i wprowadzenia koniecznych zmian w budownictwie dróg i inżynierii ruchu drogowego, w tym:
 - rygorystycznie przestrzegać wypełniania zobowiązań inwestorów do budowy infrastruktury przeciwhałasowej (m. in. budowa ekranów),
 - dążyć do poprawiania organizacji ruchu gwarantującej płynność jazdy,
 - rozpocząć budowę obwodnic,
 - dążyć do systematycznej poprawy stanu nawierzchni dróg,
 - promować i rozwijać alternatywne sposoby poruszania się, w tym celu należy zintensyfikować budowę ścieżek rowerowych;
- wyeliminowania z produkcji oraz stopniowego eliminowania z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałasliwość nie odpowiada standardom Unii Europejskiej;
- zmniejszenia uciążliwości związanej z istniejącym poziomem hałasu, w tym np. poprzez:
 - zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zadrzewień,
 - stosowanie dźwiękochłonnych elewacji,
 - wymianę okien na dźwiękoszczelne w domach mieszkalnych przy trasach intensywnego ruchu;
- prowadzenie odpowiedniego planowania przestrzennego, tj. kładącego większy nacisk na problematykę hałasu, które to działania pozwolą na:
- prowadzenia działalności edukacyjnej o zagrożeniu środowiska i zdrowia ludzkiego hałasem komunikacyjnym.

Nie wszystkie z powyższych działań znajdują się w kompetencji gminy, gmina może jednak wywierać naciski na odpowiednie organy zarządzania, aby podjęte zostały działania zmierzające do ograniczenia na jej terenie uciążliwości związanej z hałasem.

7.3.6.2 Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

W związku z dalszym systematycznym rozwojem systemu stacji bazowych telefonii komórkowej, w tym nowej generacji, w ciągu najbliższych lat należy liczyć się ze zwiększoną emisją promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy. Poza tym rozwój budownictwa mieszkaniowego wymusza budowę nowych stacji i sieci elektroenergetycznych, mających wpływ

na wielkość zanieczyszczenia środowiska elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.

Ochrona przed ponadnormatywnym (szkodliwym) oddziaływaniem pól elektromagnetycznych w środowisku, polegać może jedynie na rygorystycznym przestrzeganiu obowiązujących w tym zakresie unormowań prawnych. Intensywność występowania pól elektromagnetycznych w środowisku jest kontrolowana i w niektórych przypadkach podlega ograniczeniom na tyle, na ile uzasadnia to obecny stan wiedzy dotyczącej oddziaływania pól elektromagnetycznych na człowieka, a także możliwości techniczne.

7.3.7 Ochrona krajobrazu

Ukształtowanie terenu Gminy Jerzmanowice-Przebinia oraz jego walory krajobrazowe sprawiają, że ochrona krajobrazu jest jednym z istotnych elementów ochrony jego środowiska naturalnego. Ochrona krajobrazu służyć może przede wszystkim zwiększeniu atrakcyjności turystycznej gminy, stanowi także element wymogów stawianych przez Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych i Ojcowski Park Narodowy.

Ochronie krajobrazu służyć będą działania mające na celu ochronę walorów przyrodniczych i kulturowych gminy. Ponadto dbać należy o zachowanie punktów i ciągów widokowych, zapobieganie przesłanianiu ich przez zabudowę, elementy infrastruktury czy roślinność. W celu ochrony ostańców zapobiegać należy nielegalnemu pozyskiwaniu materiałów budowlanych poprzez kary administracyjne oraz działania edukacyjne. Należy również likwidować powstające na terenie gminy "dzikie wysypiska" oraz wymierzać kary za zaśmiecanie terenu.

7.4 Współpraca gminy w zakresie ochrony środowiska

Gmina współpracuje z innymi gminami w ramach związków międzygminnych:

- 1) Związek Gmin Jurajskich
- 2) Związek Gmin Dorzecza Rudawy, Rudna i Sanki
- 3) Związek Gmin Ojcowskich (na etapie tworzenia).

Zadaniem Związku Gmin Jurajskich jest przede wszystkim promowanie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Działania obejmują m.in. ochronę przyrody, ochronę krajobrazu, zabytków, promocję kultury, wydawanie publikacji, materiałów edukacyjnych i informacyjnych. Prowadzona jest promocja regionu również poza granicami kraju.

Szczególnie owocnie współpraca w zakresie ochrony środowiska rozwija się w ramach Związku Gmin Dorzecza Rudawy, Rudna i Sanki. W Statucie Związku zapisane są jako cele m.in. rozwój infrastruktury technicznej związanej z utrzymaniem czystości wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi oraz ochrony powietrza (budowa oczyszczalni, kanalizacji, wodociągów, dróg, melioracji, a także doskonalenie systemu gromadzenia, segregacji i utylizacji odpadów), edukacja ekologiczna mieszkańców (prelekcje, akcje sprzątania świata, itp.), rozwój infrastruktury turystycznej. Związek planował m.in. wspólną realizację przedsięwzięć z zakresu budowy kanalizacji, co nie doszło do skutku z uwagi na nie otrzymanie dofinansowania z funduszy pomocowych UE. W ramach Związku organizowane są wspólne imprezy edukacyjne o tematyce ekologicznej, konkursy dla młodzieży szkolnej. Prawdopodobnie w najbliższym czasie do Związku przystąpi Gmina Kraków.

Opracowywany obecnie Statut Związku Gmin Ojcowskich jako jeden z celów działania przyjmuje ochronę walorów przyrodniczych Jury.

Gmina Jerzmanowice-Przebinia nawiązała również współpracę z Ukrainą, z rejonem Halicza i miastem Bursztyn. Współpraca ta obejmuje aspekty kulturalne i artystyczne. Sugeruje się poszerzenie jej również o wymianę doświadczeń z zakresu ochrony środowiska.

8. STRATEGIA WDROŻENIOWA POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY ŚWIATNIKI NA LATA 2004 - 2007

Z różnorodnych potrzeb i wyzwań w zakresie ochrony środowiska, jakie stoją przed gminą należy wybrać najistotniejsze i możliwe do realizacji w horyzoncie czasowym ujmowanym przez niniejszy program.

Oceniając stan środowiska i prognozy rozwoju gminy określono następujące priorytety działań w zakresie ochrony środowiska:

- ⌘ wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zasad gospodarowania przestrzenią zgodnych z wymaganiami rozwoju zrównoważonego, potrzebami ochrony przyrody i wytycznymi Ojcowskiego Parku Narodowego oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, a także stworzenie sprawnych mechanizmów egzekwowania zapisów planu,
- ⌘ rozbudowę systemu kanalizacji,
- ⌘ określenie zasad korzystania z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, zapewnienie wystarczającej ilości dobrej wody dla mieszkańców i gospodarki,
- ⌘ opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki odpadami w gminie,
- ⌘ ograniczenie niskiej emisji z systemów ogrzewania,
- ⌘ ochrona różnorodności przyrodniczej w gminie poprzez właściwą gospodarkę rolną i leśną oraz nadzór na procesami inwestycyjnymi i urbanizacją,
- ⌘ ochrona dziedzictwa kulturowego, rozwój przestrzeni publicznej,
- ⌘ program zwiększania powierzchni terenów zielonych (zalesienia, tworzenie obszarów zieleni gminnej),
- ⌘ edukacja ekologiczna, promocja zachowań zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego wśród mieszkańców gminy, turystów i gości,
- ⌘ wspieranie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego,

Część działań posiada określony zakres czasowy realizacji, jednak większość ma charakter ciągły przy zmieniającym się zakresie działań. Ponadto określono poniżej szereg uwarunkowań i celów uzupełniających, które powinny być brane pod uwagę przy weryfikacji programu.

Powyższe kierunki inwestycyjne są zgodne z ustaleniami "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jerzmanowice-Przebinia".

8.1 Obszary priorytetowe

8.1.1 Planowanie przestrzenne

Jednym z podstawowych obowiązków gminy w zakresie ochrony środowiska jest właściwe, zgodne z założeniami rozwoju zrównoważonego, gospodarowanie przestrzenią przy pomocy mechanizmów planistycznych i decyzji administracyjnych, oraz kreowanie krótko- i długoterminowej polityki gminy.

Kontrola zgodności zainwestowania terenu z zapisami MPZP oraz wydawanie decyzji na jego podstawie jest jednym z podstawowych zadań gminy. Wykonywanie powyższych obowiązków zgodnie z prawem ochrony środowiska jest zadaniem ciągłym. Szczegółowe wymogi i uwarunkowania zawarte zostały w "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jerzmanowice-Przebinia".

W przypadku Gminy Jerzmanowice-Przegonia w procesie planowania przestrzennego uwzględnić należy również "Plan Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego i strefy ochronnej (otuliny)" oraz "Plan ochrony Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie".

8.1.2 System kanalizacji i oczyszczania ścieków

Zgodnie z Uchwałą nr XXI/178/04 Rady Gminy Jerzmanowice-Przegonia z dnia 28 kwietnia 2004 r. (zał. 1) gmina przystępuje do realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego pod nazwą "Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Jerzmanowice-Przegonia w latach 2004-2014". Program ten obejmuje rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie wsi Gotkowice, Przegonia, Czubrowice, Raclawice i Jerzmanowice Kolonia Czołowa oraz budowę oczyszczalni ścieków w Szklarach i budowę sieci kanalizacyjnej na terenie wsi Jerzmanowice, Sąsów, Szklary.

Dokładny harmonogram realizacji projektu przedstawiono w rozdziale 7.2.2.

8.1.3 Ochrona wód i zaopatrzenie ludności w wodę

Na gminie spoczywa obowiązek ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych. Zasady ochrony regulowane są odrębnymi przepisami. Zadaniem gminy jest zapewnienie wymaganego reżimu ochronnego terenów w trakcie sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego oraz w wydawanych pozwoleniach i decyzjach. W przypadku Gminy Jerzmanowice-Przegonia szczególną uwagę należy zwrócić na strefę ochrony ujęcia wody na Rudawie oraz na ochronę GZWP nr 326.

Ważnym aspektem ochrony wód jest zapobieganie ich zanieczyszczeniu przez rolnictwo. W praktyce polega to na odpowiednim przechowywaniu nawozów i środków ochrony roślin, uniemożliwiającym ich przedostanie się do wód oraz stosowaniem ich zgodnie z zasadami bezpieczeństwa, jak również dbaniu o szczelność gnojowic i zbiorników na gnojówkę.

Ochronie wód służyć będzie również eliminowanie odprowadzenia ścieków do gruntu i wód, budowa sieci kanalizacyjnej, wyposażenie obszaru w grupowe, lokalne i indywidualne oczyszczalnie ścieków.

Należy zapobiegać powstawaniu w dolinach potoków dzikich wysypisk odpadów.

Istotnym zadaniem dla Gminy Jerzmanowice-Przegonia do roku 2007 jest zmniejszenie strat wody na sieci wodociągowej z 50% do 10-15%.

8.1.4 Gospodarka odpadami

Jednym z podstawowych zadań w zakresie gospodarki odpadami jest eliminacja niewłaściwych sposobów pozbywania się odpadów poprzez spalanie oraz porzucanie odpadów na dzikich wysypiskach. Należy prowadzić szeroką akcję edukacji ekologicznej w tym zakresie oraz likwidować powstające na terenie gminy dzikie wysypiska odpadów, zwłaszcza na terenach chronionych i w obszarach źródłiskowych potoków. Promować również należy indywidualne kompostowanie odpadów.

Konieczne jest również wprowadzenie na szerszą niż obecnie skalę selektywnej zbiórki odpadów komunalnych z wysegregowaniem: papieru i tektury, szkła, tworzyw sztucznych, metali, opakowań wielomateriałowych. Do odzysku kierowane być również powinny: odpady wielkogabarytowe, budowlane.

Działania powyższe pozwolą na ograniczenie ilości odpadów komunalnych deponowanych na wysypiskach.

W miarę budowy oczyszczalni ścieków troszczyć się należy o odpowiednie zagospodarowanie powstających osadów ściekowych. Mogą one być wykorzystane np. w celach nawozowych pod warunkiem zachowania odpowiednich parametrów.

Zagadnienia gospodarki odpadami zostały bardziej szczegółowo przedstawione w Planie Gospodarki Odpadami Gminy Jerzmanowice-Przebinia.

8.2 Zadania o charakterze ciągłym

8.2.1 Ochrona zasobów przyrody

8.2.1.1 Tereny i obiekty chronione

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody Dolina Szklarki, 41 pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, część obszaru Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie oraz fragment Ojcowskiego Parku Narodowego wraz z otuliną. Występuje również szereg gatunków roślin i zwierząt prawnie chronionych.

Planuje się ustanowienie kolejnego pomnika przyrody (Jaskinia Raclawicka), 2 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych: Wierzchowina Jurajska Kolonia Zachodnia i Stara Wieś oraz Wierzchowina Jurajska Kolonia Wschodnia i Czołowa oraz parku kulturowego Raclawice.

Na terenie Gminy Jerzmanowice-Przebinia znajdują się również mają specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000:

- 1) Obszar o kodzie PLH 120003 Dolinki Jurajskie,
- 2) Obszar o kodzie PLH 120008 Dolina Prądnika,

Opieka nad terenami i obiektami prawnie chronionymi polegać powinna przede wszystkim na prawidłowej pielęgnacji oraz gospodarowaniu zgodnie ze stosownymi przepisami prawnymi.

Przestrzegać należy przede wszystkim zapisów "Planu Ochrony Ojcowskiego Parku Narodowego i strefy ochronnej (otuliny)" oraz "Planu ochrony Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie". Na obszarach parku narodowego, otuliny oraz parku krajobrazowego szczególnie dbać należy o właściwe prowadzenie prac rolnych i leśnych, zapobiegające zanieczyszczeniu środowiska oraz ubożeniu ekosystemów, ochronę wód przed skażeniem, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska, zapobieganie nadmiernej, niekontrolowanej zabudowie.

Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność rolna, leśna, łowiecka, rybicka, amatorski połów ryb oraz roboty utrzymaniowe urządzeń i obiektów ochrony przeciwpowodziowej, jeżeli działania te nie zagrażają zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt, ani nie wpływają negatywnie na gatunki, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000.

Konieczne jest zachowanie istniejących płatów naturalnych zbiorowisk nieleśnych oraz wszystkich istniejących zbiorowisk roślinności półnaturalnej, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk i ziołorośli, a w tym specjalna ochrona stanowisk roślin chronionych, rzadkich, zagrożonych.

Należy zachować w odpowiednim stanie i niezbędnych wielkościach wszystkie siedliska chronionych gatunków zwierząt

Ochrona obiektów i obszarów chronionych powinna być elementem edukacji ekologicznej młodzieży szkolnej.

8.2.1.2 Zieleń terenów zurbanizowanych i komunikacyjnych

Ze względu na uznanie rekreacji za istotny element przyszłej gospodarki gminy, należy uznać spójny plan rewitalizacji zieleni na terenach zurbanizowanych za ważną inwestycję w jej przyszłość, zwiększającą zarówno atrakcyjność gminy jak i jej pojemność turystyczną i rekreacyjną.

Należy zachęcać inwestorów do wprowadzania odpowiedniej gatunkowo zieleni wysokiej na tereny prywatne, zwłaszcza w przypadku planowania inwestycji z zakresu gastronomii,

handlu, usług (szczególnie turystyczno-rekreacyjnych) gdzie otocznie zielenią może zwiększać w przyszłości zyski z obiektów.

Wskazane jest również zakładanie terenów zieleni urządzonej oraz prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów, szczególnie wzdłuż szlaków komunikacyjnych, gdzie mogą stanowić osłonę sąsiadujących terenów przed zanieczyszczeniami komunikacyjnymi. W akcje nasadzeń należy zaangażować młodzież szkolną.

8.2.1.3 Tereny rolne

Podstawowym działaniem z zakresu ochrony terenów rolnych powinno być upowszechnianie wiedzy o prawidłowych, proekologicznych metodach prowadzenia gospodarki rolnej. Służyć temu może rozpowszechnianie przez gminę wśród rolników materiałów informacyjnych, zachęcanie do zapoznania się z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej. Gmina powinna również wspierać proekologiczną modernizację gospodarstw, ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i zastępowanie ich nawozami naturalnymi.

Bardzo istotne jest przeciwdziałanie procederowi wypalania traw poprzez edukację, prowadzoną wspólnie ze Strażą Pożarną oraz stosowanie kar administracyjnych.

Wskazane jest uświadamianie właścicielom gospodarstw rolnych, że prowadzenie przez nich działalności w oparciu o zasady rolnictwa ekologicznego może im ułatwić uzyskanie pomocy finansowej, np. za pośrednictwem Programu Rolnośrodowiskowego.

Należy dbać o zachowanie szaty roślinnej na obszarach zagrożonych erozją, szczególnie na stokach o dużym nachyleniu.

Na terenach chronionych zalecane jest utrzymanie hodowli ekstensywnej, łąk naturalnych, drobnopowierzchniowej struktury pól uprawnych, ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin.

8.2.1.4 Gospodarka leśna

Rozwój gospodarki leśnej wymaga uwzględnienia zasad trwałego i zrównoważonego rozwoju, co oznacza zarządzanie lasami i terenami leśnymi oraz ich użytkowanie w taki sposób i w takim tempie, który pozwala zachować je jako odnawialne zasoby naturalne w długim przedziale czasu, zachować ich różnorodność biologiczną, produktywność, zdolność do odnawiania się, żywotność oraz zdolność do pełnienia teraz i w przyszłości ekologicznych, ekonomicznych i społecznych funkcji na lokalnym i krajowym poziomie.

Zalecane jest zwiększenie udziału lasów liściastych i mieszanych poprzez przebudowę sztucznych drzewostanów szpilkowych niezgodnych z siedliskiem, utrzymywanie drzewostanu o różnogatunkowym składzie (duża ilość gatunków domieszkowych) oraz dużym zróżnicowaniu wiekowym, pozostawianie w lasach starych drzew przestojowych oraz około 10% posuszu jałowego jako biotopu dla roślin zarodnikowych i grzybów, ograniczanie odwodnień w podmokłych dnach dolin zajętych przez lasy łęgowe.

Stosowanie tych zasad wiąże się z rozwijaniem specjalistycznego doradztwa w zakresie prawidłowego prowadzenia gospodarki leśnej w lasach niepaństwowych.

W zakresie zalesień należy dążyć do zwiększenia lesistości w obszarach źródłiskowych, prowadzić dolesienia w obrębie korytarzy ekologicznych łączących istniejące kompleksy leśne. Równocześnie należy wykluczyć zalesienia łąk ziołoroślowych, łąk wilgotnych i świeżych, młak torfowiskowych, muraw kserotermicznych, punktów i ciągów widokowych.

8.2.2 Ochrona różnorodności biologicznej

Różnorodność biologiczna na obszarze gminy może być zagrożona ze względu na zmiany przestrzenne związane z rozwojem gospodarczym, rozwojem zabudowy mieszkalnej.

Ochrona różnorodności biologicznej powinna obejmować utrzymanie jej optymalnego stanu na obszarach rolniczych, zieleni gminnej, oraz działkach prywatnych. Są to tereny o dużym znaczeniu ze względu na zajmowaną powierzchnię oraz rolę w środowisku. W tym zakresie główny obowiązek kształtowania i ochrony różnorodności spada na gminę, jako jednostkę kształtującą politykę przestrzenną i określającą zasady gospodarowania zasobami w planach zagospodarowania przestrzennego i strategii rozwoju.

Określenie właściwego zakresu i narzędzi ochrony różnorodności biologicznej wymaga znajomości stanu wyjściowego i określenia głównych kierunków działań. Cel ten można zrealizować poprzez wykonanie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej gminy. Po jej zakończeniu będzie możliwe sporządzenie krótko- i długoterminowej strategii ochrony różnorodności biologicznej, łączącej zarówno działania w ramach zinstytucjonalizowanych (ochrona gatunkowa) jak i kształtowania środowiska na obszarach użytkowanych gospodarczo.

Ochronie różnorodności biologicznej służyć będzie:

- . zachowanie śródpolnych podmokłości oraz zadrzewień i zakrzewień,
- . tworzenie stref i ciągów roślinności zielonej oraz zadrzewień i lasów wzdłuż cieków, wąwozów, na wzgórzach jako formy korytarzy ekologicznych,
- . utrzymywanie drzewostanów o różnogatunkowym składzie,
- . utrzymywanie w obrębie kompleksów leśnych polan, mokradeł, łąk i innych płatów roślinności zielonej oraz zakrzewień,
- . utrzymywanie skomplikowanej, silnie rozwiniętej granicy polno-leśnej oraz kształtowanie jej w formie strefy ekotonu z udziałem krzewów.

Gmina może wspierać również wybrane działania organizacji pozarządowych, zmierzające do zachowania i wzbogacenia różnorodności przyrodniczej. Inwestycje w powyższe akcje mogą zwrócić się pośrednio, w horyzoncie kilku lat, poprzez wzrost atrakcyjności gminy dla ruchu agroturystycznego lub turystyki krajoznawczej.

Głównym celem działań wspomaganych lub koordynowanych przez gminę powinno być właściwe zarządzanie przestrzenią i środowiskiem, edukacja ekologiczna oraz tworzenie korzystnej atmosfery dla lokalnych inicjatyw mieszkańców w tym zakresie. Z tego względu przy wyborze wspieranych działań należy kierować się w pierwszym rzędzie efektami edukacyjnymi i statusem ochronnym gatunków.

8.2.3 Rozwój turystyki i rekreacji

Teren gminy dysponuje znaczącym potencjałem rozwoju w zakresie rekreacji. Sąsiedztwo Krakowa i Olkusza oraz walory krajobrazowe i przyrodnicze dają gminie szansę, aby stać się obszarem rekreacyjnym dla mieszkańców aglomeracji. Szczególne możliwości rozwoju kryją się w przejęciu ruchu weekendowego (turystyka piesza, rowerowa), a także w agroturystyce.

W interesie gminy leży, aby potencjalne inwestycje w zakresie turystyki i rekreacji realizowane były przy zastosowaniu najwyższych standardów w zakresie ograniczania oddziaływania na środowisko.

Tworzenie gospodarstw agroturystycznych, rozwój oferty pokoi gościnnych i pensjonatów, oferty gastronomicznej, rzemiosła artystycznego powoduje wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz ich bezpośrednie (również finansowe) zainteresowanie wysoką jakością otaczającego środowiska.

Należy zadbać o to, aby oferta turystyczno-rekreacyjna była spójna i dostosowana do potrzeb użytkowników. Ważna jest pełna i aktualna informacja obejmująca całość oferty oraz połączenie usług komunikacyjnych (różnych rodzajów), gastronomii, handlu, noclegów, informacji turystycznej, organizowanych imprez. W pełniejszym wykorzystaniu możliwości jakie stwarza baza i infrastruktura pomocnym będzie system informacji wykorzystujący między innymi internet.

Dla dofinansowania inwestycji z zakresu turystyki i rekreacji istnieje możliwość pozyskania środków funduszy Unii Europejskiej. Kluczowe znaczenie w ich wykorzystaniu ma gmina, której podstawowym zadaniem jest określenie planu działania i przygotowanie organizacyjne a także reprezentowanie mieszkańców w pozyskiwaniu środków na inwestycje w tym zakresie.

Podstawową rolą gminy powinno być zapewnienie promocji wartości środowiskowych oraz oferty turystyczno - rekreacyjnej, poprzez:

- . uczestnictwo w projektach regionalnych,
- . budowę aktywnego serwisu internetowego,
- . wspieranie akcji edukacji ekologicznej,
- . druk materiałów informacyjnych
- . kolportaż materiałów i informacji w grupach potencjalnych klientów.

Część z powyższych zadań gmina musi zrealizować własnymi siłami, w części wymagane jest jedynie wsparcie merytoryczne lub nadanie ram organizacyjnych.

Z uwagi na duży ruch turystyczny konieczne jest również lokalizowanie w pobliżu najbardziej uczęszczanych miejsc sanitariatów, pojemników na odpadki itp. drobnej infrastruktury.

Wysokie walory przyrodniczo-krajoznawcze gminy umożliwiają również tworzenie na jej obszarze ścieżek dydaktycznych.

8.2.4 Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

Na obszarze gminy nie występują zakłady produkcyjne powodujące znaczące zagrożenie chemiczne i biologiczne, poza stacjami paliw. Stacje te powinny posiadać odpowiednie zabezpieczenia umożliwiające ochronę środowiska gruntowo-wodnego na wypadek wycieku substancji ropopochodnych. W razie pożaru na stacji paliw niezbędna jest szybka interwencja straży pożarnej.

Czynnikiem zagrożenia chemicznego może być transport samochodowy substancji niebezpiecznych (np. paliw, środków ochrony roślin), zwłaszcza drogą krajową nr 94.

Na wypadek wystąpienia takiego zagrożenia konieczne jest opracowanie, przy współpracy ze Strażą Pożarną, programu działania oraz systemu ostrzegania lub ewentualnej ewakuacji mieszkańców.

8.2.5 Poważne awarie i klęski żywiołowe

8.2.5.1 Poważne awarie przemysłowe

Na terenie gminy nie działają zakłady przemysłowe, których charakter wykorzystywanych technologii i zgromadzone na ich terenach materiały stwarzają poważne zagrożenie w związku z wystąpieniem awarii.

Obowiązkiem gminy jest jednak egzekwowanie przepisów bezpieczeństwa w wydawanych decyzjach, oraz przykładanie szczególnej wagi do zapewnienia sprawnej łączności oraz dostępności terenu w przypadku konieczności prowadzenia akcji ratowniczej.

8.2.5.2 Zagrożenie pożarowe

Ważnym zadaniem gminy z tego zakresu jest przeciwdziałanie wypalaniu traw oraz resztek upraw na polach. Zadanie łączy w sobie elementy egzekucji przepisów prawa, również edukacji ekologicznej oraz pielęgnacji zieleni.

Ochrona przeciwpożarowa lasów wchodzi w zakres obowiązków służb leśnych. Należy kontynuować współpracę w tym zakresie, w celu koordynacji działań planistycznych, organizacyjnych, monitoringu, prewencji oraz wsparcia akcji ratowniczych.

Działania powinny obejmować również wypracowanie optymalnych zachowań mieszkańców i turystów w wypadku dostrzeżenia zagrożenia.

Wyniki działań edukacyjnych, organizacyjnych i infrastrukturalnych w zakresie ograniczania zagrożeń pożarowych będą widoczne dopiero po kilku latach. Większość działań prewencyjnych ogranicza się do właściwego wykonywania prawa oraz przykładania odpowiedniej wagi do problemu w ramach codziennej pracy.

Przy realizacji tego zadania konieczna jest współpraca z Ochotniczą Strażą Pożarną.

8.2.5.3 Ochrona przeciwpowodziowa

Przy wyznaczaniu terenów budowlanych należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z zagrożenia powodziowego oraz zagrożenia osuwiskami w przypadku długotrwałych deszczów.

Należy zwrócić uwagę, aby na terenach zagrożonych zalaniem nie lokować obiektów i instalacji związanych z wykorzystaniem lub magazynowaniem substancji niebezpiecznych.

Należałoby również wykonać dodatkowe operaty w szczegółowej skali wzdłuż koryt rzecznych, zwłaszcza tam, gdzie zabudowa mieszkaniowa zbliża się do koryta rzek.

Zwiększanie retencji, odbudowa lasów, zadrzewienia i uprawy spowalniające odpływ powierzchniowy oraz ochrona terenów podmokłych stanowi obecnie jeden z priorytetów polityki ekologicznej kraju.

8.2.6 Powiązania z programami regionalnymi

Program ochrony środowiska dla Gminy Jerzmanowice-Przeginia uwzględnia zapisy programów i strategii wyższego szczebla w zakresie, w jakim dotyczą obszaru gminy. W szczególności uwzględniono zadania wynikające z "Programu ochrony środowiska Powiatu Krakowskiego".

8.2.6.1 Program Ochrony Środowiska Powiatu Krakowskiego

W "Programie ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami powiatu krakowskiego" (Instytut Rozwoju Miast w Krakowie, październik 2003 r.), uwzględniono zapisy zawarte w dokumentach wyższego szczebla i zaproponowano realizację celów w dwóch progach czasowych:

- do roku 2006 jako cele krótkookresowe,
- do roku 2010 jako cele perspektywiczne.

Jako cele krótko i długoterminowe w Programie wyróżniono:

- ▣ ochrona przyrody i krajobrazu,
- ▣ ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
- ▣ ochrona gleb,
- ▣ ochrona wód podziemnych i zasobów kopalin,
- ▣ zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki,
- ▣ wykorzystanie energii odnawialnej,
- ▣ kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią,
- ▣ poprawa jakości wód,
- ▣ zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza,
- ▣ zmniejszenie uciążliwości hałasu.

W nawiązaniu do powyższego w tabeli 6. przedstawiono udział Gminy Jerzmanowice-Przegonia w realizacji powiatowego programu ochrony środowiska oraz formy realizacji celu. Zapisy niniejszej tabeli stanowią kanwę do opracowania gminnego programu ochrony środowiska dla Gminy Jerzmanowice-Przegonia.

W tabeli 7 przedstawiono harmonogram kierunków działań zawartych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Krakowskiego.

Tabela 6. Zadania Gminy Jerzmanowice-Przeeginia w realizacji programu ochrony środowiska powiatu krakowskiego

Lp.	Cel określony w Programie ochrony środowiska powiatu krakowskiego	Udział Gminy Jerzmanowice-Przeeginia w realizacji celu	Forma realizacji celu
1	ochrona przyrody i krajobrazu	bardzo duży	<ul style="list-style-type: none"> – PZP* jako narzędzie planistyczne, – inwentaryzacja i ocena walorów przyrodniczych środowiska, – dbałość o zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarskich, – likwidacja dzikich wysypisk, – prawidłowa gospodarka na terenach prawnie chronionych
2	ochrona i zrównoważony rozwój lasów	mały	<ul style="list-style-type: none"> – wskazanie w PZP terenów do zalesienia,
3	ochrona gleb	bardzo duży	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona zasobów gleb przed ich przeznaczeniem na nieodpowiednie cele - PZP, – wspieranie rolnictwa ekologicznego,
4	ochrona wód podziemnych i zasobów kopalin	duży	<ul style="list-style-type: none"> – eliminacja punktowych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych – rozbudowa sieci kanalizacyjnej – stosowanie efektywnych ekologicznie i ekonomicznie substytutów kopalin,
5	zmniejszanie materiałochołności, wodochłoności, energochłoności i odpadowości gospodarki	istotny	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie strat wody w sieciach, – zmniejszenie zużycia wody do celów przemysłowych, – zwiększenie masy odpadów podlegających recyklingowi,
6	wykorzystanie energii odnawialnej	istotny	<ul style="list-style-type: none"> – promocja instalacji pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
7	kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	mały	<ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie pokrycia terenu sprzyjające retencji wód,
8	poprawa jakości wód	bardzo duży	<ul style="list-style-type: none"> – budowa oczyszczalni ścieków, – rozbudowa kanalizacji zbiorczej, – ograniczenie spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, – odpowiednia polityka przestrzenna w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody dla miasta Kraków
9	zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza (tylko z gospodarstw domowych)	istotny	<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie działań zmierzających do zmiany systemu ogrzewania na ekologiczne, – termorenowacja budynków,
10	zmniejszenie uciążliwości hałasu	znikomy (gmina nie ma wpływu na ochronę przed hałasem komunikacyjnym)	<ul style="list-style-type: none"> – właściwa lokalizacja nowych obiektów, – stosowanie dźwiękoszczelnych elewacji, – wymiana okien na dźwiękoszczelne.

*PZP - plan zagospodarowania przestrzennego

Tabela 7. Harmonogram kierunków działań zawartych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Krakowskiego.

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNEGO UŻYTKOWANIA ZASOBÓW PRZYRODY	Ochrona przyrody i krajobrazu	Współdział organizacyjny i wdrożeniowy dotyczący realizacji w powiecie europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000, w odniesieniu do terenów objętych ochroną prawną oraz przyrodniczo cennych obszarów dotychczas nie objętych taką ochroną, a spełniających kryteria NATURA 2000.	2004	Wojewódzki Konserwator Przyrody	Ministerstwo Środowiska	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Wykorzystanie zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. jako skutecznego narzędzia planistycznego dla ugruntowania i przestrzegania ochrony różnorodności przyrodniczej na terenie powiatu.	zadanie ciągłe	Starostwo Gminy	Województwo Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Nadzorowanie i egzekwowanie skuteczności wdrażania w skali powiatu, instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, szczególnie odnośnie programów rolno-środowiskowych.	zadanie ciągłe	Starostwo Gminy	Województwo Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Inicjowanie i koordynowanie przyrodniczych prac inwentaryzacyjnych w środowisku przyrodniczym powiatu, dla określenia oceny stanu przyrody i jej elementów oraz rozpoznania zagrożeń różnorodności biologicznej terenu.	2010	Starostwo Gminy	Województwo Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Dbłość o zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarskich jako formy gwarancji ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych powiatu.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Inicjowanie i kierunkowanie działań celem zapewnienia ochrony i racjonalnego gospodarowania różnorodnością przyrodniczą na terenie powiatu, niezależnie od stopnia intensywności użytkowania obszaru.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Sprzyjanie utrzymywaniu urozmaiconego krajobrazu rolniczego dla zachowania lub przywrócenia równowagi przyrodniczej w produkcji rolniczej terenu, z preferowaniem rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Kontynuowanie działań dla ochrony różnorodności biologicznej Ojcowskiego Parku Narodowego.	zadanie ciągłe	Gminy + Dyrekcja OPN	Dyrekcja OPN Województwo	budżet centralny, środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	Wielokierunkowe wspieranie przebudowy drzewostanów leśnych zmienionych lub uszkodzonych przez oddziaływanie przemysłowych zanieczyszczeń powietrza, a także przebudowy lasów rosnących obecnie na niewłaściwych siedliskach w sposób dostosowujący drzewostany do właściwych siedlisk.	zadanie ciągłe	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Naczelna Dyrekcja Lasów Państwowych	centralne środki budżetowe
		Prace organizacyjne i merytoryczne dla zapewnienia wyznaczenia w planach zagospodarowania przestrzennego granicy rolno-leśnej, ze wskazaniem terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego dla ich wykorzystania celem poszerzenia zakresu i intensyfikacji zalesień, zgodnie z planami krajowymi.	2010	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych + Starostwo	Naczelna Dyrekcja Lasów Państwowych + Województwo	centralne środki budżetowe + środki województwa
		Inicjowanie szczegółowych programów dalszego zwiększania lesistości powiatu, z równoczesnym nasileniem udziału w edukacji społeczeństwa odnośnie świadomości konieczności zachowania różnorodności biologicznej w lasach.	zadanie ciągłe	Starostwo Gminy	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	środki własne jednostek realizujących i centralne środki budżetowe
		Konsultowanie programów wdrażania zasad i sposobów ochrony i zagospodarowania lasów o charakterze naturalnym lub częściowo naturalnym, dla utrzymania cennej wielofunkcyjności drzewostanów i poprawy ich zdrowotności	zadanie ciągłe	Starostwo Gminy	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	środki własne jednostek realizujących
		Oddziaływanie społeczne i administracyjne w kierunku poprawy stanu i produktywności lasów stanowiących własność prywatną.	zadanie ciągłe	Starostwo Gminy	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	środki własne jednostek realizujących
	Ochrona gleb	Kontrola przestrzegania zasad preferowania na terenach chronionych w powiecie, produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Opracowanie i kontrola realizacji powiatowego programu rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących + środki pomocowe

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Realizacja programu likwidacji oraz sukcesywnej, kompleksowej rekultywacji zinwentaryzowanych mogilników i starych składowisk, wraz z ich zadrzewianiem i zakrzewianiem.	2010	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących + środki pomocowe
		Uzupełnianie banku danych środowiskowych, wynikami z monitoringu gleb, informacjami o stanie zanieczyszczenia gleb pochodzącymi ze wszystkich dostępnych źródeł informacji.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Inicjowanie działań edukacyjnych społeczeństwa odnośnie możliwości eksploatacji gleb, przy zagwarantowaniu zachowania ich wartości biologicznej i potencjału produkcyjnego.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Bieżąca kontrola efektów i postępów w identyfikacji i realizacji prac rekultywacyjnych terenów zdegradowanych, szczególnie terenów przemysłowych.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Inicjowanie działań dla wskazania i wdrożenia mechanizmów sprzyjających ponownemu włączeniu terenów przemysłowych do dalszego użytkowania gospodarczego.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki własne przedsiębiorstw, środki pomocowe
		Wypracowanie spójnego działania dla wprowadzania i upowszechniania w rolnictwie sposobów produkcji rolniczej, zgodnej z ustawą o rolnictwie ekologicznym.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Stosowanie "Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej"	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Ochrona wód podziemnych i zasobów kopalin	Ograniczanie i eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia oraz na potrzeby produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych.	zadanie ciągłe	zakłady przemysłowe	Województwo Starostwo WIOŚ	środki własne zakładów przemysłowych, kredyty, środki pomocowe
		Monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) oraz ich ochrona przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej prowadzonej na powierzchni oraz przed drenującym wpływem kopalń rud cynku i ołowiu związanych z rejonem Olkusza.	zadanie ciągłe	WIOŚ RZGW zakłady przemysłowe	Województwo Starostwo	środki budżetowe województwa i powiatu, środki pomocowe, środki własne zakładów

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Monitorowanie jakości wód podziemnych w rejonie eksploatowanych składowisk odpadów.	2006	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Ograniczanie zużycia wody z ujęć podziemnych, szczególnie w odniesieniu do zakładów przemysłowych.	zadanie ciągłe	zakłady przemysłowe	Województwo Starostwo	środki własne zakładów przemysłowych, dotacje, kredyty
		Wykorzystanie wód geotermalnych jako ekologicznego źródła ciepła.	2006	Starostwo Gminy	Starostwo Województwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Poszukiwanie efektywnych ekologicznie i ekonomicznie substytutów kopalin np. popiołów i żużli jako wypełniaczy w budownictwie.	2010	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Zwiększenie skuteczności ochrony zasobów wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód przed ich ilościową i jakościową degradacją.	2010	RZGW Województwo	RZGW WIOŚ Województwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin poprzez ulepszenie i skuteczne egzekwowanie zasad postępowania wynikających z obowiązujących przepisów.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	Zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki	Zwiększenie masy odpadów, które podlegać będą procesom recyklingu, szczególnie pojazdów wycofanych z eksploatacji (w ramach implementacji dyrektywy 2000/53/WE - Unii Europejskiej).	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Stosowanie zamkniętych obiegów wody, generalne zmniejszenie jednostkowego zużycia wody do celów przemysłowych o 50% w stosunku do aktualnego stanu.	zadanie ciągłe	zakłady przemysłowe, Gminy	Starostwo	środki własne zakładów, dotacje, kredyty

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Poprawa parametrów energetycznych budynków przez realizację termorenowacji.	2010	właściciele i zarządcy budynków	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje gmin, kredyty
		Stosowanie indywidualnych liczników ciepła.	zadanie ciągłe	właściciele i zarządcy budynków	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje gmin, kredyty
	Wykorzystanie energii odnawialnej	Promowanie budowy przez inwestorów prywatnych i publicznych instalacji wykorzystujących biopaliwa głównie drewno odpadowe, słomę, rzepak i wierzbę energetyczną.	zadanie ciągłe	właściciele i zarządcy budynków + zakłady przemysłowe	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje gmin, kredyty
		Intensyfikowanie działań na rzecz wykorzystania źródeł energii odnawialnej, w tym energii wiatrowej.	zadanie ciągłe	właściciele i zarządcy budynków + zakłady przemysłowe	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje gmin, kredyty
	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	Wprowadzanie w życie przepisów wykonawczych do ustawy Prawo wodnej oraz ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków.	2006	RZGW WIOŚ Gminy	RZGW	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Budowa obiektów małej retencji.	2010	właściciele cieków, RZGW, Województwo	RZGW Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje
		Zwiększanie naturalnej retencji zlewniowej.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Prawidłowe kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych i terenów zalewowych.	zadanie ciągłe	RZGW Gminy	RZGW Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, dotacje, FOŚiGW
		Systematyczna kontrola oraz konserwacja wałów przeciwpowodziowych i systemów melioracji.	zadanie ciągłe	właściciele cieków, RZGW, Województwo	RZGW Starostwo	środki własne i budżetowe, środki pomocowe, FOŚiGW
POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	Poprawa jakości wód, w pierwszym rzędzie wód powierzchniowych	Opracowanie koncepcji gospodarki wodno-ściekowej dla poszczególnych gmin powiatu.	2004	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
		Zintensyfikowanie rozbudowy zbiorczej kanalizacji sanitarnej we wszystkich gminach w powiecie, a w pierwszym rzędzie w aglomeracjach o RLM ¹ [1] >2000.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Oddanie do eksploatacji oczyszczalni ścieków o przepustowości powyżej 350 m ³ /d w Iwanowicach Dworskich, Zalasie, Niegoszowicach i Balicach.	2003-2004	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Budowa oczyszczalni ścieków w większości gmin w powiecie, a w pierwszym rzędzie w aglomeracjach o RLM >2000.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Krzeszowicach, Skawinie i Słomnikach.	2006	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Optymalizacja wykorzystania (dociążenie) istniejących oczyszczalni ścieków.		Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Realizacja kanalizacji deszczowej na terenach o znacznym zanieczyszczeniu wód bądź zagrożonych potencjalnym ich zanieczyszczeniem.		Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Preferowanie systemów indywidualnych lub innych zapewniających ochronę środowiska na terenach gdzie budowa systemów kanalizacyjnych jest nieopłacalna lub trudna ze względów technicznych.		Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
		Modernizacje i rozbudowy oczyszczalni ścieków przemysłowych w celu ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych dla środowiska wodnego.	zadanie ciągłe	zakłady przemysłowe	Gminy Starostwo	środki własne zakładów przemysłowych, środki pomocowe
		Wdrożenie programów działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
		Modernizacje stacji uzdatniania wody, głównie stacji pobierających wody powierzchniowe dla potrzeb wodociągów zbiorowych.	2010	Gminy	Starostwo Województwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty, środki pomocowe
		Budowa systemu monitorowania jakości wody dostarczanej przez wodociągi, stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód na bazie laboratoriów zakładowych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.	zadanie ciągłe	Województwo o Gminy WIOŚ	WIOŚ WIS	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Wspieranie działań lokalnych w zakresie ochrony wód oraz zapewnienie ochrony ujęć wody poprzez przestrzeganie zakazów, nakazów i ograniczeń w obrębie ustanowionych stref ochronnych.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, dotacje
		Włączenie pozwoleń na korzystanie z wód w system zintegrowanych pozwoleń na korzystanie ze środowiska.	zadanie ciągłe	zakłady przemysłowe	Województwo Starostwo	środki własne zakładów przemysłowych
	Przebudowa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Zwiększenie efektywności odbioru odpadów z gospodarstw wiejskich.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne gmin
		Powszechne wdrożenie i poprawa funkcjonowania systemu selektywnego zbierania odpadów nadających się do ponownego wykorzystania oraz zawierających substancje niebezpieczne.	zadanie ciągłe	Gminy	Starostwo	środki własne gmin i starostwa
		Ograniczenie nieuzasadnionego ekologicznie transportowania odpadów komunalnych do odległych składowisk.	2006	Gminy	Starostwo	bezinwestycyjne
	Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza	Redukcja emisji pyłów i gazów do poziomu standardów emisji z dużych instalacji energetycznego spalania - Elektrownia Skawina.	sukcesywnie do 2008	Elektrownia Skawina S.A.	Wojewoda Ministerstwo Środowiska	środki własne przedsiębiorstwa
		Modernizacja przemysłowych i komunalnych źródeł emisji objętych indywidualnymi regulacjami administracyjnymi o dopuszczalnej emisji do wymaganych standardów emisyjnych.	sukcesywnie do 2008		Wojewoda Starostwo	środki własne przedsiębiorstwa
	Ograniczanie uciążliwości zanieczyszczeń powietrza z indywidualnej emisji gospodarstw domowych i rolnictwa (tzw. niska emisja) na drodze m.in. wprowadzania ogrzewania zdalaczynnego w zabudowie zwartej, zmianie nośników energii z węglowych na bardziej ekologiczne, rozbudowy sieci gazowych.	zadanie ciągłe do 2010	właściciele i zarządcy budynków i obiektów użyteczności publicznej	Starostwo Gminy	środki własne inwestorów, kredyty i dotacje, FOŚiGW oraz PFOŚiGW	
	Wspieranie działań intensyfikujących wykorzystanie energii odnawialnej lub ograniczających zużycie energii i globalną emisję zanieczyszczeń powietrza.	zadanie ciągłe do 2010	właściciele budynków, podmioty gospodarcze, Gminy	Starostwo Gminy	środki własne, środki pomocowe, kredyty, dotacje, Eko-fundusz	

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Redukcje zanieczyszczeń powietrza ze źródeł komunikacyjnych w obszarach gęstej zabudowy poprzez budowę obwodnic; Skawiny, Słomnik, Zabierzowa, Kocmyrzowa, Liszek, Zielonek; zmiany organizacji ruchu drogowego.	zadanie ciągłe do 2010	GDDiA Wojewoda	Wojewoda	środki pomocowe i własne
		Wdrożenie jednolitego wojewódzkiego systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza w układzie administracyjnym i branżowym.	2006	Wojewoda Starosta	Wojewoda	środki budżetowe, dotacje i kredyty krajowe
		Rozszerzenie systemu monitorowania zanieczyszczeń na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach i zanieczyszczeń specyficznych.	2006	Starosta WIOŚ	WIOŚ	środki budżetowe, środki pomocowe i dotacje, WFOŚiGW oraz PFOŚiGW
		Dla zweryfikowanych wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza i wskazanych obszarów przekroczeń stężeń - opracowanie programów naprawczych.	2006	Wojewoda WIOŚ	Wojewoda	środki budżetowe
		Uruchomienie jednolitego systemu bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń objętych m.in. zobowiązaniami, ocenami PMŚ i zadaniami lokalnych i wojewódzkich programów ochrony powietrza i powiązania systemu ze sferą decyzyjną (pozwolenia zintegrowane i decyzje o dopuszczalnej emisji).	2010	Wojewoda Starosta	Wojewoda Starosta	kredyty i dotacje WFOŚiGW
		Działania edukacyjne młodzieży i akcje informowania społeczności lokalnych o środkach organizacyjnych, ekonomicznych i zachowaniach dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i poszanowania energii.	2006	Starosta Gminy	Starosta	środki funduszy powiatowych i gminnych ochrony środowiska i gospodarki wodnej
	Zmniejszenie uciążliwości hałasu	Realizacja zabezpieczeń akustycznych środowiska wynikająca z działań doraźnych w oparciu o wykonywane pomiary akustyczne.	zadanie ciągłe	zarządcy dróg	zarządcy dróg Starostwo	środki Generalnej Dyrekcji Dróg, środki wojewody, środki pomocowe
		Opracowanie map akustycznych i programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż dróg, linii kolejowych oraz lotnisk, zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach.	2006	zarządzający źródłami zagrożeń	Starosta Wojewoda	środki własne jednostek realizujących
		Wdrożenie i realizacja programów budowy ekranów akustycznych.	2006	zarządzający źródłami zagrożeń	Starosta Wojewoda	środki własne jednostek realizujących

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
		Modyfikacja, rozszerzenie i utrzymywanie systemu zbierania danych nt. stanu klimatu akustycznego, zgodnego ze znowelizowanymi uregulowaniami prawnymi w kraju oraz wymaganiami Unii Europejskiej i OECD.	2010	WIOŚ	Województwo	środki własne jednostek realizujących + środki pomocowe
		Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne.	2006	WIOŚ	Wojewoda	środki własne jednostki realizującej
		Wyeliminowanie z produkcji środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom Unii Europejskiej oraz stopniowe eliminowanie z użytkowania tych urządzeń.	2010	producenci	WIOŚ	środki własne producentów
		Ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół lotniska, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nieprzekraczającego w porze nocnej 55 dB.	2010	zarządzający źródłami zagrożeń	WIOŚ Województwo	środki własne zarządzającego źródłami zagrożeń
		Prowadzenie szczegółowych badań stanu klimatu akustycznego, a docelowo uruchomienie badań procesów sporządzania map akustycznych dla miast poniżej 100 000 mieszkańców oraz na ich podstawie, sporządzanie w ramach powiatowego programu ochrony środowiska programów ograniczania hałasu na obszarach, na których poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne.	2010	WIOŚ jednostki naukowo-badawcze	Województwo Starostwo	środki własne starostwa i gmin
		Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, łącznie z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół lotniska, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej.	zadanie ciągłe	autorzy planów	Województwo Starostwo	środki własne gmin
		Poprawa systemu transportowego w powiecie poprzez modernizację lub przebudowę tras, budowę obwodnic, modernizację systemów transportu zbiorowego oraz wprowadzanie do eksploatacji pojazdów o hałaśliwości zgodnej z aktualnymi uregulowaniami krajowymi i międzynarodowymi.	zadanie ciągłe	zarządzający drogami	Generalna Dyrekcja Dróg	środki centralne + środki pomocowe

Cele główne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
	Zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego oraz ochrona przed skutkami poważnych awarii	Rozwijanie procedur identyfikacji i oceny ryzyka nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (w tym spowodowanych przez zjawiska naturalne) w obszarach szczególnej ochrony środowiska (w tym stref ochrony wód, obszarów przyrodniczych).	do 2010	Starostwo, Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ekologicznego	Wojewoda	środki pomocowe i budżetowe
Wyłączenie transportu tranzytowego substancji niebezpiecznych poza zwartą zabudowę miast.		sukcesywnie poza rok 2010	GDDiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich	Wojewoda	środki pomocowe i budżetowe	
Opracowanie systemu informacji społeczeństwa o wystąpieniu stanów nadzwyczajnego zagrożenia zdrowia ludzi i środowiska.		2006	Starostwo, Gminy	Starostwo	środki pomocowe i PFOŚiGW	
Demontaż i utylizacja płyt azbestowych z pokryć dachowych i elewacji budynków - program "EKODACH".		zadanie ciągłe do 2006	właściciele lub zarządcy budynków, wspólnoty i spół. mieszk.	Gminy	środki właścicieli i dotacje PFOŚiGW	

8.2.6.2 Program "Informatyzacja Województwa Małopolskiego w latach 2004 -2006".

Część celów i zadań określonych w niniejszym programie ochrony środowiska związana jest z programem informatyzacji województwa małopolskiego. Szczególnie edukacja ekologiczna, zwłaszcza kierowana do młodzieży, może być prowadzona z wykorzystaniem internetu jako platformy medialnej.

Program informatyzacji województwa przewiduje zwiększenie dostępności internetu i usług informatycznych oraz powszechną edukację w tym zakresie, co zapewnić może szerszy dostęp społeczeństwa do informacji zawartych na stronach internetowych.

Należy również zwrócić uwagę na aspekt promocyjny gminy. Prowadzenie serwisu internetowego na wysokim poziomie merytorycznym i technicznym stwarza wizerunek gminy prężnej, zaawansowanej technologicznie i przyjaznej, zarówno wobec potencjalnych inwestorów jak i turystów. Informacje środowiskowe ulegają stosunkowo powolnej dezaktualizacji i stanowią atrakcję przyciągającą internautów, tak więc są znakomitym elementem wzbogacającym wizerunek gminy. Propagowanie licznych akcji ekologicznych, oraz aktualizowana baza dotycząca oferty turystycznej zwraca uwagę osób poszukujących interesujących miejsc w okolicy Krakowa oraz może wyzwać inicjatywę i aktywność mieszkańców.

Wskazane wydają się również podjęcie inicjatywy w zakresie promocji drogą internetową technologii i rozwiązań proekologicznych w zakresie np. gospodarki odpadami czy systemów grzewczych.

9. HARMONOGRAM I NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2004 - 2007

Zakres Programu Ochrony Środowiska powinien odpowiadać, w stopniu dostosowanym do jego skali, polityce ekologicznej państwa. Wymagane jest poza określeniem celów i priorytetów ekologicznych, sporządzenie harmonogramu działań proekologicznych wraz z określeniem środków niezbędne do osiągnięcia celów.

Sporządzono harmonogram realizacji programu w okresie 2004 - 2007 określających poszczególne zadania, ich charakter i termin realizacji, źródła finansowania, koszty (w zakresie niezbędnym do uwzględnienia w budżecie gminy).

Harmonogram realizacji programu ochrony środowiska Gminy Jerzmanowice-Przebinia na lata 2004 - 2007 wraz z szacunkiem nakładów finansowych - tabele 8-10.

Tabela 8. Zadania gminy wynikające z Programu Ochrony Środowiska Powiatu Krakowskiego

Lp.	Działania	Termin realizacji	Nakłady finansowe gminy (do roku 2007) [tys. zł]	Inne podmioty finansujące	Źródła finansowania
1.	Działania edukacyjne młodzieży i akcje informowania społeczności lokalnych o środkach organizacyjnych, ekonomicznych i zachowaniach dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i poszanowania energii	2006	0,8	Starostwo	FOŚiGW
2.	Wspieranie działań intensyfikujących wykorzystanie energii odnawialnej lub ograniczających zużycie energii i globalną emisję zanieczyszczeń do powietrza	zadanie ciągłe	127,2	właściciele budynków, podmioty gospodarcze	środki własne inwestorów, środki pomocowe, kredyty, dotacje, Eko-fundusz
3.	Opracowanie koncepcji gospodarki wodno-ściekowej	2004	4,2	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
4.	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia	2006	3,4	-	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
5.	Budowa systemu monitorowania jakości wody dostarczanej przez wodociągi, stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód	2006	5,9	Województwo, WIOŚ	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
7.	Zintensyfikowanie rozbudowy zbiorczej kanalizacji sanitarnej	zadanie ciągłe	9295,6	-	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
8.	Wdrożenie programów działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych	zadanie ciągłe	5,5	-	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe,
9.	Wspieranie działań w zakresie ochrony wód oraz zapewnienie ochrony wody poprzez przestrzeganie zakazów, nakazów i ograniczeń w obrębie ustanowionych stref ochronnych	zadanie ciągłe	12,7	-	środki własne jednostek realizujących, dotacje
10.	Rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków	zadanie ciągłe	5700,0	-	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
11.	Oddziaływanie społeczne i administracyjne w kierunku poprawy stanu i produktywności lasów stanowiących własność prywatną	zadanie ciągłe	2,5	Starostwo	środki własne jednostek realizujących
12.	Mapa zagrożeń gleb erozją oraz osuwiskami	2006	6,2	Starostwo	FOŚiGW
13.	Uzupełnienie banku danych środowiskowych wynikami z monitoringu gleb, informacjami o stanie zanieczyszczenia gleb pochodzącymi ze wszystkich dostępnych źródeł informacji	zadanie ciągłe	1,3	-	środki własne jednostek realizujących
14.	Inicjowanie działań edukacyjnych społeczeństwa odnośnie możliwości eksploatacji gleb, przy zagwarantowaniu zachowania ich wartości biologicznej i potencjału produkcyjnego	zadanie ciągłe	0,8	-	środki własne jednostek realizujących
15.	Zwiększenie efektywności odbioru odpadów z gospodarstw wiejskich	zadanie ciągłe	415,5	-	środki własne jednostek realizujących
16.	Powszechne wdrożenie i poprawa funkcjonowania systemu selektywnego	zadanie	661,4	-	środki własne jednostek

Lp.	Działania	Termin realizacji	Nakłady finansowe gminy (do roku 2007) [tys. zł]	Inne podmioty finansujące	Źródła finansowania
	zbierania odpadów nadających się do ponownego wykorzystania oraz zawierających substancje niebezpieczne	ciągłe			realizujących, środki pomocowe
17.	Kontynuowanie działań dla ochrony różnorodności biologicznej Ojcowskiego Parku Narodowego	zadanie ciągłe	65,3	Dyrekcja OPN, Województwo	budżet centralny, środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
18.	Poszukiwanie efektywnych ekonomicznie i ekologicznie substytutów kopalin, np. popiołów i żużli jako wypełniaczy w budownictwie	zadanie ciągłe	3,6	-	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
19.	Zwiększenie masy odpadów, które podlegać będą procesom recyklingu, szczególnie pojazdów wycofywanych z eksploatacji	zadanie ciągłe	279,5	-	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
20..	Opracowanie systemu informacji społeczeństwa o wystąpieniu stanów nadzwyczajnego zagrożenia ludzi i środowiska	2006	2,2	Starostwo	środki pomocowe, PFOŚiGW
21.	Demontaż i utylizacja płyt azbestowych z pokryć dachowych i elewacji budynków - program "Ekodach"	2006	42,4	Starostwo	środki własne jednostek realizujących, FOŚiGW
SUMA			16636,0		

Tabela 9 Zadania gminy wynikające z POŚ Powiatu Krakowskiego nie wymagające finansowania ze strony gminy

Lp.	Działania	Termin realizacji	Podmioty realizujące	Źródła finansowania
1	Ograniczanie uciążliwości zanieczyszczeń powietrza z indywidualnej emisji gospodarstw domowych i rolnictwa (tzw. niska emisja) na drodze m.in. zmiany nośników energii z węglowych na bardziej ekologiczne	zadanie ciągłe	właściciele i zarządcy budynków i obiektów użyteczności publicznej, gmina	środki własne inwestorów, kredyty i dotacje FOŚiGW oraz PFOŚiGW
2.	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem	zadanie ciągłe	autorzy planów	-
3.	Wprowadzanie w życie przepisów wykonawczych do ustawy Prawo Wodne oraz ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków	2006	RZGW, WIOŚ, gmina	-
4.	Optymalizacja wykorzystania (dociążenie) istniejących oczyszczalni ścieków	2010	gmina	-
5.	Zwiększanie naturalnej retencji zlewniowej	zadanie ciągłe	gmina	-
6.	Prawidłowe kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych i terenów zalewowych	zadanie ciągłe	RZGW, gmina	-
7.	Preferowanie systemów indywidualnych lub innych zapewniających ochronę środowiska na terenach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych jest nieopłacalna lub trudna ze względów technicznych	zadanie ciągłe	gmina	środki pomocowe, FOŚiGW
8.	Inicjowanie szczegółowych programów dalszego zwiększania lesistości, z równoczesnym nasileniem udziału w edukacji społeczeństwa odnośnie świadomości konieczności zachowań różnorodności biologicznej w lasach	2006	starostwo, gmina	centralne środki budżetowe
9.	Konsultowanie programów wdrażania zasad i sposobów ochrony i zagospodarowania lasów o charakterze naturalnym lub częściowo naturalnym, dla utrzymania cennej wielofunkcyjności drzewostanów i poprawy ich zdrowotności	2006	starostwo, gmina	-
10.	Kontrola przestrzegania zasad preferowania na terenach chronionych w powiecie produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym	zadanie ciągłe	starostwo, gminy	-
11.	Wykorzystanie zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. jako skutecznego narzędzia planistycznego dla ugruntowania i przestrzegania ochrony różnorodności przyrodniczej	zadanie ciągłe	gmina	-
12.	Wypracowanie spójnego działania dla wprowadzania i upowszechnienia w rolnictwie sposobów produkcji rolniczej zgodnej z ustawą o rolnictwie ekologicznym	zadanie ciągłe	starostwo, gmina	-
13.	Stosowanie "Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej"	zadanie ciągłe	starostwo, gmina	-
14.	Inicjowanie i koordynowanie przyrodniczych prac inwentaryzacyjnych w środowisku przyrodniczym powiatu dla określenia oceny stanu przyrody i jej elementów oraz rozpoznania zagrożeń różnorodności biologicznej terenu	2006	starostwo, gminy	środki pomocowe
15.	Nadzorowanie i egzekwowanie skuteczności wdrażania instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, szczególnie odnośnie programów rolno-środowiskowych	zadanie ciągłe	gmina	-
16.	Dbłość o zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarskich jako formy gwarancji ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych	zadanie ciągłe	gmina	-
17.	Inicjowanie i kierunkowanie działań celem zapewnienia ochrony i racjonalnego gospodarowania różnorodnością przyrodniczą	zadanie ciągłe	gmina	-
18.	Sprzyjanie utrzymaniu urozmaiconego krajobrazu rolniczego dla zachowania lub przywrócenia równowagi przyrodniczej w produkcji rolniczej terenu, z preferowaniem rolnictwa ekologicznego	zadanie ciągłe	gmina	-

Tabela 10 Zadania własne gminy

Lp.	Działanie	Termin realizacji	Nakłady do roku 2007 (w tys. zł)	Udział finansowy innych jednostek, źródła finansowania	Wskaźniki realizacji
1.	Likwidacja dzikich wysypisk odpadów w gminie,	2007	60,0	Fundusze ekologiczne	Liczba zlikwidowanych wysypisk, szacowana ilość odpadów usuwanych w sposób niezorganizowany
2.	Działalność edukacyjna i administracyjna w kierunku zwalczania wypalania traw i ograniczania spalania śmieci w gospodarstwach	zadanie ciągłe	8,0	Fundusze ekologiczne Organizacje pozarządowe	Liczba pożarów traw, procent odzysku opakowań plastikowych i papierowych
3.	Prowadzenie akcji termoizolacji obiektów	zadanie ciągłe	4,0	Fundusze ekologiczne Organizacje pozarządowe	liczba modernizacji, zużycie paliw
4.	Propagowanie proekologicznych technologii i zachowań konsumenckich (ogrzewanie, segregacja i utylizacja odpadów) w materiałach wydawanych przez gminę (w tym strona internetowa)	zadanie ciągłe	8,0	Fundusze ekologiczne Organizacje pozarządowe	Liczba publikacji, nakład, liczba odwiedzin na stronach www o tej tematyce
5.	Akcja "Sprzątania Świata", Organizacja "Dni Ziemi", Wsparcie inicjatyw szkolnych kół zainteresowań	zadanie ciągłe	20,0	Fundusze ekologiczne	Ilość zebranych odpadów, liczba uczniów uczestniczących w akcji
6.	Promocja racjonalnego ekologicznie i energetycznie wykorzystania resztek roślinnych w gospodarstwach	zadanie ciągłe	4,0	Fundusze ekologiczne Organizacje pozarządowe	Udział frakcji kompostowalnej w odpadach komunalnych, % resztek z produkcji rolniczej wykorzystywanych gospodarczo (energetycznie)
7.	Opieka nad obszarami przestrzeni publicznej - nasadzenia i kształtowanie zieleni	zadanie ciągłe	80,0	Fundusze ekologiczne Organizacje pozarządowe	Długość pasów zadrzewień, liczba nasadzeń
8.	Nasadzenia i kształtowanie zieleni terenów komunikacyjnych	zadanie ciągłe	50,0	Zarządy Dróg i Komunikacji	Długość pasów zadrzewień, liczba nasadzeń,
9.	Opieka nad pomnikami przyrody i rezerwatami na terenie gminy	zadanie ciągłe	8,0	Wg Ustawy prawo ochrony przyrody	Liczba pomników przyrody, nakłady
10.	Sporządzenie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej terenu gminy wraz ze strategią kształtowania i ochrony przyrody na obszarach użytkowanych gospodarczo	2007	15,0	Starostwo Fundusze ekologiczne Środki UE	
11.	Opracowanie projektu nowych ścieżek rowerowych i edukacyjnych	2005	10,0	Fundusze ekologiczne Organizacje pozarządowe	Ilość i długość ścieżek rowerowych
12.	Zmniejszenie wielkości strat wody na sieci wodociągowej do wielkości rzędu 10-15%	2006	50,0	Fundusze unijne, FOŚiGW	Wielkość strat wody wodociągowej
SUMA			317,0		

10. Organizacja zarządzania programem

Podstawą sprawnej realizacji programu ochrony środowiska jest właściwa organizacja zarządzania programem ze ścisłym określeniem kompetencji i odpowiedzialności poszczególnych uczestników.

Wyodrębnić można cztery grupy podmiotów uczestniczących w programie ochrony środowiska z uwagi na rolę, jaką pełnią. Są to:

- . podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- . podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące,
- . podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- . społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Głównym wykonawcą programu i podmiotem zarządzającym jego realizacją, jak również pełniącym funkcje kontrolne jest samorząd gminny. Dysponuje on kompetencjami w zakresie ustalania strategii rozwoju gminy, tworzenia polityki przestrzennej w postaci miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, gospodarki zielenią. Bezpośrednie zarządzanie programem realizowane przez odpowiednie służby samorządu gminnego polegać będzie na inicjowaniu, organizowaniu i okresowej weryfikacji elementów programu.

Innymi uczestnikami programu (podmiotami realizującymi zadania) są:

- . Gminny Fundusz Ochrony Środowiska, a także fundusze wyższego szczebla (powiatowy, wojewódzki), posiadające instrumenty finansowe na realizację zadań programu,
- . podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez program.

Poszczególne podmioty mają swobodę działania według posiadanych przez nie kompetencji. Realizują one własne cele zapisane w statutach, mają własne struktury, procedury, techniki działania zapisane w dokumentach organizacyjnych i regulaminach. Wszystkie podmioty uczestniczą w realizacji programu na zasadach dobrowolności i równości.

Na wszystkich podmiotach ciąży obowiązek efektywnego i racjonalnego użycia środków. Priorytetem w polityce krótko- i średniookresowej powinny być działania przynoszące duże efekty ekologiczne przy stosunkowo niskich nakładach. Do tych działań należą wszelkie działania prewencyjne, poprawa organizacji zarządzania, wprowadzanie zasad czystszej produkcji, poszanowanie energii i surowców oraz edukacja ekologiczna i działania na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej.

Wszyscy uczestnicy programu są zobowiązani do współpracy w realizacji programu, do solidarnego ponoszenia kosztów jego realizacji oraz wspierania słabszych partnerów.

Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej posiada instrumenty finansowe umożliwiające wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nieinwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosem opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się poprzez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Poza uczestnikami programu istnieje również szereg instytucji i organizacji, z którymi władze gminne będą współpracować przy realizacji programu, takich jak:

- Władze Powiatu Krakowskiego
- Małopolski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Krakowie,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych,
- Dyrekcja Ojcowskiego Parku Narodowego
- Dyrekcja Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych
- Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych - Okręg Południowo-Wschodni,
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej oraz Zrzeszenie Przewoźników,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Fundacja Programów Pomocowych dla Rolnictwa
- Stowarzyszenia Kwater Agroturystycznych
- Małopolska Izba Rolnicza
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
- Szkoły podstawowe i średnie
- Parafie rzymskokatolickie
- Ochotnicza Straż Pożarna

W realizacji programu, zwłaszcza w zakresie działań związanych z edukacją, pożądany byłby udział pozarządowych organizacji, takich jak: Polski Klub Ekologiczny, Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Polska Fundacja Ochrony Przyrody PRONATURA, Ligi Ochrony Kraju, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, itd.

Współpraca z organizacjami ekologicznymi powinna polegać na ich włączeniu w realizację programu ochrony środowiska, przyjmowaniu ich opinii i uwag dotyczących zagadnień ochrony środowiska na obszarze gminy, szczególnie w procedurze ocen oddziaływania na środowisko oraz ustalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wspólnym prowadzeniu edukacji ekologicznej, współorganizacji akcji ekologicznych, konkursów, festynów itp.

Również mieszkańcy gminy powinni uczestniczyć w działaniach na rzecz realizacji programu, np. poprzez oszczędne korzystanie z wody, energii elektrycznej i ciepłej oraz udział w segregacji odpadów.

Dla realizacji niektórych celów, np. inwestycji w gospodarce wodnej, istotną rolę odgrywać będzie współpraca międzygminna, np. w ramach związków gmin.

11. Środki niezbędne do osiągnięcia celów programu

Dla realizacji programu należy zastosować szereg instrumentów uwzględnionych w polityce ekologicznej kraju, do których należą:

- instrumenty prawne,
- instrumenty ekonomiczne (finansowe),
- instrumenty organizacyjne,
- planowanie przestrzenne i planowanie rozwoju gospodarczego,
- system ocen oddziaływania na środowisko i audytów ekologicznych, wchodzący w części w system prawa ochrony środowiska, w system standardów ekologicznych oraz działania z zakresu "dobrej praktyki" zawodowej i gospodarczej,
- edukacja ekologiczna
- instrumenty realizujące ustawowe prawa społeczeństwa do dostępu do informacji o środowisku,
- instrumenty kształtujące świadomość ekologiczną konsumentów, popyt na towary ekologiczne, oraz zasady konkurencji rynkowej z uwzględnieniem oddziaływania firm na środowisko,

- negocjacje z podmiotami gospodarczymi, jednostkami administracji państwowej, organizacjami pozarządowymi oraz strukturami administracyjnymi Unii Europejskiej, będącymi partnerami w realizacji poszczególnych zadań programu.

Poniżej przeprowadzono dokładną charakterystykę wybranych spośród wymienionych powyżej rodzajów instrumentów niezbędnych do osiągnięcia celów programu:

11.1 Instrumenty prawne

Władze gminy posiadają stosowne instrumenty prawne umożliwiające prowadzenie polityki ekologicznej w zakresie zgodnym z ich kompetencjami, obejmującym:

- . gospodarkę odpadami komunalnymi (w tym tworzenie planów gospodarki odpadami),
- . zaopatrzenie w wodę dla celów komunalnych,
- . oczyszczanie ścieków komunalnych,
- . tworzenie prawa miejscowego w zakresie gospodarki przestrzennej,
- . tworzenie niektórych obszarów chronionych,
- . ochrona i tworzenie terenów zieleni miejskiej i parkowej,
- . wydawanie decyzji zezwalających na usuwanie drzew i krzewów,
- . wydawanie decyzji stanowiących ochronę cennych obiektów przyrodniczych,
- . wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- . określenie na drodze decyzji zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego,
- . wydawanie decyzji nakazujących przywrócenie stanu wody na gruncie lub wykonanie urządzeń zabezpieczających,
- . prowadzenie kampanii i programów edukacyjnych,
- . pobieranie opłat za korzystanie ze środowiska oraz nakładanie administracyjnych kar pieniężnych

Ważnym instrumentem służącym kształtowaniu polityki ekologicznej w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Pozwalają one na racjonalną gospodarkę terenami, ochronę obszarów szczególnie cennych przyrodniczo, rewitalizację terenów zdegradowanych, kształtowanie obrazu gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Równie istotną rolę odgrywają decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Mogą one służyć nie tylko racjonalnemu gospodarowaniu terenem, ale są także instrumentem umożliwiającym narzucanie inwestorom konieczności wprowadzania rozwiązań proekologicznych, ograniczania uciążliwości dla środowiska.

W tym aspekcie istotne jest wykorzystanie procedury ocen oddziaływania na środowisko i prognozy skutków środowiskowych niektórych planów i programów, zgodnie z celem, jakiego mają one służyć, tj. pełnieniem funkcji instrumentu pomocniczego w procesach decyzyjnych. Pamiętać należy o uprawnieniach gminy do określania zakresu raportu OOS, aby w zależności od rodzaju inwestycji i obszaru jej lokalizacji otrzymać raport faktycznie pomocny przy wydawaniu decyzji.

Przy realizacji programu ochrony środowiska konieczna jest również współpraca władz gminnych z powiatowymi w obrębie zagadnień należących do kompetencji powiatu, np. wydawanie pozwoleń: zintegrowanych, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, na emitowanie hałasu do środowiska, na emitowanie pól elektromagnetycznych, na wytwarzanie odpadów, na gospodarowanie odpadami, na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pozwoleń wodnoprawnych.

Ponadto w prawie krajowym istnieje wiele mechanizmów i narzędzi wspomagających i kontrolujących realizację zadań rozwoju zrównoważonego oraz poprawnego kształtowania i korzystania ze środowiska. Należą do nich między innymi:

- system certyfikatów ISO 14000
- europejski system audytów ekologicznych EMAS (Eco-Management and Audit Scheme),
- programy i centra czystszej produkcji - CP,
- narzędzia analizy oddziaływania na środowisko produktów i usług wprowadzanych na rynek:
 - analiza cyklu życia produktu - LCA,

- deklaracja środowiskowa produktu - EDP,
- certyfikaty i znaki produktów ekologicznych.

Większość powyższych mechanizmów jest dla podmiotów gospodarczych nieobowiązkowa (nie wynika z ustaw i rozporządzeń prawa ochrony środowiska), jednak coraz częściej ich wdrożenie stanowi jeden z elementów konkurencji rynkowej bądź jest wymagane przez partnerów w oparciu o ich własne systemy zarządzania środowiskowego.

11.2 Instrumenty organizacyjne i polityk ekologicznych

W oparciu o idee zrównoważonego rozwoju, postęp techniczny i naukowy, rozwój społeczeństwa tworzone są polityki ekorozwoju na szczeblach: ogólnopolskim, europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Postanowienia dokumentów wyższych szczebli są przenoszone, uszczegóławiane i realizowane w dokumentach szczebli niższych.

W zakresie kształtowania i ochrony środowiska Europy obowiązują liczne polityki, strategie, dyrektywy UE. Należą do nich m.in.:

- Decyzja nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. Ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego. Określa ona zasady kształtowania środowiska i priorytety jego ochrony. Zapisy powyższej decyzji obowiązują przy określeniu zadań i dysponowaniu funduszami UE przeznaczonymi na ochronę środowiska.
- "Zrównoważona Europa dla Lepszego Świata: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej".

W związku z włączeniem się Polski w strukturę Unii Europejskiej na podstawowych jednostkach administracji państwowej - urzędach gmin ciążyą znaczące nowe obowiązki w zakresie ochrony i kształtowania środowiska. Krótki przegląd zadań i obowiązków zamieszczono w poradniku "Wymagania Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska - Praktyczne informacje dla samorządów" dostępnym na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska (http://www.mos.gov.pl/integracja_europejska/wymagania.pdf).

11.3 Instrumenty ekonomiczne

Posiadanie odpowiednich środków finansowych jest niezbędnym warunkiem wdrożenia planu polityki środowiskowej.

Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką odpadami pochodzić mogą z następujących źródeł:

1. własne środki gminy,
2. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
3. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
4. fundusze związane z eko-konwersją (Ekofundusz),
5. unijne Fundusze Strukturalne i Fundusz Spójności
6. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)
7. program Life
8. Program Rolnośrodowiskowy
9. kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach,
10. komercyjne kredyty bankowe
11. emisja obligacji komunalnych,
12. własne środki inwestorów

1) Na realizację części zadań gmina będzie musiała przeznaczyć własne środki. Jest to niezbędne również z tego względu, że do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie.

2) Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przewiduje dofinansowanie (poprzez pożyczki - Narodowy FOŚiGW lub dotacje - Powiatowy FOŚiGW) wdrażania projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska w tym także gospodarki odpadami.

Przedsięwzięcia finansowane przez FOŚiGW muszą spełniać następujące kryteria:

- zgodności z polityką ekologiczną państwa,
- efektywności ekologicznej,
- efektywności ekonomicznej,
- uwarunkowań technicznych i jakościowych,
- zasięgu oddziaływania,
- wymogów formalnych.

Fundusz Ochrony Środowiska ma za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nieinwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Samorządy terytorialne mogą uzyskać pożyczki na pokrycie 70% kosztów zadania. Znaczna część pożyczki może zostać umorzona po zrealizowaniu inwestycji w planowanym terminie (umorzona kwota musi zostać przeznaczona na inne działania proekologiczne). Najniższe możliwe do uzyskania oprocentowanie wynosi 0,2 kredytu refinansowego.

Inwestycje ekologiczne realizowane przez gminę są finansowane przede wszystkim ze środków pochodzących z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (GFOŚiGW).

Środki Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) mogą być przeznaczane na działania dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi oraz działania o wymiarze ponadgminnym.

3) Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest bardzo ważnym podmiotem wspierającym różnego rodzaju inwestycje ekologiczne na terenach wiejskich. Agencja jest właściwa dla gospodarowania funduszami Unii Europejskiej i innymi funduszami pochodzącymi z pomocy zagranicznej przekazywanej na podstawie umów Rządowi RP.

Pomoc udzielana przez Agencję jest dotacją nawet do 50 % wartości inwestycji. Agencja może udzielać dotacji np. na budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji. Szczególnego znaczenia nabierze współpraca z Agencją w świetle możliwości skorzystania z funduszy UE.

4) Pozarządową instytucją, której celem jest zarządzanie środkami pochodzącymi z ekokonwersji polskiego długu jest EkoFundusz.

Zadaniem EkoFunduszu jest dofinansowywanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają przynieść efekt w skali nie tylko regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe w skali europejskiej, a nawet światowej. W Statucie EkoFunduszu wśród pięciu sektorów ochrony środowiska znajdują się takie dziedziny priorytetowe jak:

- . ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu,
- . ochrona zasobów wody pitnej,
- . ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu),
- . ochrona różnorodności biologicznej,
- . gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie preferencyjnych pożyczek lub/i bezzwrotnych dotacji. Pomoc finansową uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne.

Maksymalna kwota, jaką może otrzymać jednostka samorządowa wynosi 30% nakładów na projekt. W przypadku jednostek gospodarczych kwota ta wynosi 20%. W uzasadnionych przypadkach dofinansowanie inwestycji przez fundusz może osiągnąć wielkość 50% nakładów własnych inwestora.

Wszystkie wnioski o dofinansowanie oceniane są w EkoFunduszu z punktu widzenia ekologicznego, technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego. Aby otrzymać pożyczkę lub/i dotację wszystkie te oceny muszą być pozytywne, a Inwestor musi wykazać się wiarygodnością finansową i posiadaniem zabezpieczeń, a także zapewnieniem pełnego finansowania projektu w części nie objętej dofinansowaniem EkoFunduszu.

EkoFundusz nie dofinansowuje badań naukowych, akcji pomiarowych i edukacyjnych, konferencji i sympozjów, tworzenia i prowadzenia systemów monitoringu środowiska, wszelkiego rodzaju studiów i opracowań oraz tworzenia dokumentacji projektowej.

5) Po wstąpieniu do Unii Europejskiej Polska może korzystać z Funduszy Strukturalnych UE, które mogą wspomagać m.in. działania w zakresie podstawowej infrastruktury gospodarczej, gospodarki odpadami, rekultywacji terenów poprzemysłowych, ochrony przyrody.

Fundusz Spójności, inaczej nazywany Funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, jest to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto nie przekracza 90% średniej dla wszystkich krajów członkowskich. Fundusz ten nie należy do grupy Funduszy Strukturalnych, ze względu na określony czas w którym działa. Ze względu na charakter i cel Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej. Pomoc, którą te kraje otrzymują w ramach Funduszu obejmuje finansowanie projektów dotyczących inwestycji w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej.

Jego działanie określono do roku 2006. Z chwilą wejścia Polski do UE jest on dostępny także dla naszego kraju.

Fundusz Kohezji (Spójności) redystrybuowany jest przez Komisję Europejską na podstawie składanych wniosków w odpowiednich terminach. Tak więc to nie instytucje krajowe, ale stosowne organy Unii Europejskiej rozpatrują konkretne projekty, akceptując je, a następnie finansując.

Wnioskodawca musi spełniać następujące warunki finansowe:

- posiadać minimalnie 15% środków wkładu własnego na wykonanie inwestycji przy założeniu, że Komisja Europejska zgodzi się na dofinansowanie danej inwestycji w wysokości 85% kosztów kwalifikowanych projektu; jeśli przyszła inwestycja będzie generować zyski dofinansowanie z Funduszu Spójności będzie na pewno niższe niż 80% wtedy na wkład własny należy posiadać około 30% kosztów inwestycji,
- utrzymać płynność finansową inwestycji, co oznacza, że muszą być zapewnione środki finansowe na realizację każdego etapu inwestycji albo na wykonanie całej inwestycji aby otrzymać refundację.

Beneficjenci pomocy powinni zapewnić środki na wkład własny w budżecie gminy.

W celu zapewnienia prefinansowania i współfinansowania została uchwalona Ustawa o Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych, pozwalającym gminom na zaciąganie kredytów na finansowanie kosztów przygotowania dokumentacji niezbędnej do uzyskania finansowania inwestycji ze środków Unii Europejskiej.

W projekcie jest Ustawa o Funduszu Poręczeń Unijnych utworzonym ze środków banków, którego zadaniem byłoby poręczanie kredytów gmin zaciąganych na uzupełnianie wkładu własnego dla przedsięwzięć finansowanych z funduszy Unii Europejskiej.

W celu efektywnego wykorzystania środków unijnych konieczne jest zarówno zapewnienie wieloletniego współfinansowania krajowego, jak i wypracowanie ewentualnych możliwości finansowania pomostowego. Kredyty pomostowe są to kredyty na realizację konkretnych inwestycji w okresie, kiedy inwestor jest zobowiązany do ponoszenia kosztów inwestowania, a nie posiada jeszcze uprawnień do pobierania środków z Funduszu Spójności. NFOŚiGW będzie udzielał kredytów pomostowych na realizację zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

6) Realizowany jest obecnie w kraju szeroko zakrojony Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) określający kierunki i priorytety polityki regionalnej państwa w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Realizacja programu będzie współfinansowana ze środków Funduszy Strukturalnych.

Program koncentruje się na 4 priorytetach, które bezpośrednio lub pośrednio uwzględniają zadania z zakresu ochrony i kształtowania środowiska.

Dla przedstawienia możliwości włączenia się gminy w powyższy program przedstawiono poniżej wybrane informacje dla [Działania 1.2 pn. "Infrastruktura ochrony środowiska"](#).

Informacje ogólne

- Działanie 1.2 "Infrastruktura ochrony środowiska" ma na celu ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb, poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także poprawę zarządzania środowiskiem.
- Działanie 1.2 jest komplementarne do Działań realizowanych w ramach 3 Priorytetu ZPORR "Rozwój lokalny": 3.1 "Obszary wiejskie" oraz Działanie 3.2. "Obszary podlegające restrukturyzacji". W ramach Działań 3.1 oraz 3.2. realizowane będą małe inwestycje w zakresie ochrony środowiska, o oddziaływaniu lokalnym. W ramach Działania 1.2 "Infrastruktura ochrony środowiska" realizowana będzie natomiast infrastruktura o znaczeniu regionalnym, służąca wzmocnieniu konkurencyjności regionów.
- Inwestycje realizowane w ramach Działania 1.2 będą również komplementarne z inwestycjami w zakresie infrastruktury ochrony środowiska realizowanymi w ramach Funduszu Spójności oraz Sektorowego Programu Operacyjnego "Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw".
- Beneficjenci Końcowi/Instytucja Wdrażająca:
 - jednostki samorządu terytorialnego: gminy, powiaty, województwa
 - związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego
 - podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których 100%: udziałów lub akcji posiada samorząd gminny, powiatowy lub wojewódzki
 - podmioty wybrane w drodze Ustawy Prawo Zamówień Publicznych - zharmonizowanej z prawem Wspólnot Europejskich - wykonujące usługi publiczne na podstawie obowiązującej umowy zawartej z jednostką samorządu terytorialnego na świadczenie usług z zakresu ochrony środowiska.
 - jednostki administracji rządowej w województwach
 - inne instytucje publiczne
- Udział środków UE - 75% lub 50% kwalifikujących się kosztów publicznych w przypadku projektów generujących znaczący zysk netto.
- Wsparcie finansowe ogółem dla działania: 401 392 878 EUR
- Instytucja pośrednicząca - Urząd Wojewódzki.

Projekty kwalifikowane:

Zaopatrzenie w wodę, pobór wody i oczyszczanie ścieków

- budowa i modernizacja sieci wodociągowych
- budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnych
- budowa i modernizacja sieci kanalizacji deszczowych
- budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
- budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej

Gospodarka odpadami

- organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu
- wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. budowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i mechanicznej utylizacji odpadów; budowa nowych, modernizacja istniejących i rekultywacja nieczynnych składowisk; likwidacja "dzikich" składowisk)
- budowa i modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych
- rekultywacja i likwidacja składowisk odpadów niebezpiecznych

Poprawa jakości powietrza

- modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza
- przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, w szczególności ograniczenie "niskiej emisji"

Zapobieganie powodziom

- regulacja cieków wodnych (pogłębianie, zapory, stabilizacja brzegów, prace remontowe w korytach rzecznych, itd.)
- tworzenie polderów
- budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi
- budowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych w ramach tzw. "małej retencji"

Wsparcie zarządzania ochroną środowiska

- opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza
- tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń powietrza
- utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód
- tworzenie map terenów zalewowych
- tworzenie systemów monitoringu środowiska, w tym reagowania na zagrożenia
- tworzenie systemów informacji przeciwpowodziowej

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

- *budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej (energia wiatrowa, wodna, geotermalna, kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne, biomasa)*

Koszty kwalifikowane

Prace przygotowawcze, w tym:

- *przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badania geologiczne),*
- *przygotowanie dokumentacji technicznej,*
- *przygotowanie studium wykonalności, oceny wpływu na środowisko;*
- *prace projektantów, architektów,*
- *wykup niezabudowanych gruntów (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu)*
- *przygotowanie dokumentacji przetargowej,*
- *koszty przygotowania przetargu, w tym publikacji ogłoszeń przetargowych*

Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- *przygotowanie terenu pod budowę, w tym roboty pomiarowe,*
- *prace ziemne,*
- *prace budowlano-montażowe*
- *prace instalacyjne,*
- *prace wykończeniowe,*
- *zakup wyposażenia nierozzerwalnie związanego z funkcjonowaniem inwestycji,*
- *nadzór inżynierski*
- *koszty promocji projektu*
- *koszty infrastruktury towarzyszącej niezbędnej dla realizacji projektu*

Za koszty niekwalifikowane w ramach Działania uznaje się zakup środków transportu, np. na cele transportu odpadów.

Niewielkie inwestycje związane z ochroną środowiska na terenach wiejskich realizowane przez osoby prywatne przewidziane są również w SPO "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich" w ramach Działania "Rozwój i ulepszanie infrastruktury związanej z rolnictwem".

W ramach ww. Sektorowego Programu Operacyjnego realizowane będzie również Działanie "Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi". W ramach SPO WKP wsparcie uzyskują inwestycje w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska.

7) Głównym celem programu LIFE, jest wspieranie Szóstego Programu Działań na rzecz Środowiska, czterech wytyczonych w nim obszarów priorytetowych oraz jego siedmiu strategii tematycznych.

W latach 2002 - 2004 podstawowym celem programu jest wspieranie działań mających na celu wdrażanie prawa wspólnotowego oraz wzmocnienie polityki w zakresie ochrony środowiska, jak również wskazywanie nowych rozwiązań problemów związanych z wdrażaniem i realizacją polityki ochrony środowiska. Program LIFE składa się z trzech tematycznych komponentów: LIFE-Nature, LIFE-Środowisko i LIFE-Kraje Trzecie.

LIFE-Nature

Program dysponuje środkami przeznaczonymi na finansowanie działań w zakresie ochrony przyrody tzn. działań "wymaganych dla zachowania lub odtworzenia naturalnych siedlisk i populacji gatunków dzikiej fauny i flory w stanie sprzyjającym ich ochronie". W praktyce, LIFE-Nature jest zobowiązany uczestniczyć we wdrażaniu Dyrektywy Ptasiej (79/409/EEC) i Siedliskowej (92/43/EEC) Wspólnoty oraz, w szczególności, w tworzeniu Europejskiej Sieci Ekologicznej specjalnych obszarów ochrony - NATURA 2000.

W ramach programu LIFE-Nature maksymalny udział wsparcia finansowego Wspólnoty wynosi 50% kosztów kwalifikowanych. W wyjątkowych okolicznościach udział ten może zostać zwiększony do maksymalnie 75%.

LIFE-Środowisko

Dysponuje środkami na finansowanie innowacyjnych działań o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym, których celem jest:

- włączenie zagadnień środowiskowych w rozwój oraz planowanie przestrzenne, w tym obszarach zurbanizowanych,
- promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami wód podziemnych i powierzchniowych,
- zminimalizowanie wpływu działalności gospodarczej na środowisko,
- zapobieganie, recykling i racjonalna gospodarka strumieniami odpadów,
- zmniejszenie środowiskowego wpływu produktów.

W ramach programu LIFE-Środowisko Komisja Europejska udziela dofinansowania do projektów w wysokości do 30% dla projektów, które w przyszłości będą uzyskiwać dochód, oraz do 50% dla pozostałych projektów.

Całkowity koszt projektu zgłoszonego do współfinansowania w ramach programu LIFE-Środowisko powinien opiewać na kwotę mieszczącą się w przedziale od 1 000 000 Euro do 5 000 000 Euro, a w ramach

programu LIFE-Nature Komisja Europejska preferuje finansowanie projektów, których całkowity budżet jest wyższy niż 500 000 EURO.

Więcej informacji o programie dostępne jest w serwisie internetowym Ministerstwa Środowiska - http://www.mos.gov.pl/fundusze_UE/life/index.shtml.

8) Jednym z instrumentów finansowanych we Wspólnej Polityce Rolnej (WPR) jest Program Rolnośrodowiskowy, który włączony jest do krajowych Planów Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Program Rolnośrodowiskowy jest obowiązkowy dla wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej. Polska przygotowuje swój własny Krajowy Program Rolnośrodowiskowy dostosowany do specyfiki zarówno polskiego rolnictwa jak i uwarunkowań środowiskowych. Program Rolnośrodowiskowy jest tworzony w oparciu o Rozporządzenie Rady (WE) 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju wsi oraz Rozporządzenie Komisji Europejskiej 445/2002. W przygotowaniu jest też ustawa dotycząca Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich, która będzie stanowić podstawę prawną PROW w polskim ustawodawstwie.

Program Rolnośrodowiskowy oznacza dla rolnika możliwość otrzymania płatności za działania podjęte na rzecz ochrony przyrody i zachowania dobrego stanu środowiska we własnym gospodarstwie.

Program obejmuje następujące pakiety:

- . rolnictwo ekologiczne
- . zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarczych
- . rolnictwo zrównoważone
- . utrzymanie łąk ekstensywnych
- . utrzymanie pastwisk ekstensywnych
- . ochrona gleb i wód
- . strefy buforowe

Do realizacji programu może przystąpić rolnik lub osoba prawna prowadząca działalność rolniczą, jeżeli posiada gospodarstwo o minimalnej powierzchni 1 ha i przestrzega zasad Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej.

Pojęcie "Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej" (ZDRP) zostało wprowadzone przez ustawodawstwo Unii Europejskiej. Każdy kraj członkowski opracowuje standardy ZDRP na podstawie obowiązujących w danym kraju wymogów prawa. Przestrzeganie ZDRP jest warunkiem uzyskiwania wsparcia finansowego wynikającego z niektórych instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. ZDRP nie należy mylić z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej. Wymogi ZDRP dotyczą stosowania i przechowywania nawozów, stosowania i przechowywania środków ochrony roślin, gospodarowania na użytkach zielonych, ochrony siedlisk przyrodniczych, ochrony gleb, ochrony wody, rolniczego wykorzystania ścieków i osadów komunalnych, utrzymania czystości i porządku w gospodarstwie.

Przystąpienie do programu wymaga przygotowania 5-letniego planu rolnośrodowiskowego oraz złożenia wniosku o płatność. Realizacja programu w gospodarstwie polega na przestrzeganiu planu przez 5 lat, prowadzeniu zapisów dotyczących gospodarowania oraz posiadaniu dokumentacji niezbędnej do kontroli planu.

Więcej informacji o Programie Rolnośrodowiskowym można znaleźć na stronie internetowej <http://www.wodr.gda.pl/PROW/prs.htm>

9) Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, bez możliwości umorzeń udzielane są przez Bank Ochrony Środowiska S.A.(BOŚ). Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania. BOŚ przy udzielaniu pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak FOŚiGW. Są to efektywność ekologiczna zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej gminy.

Dla gmin kredyty przyznawane są na poziomie 0,2 stopy kredytu refinansowego. Okres spłaty do 4 lat, możliwa karencja 1,5 roku. Odsetki są płatne od momentu uruchomienia kredytu.

Pożyczki i preferencyjne kredyty są zazwyczaj udzielane na krótkie okresy - do kilku lat. Powoduje to znaczne skumulowanie kosztów finansowych obsługi zadłużenia, skutkujące znaczną podwyżką cen usług (jeżeli koszty finansowe są ich elementem) lub dużymi wydatkami z budżetu gminy.

Preferencyjnych kredytów na dofinansowanie budowy wiejskich wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni ścieków udziela Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę. Warunki udzielania kredytów są podobne do tych jakie stosuje FOŚiGW oraz BOŚ. S.A.

10) Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych. Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy.

11) Emisja obligacji komunalnych jako emisja papierów wartościowych jest sposobem zadłużania w celu pozyskania kapitału. Obligacje mogą być emitowane w przypadku, jeżeli dają szansę pozyskania środków taniej niż kredyty bankowe, a pożyczki preferencyjne nie są możliwe do pozyskania.

Dają one emitentowi środki na rozwój, a kupującemu obligacje korzystne ulokowanie środków pieniężnych na określony czas. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać, że zainteresowanie obligacjami - dotąd znikome - będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi (kapitałowymi).

12) Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych, inwestorów prywatnych. Inwestycje przewidywane do realizacji przez podmioty gospodarcze mogą być dofinansowywane z kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe.

W przypadku występowania o dotacje lub preferencyjne kredyty na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki odpadami korzystne jest, aby podejmowane działania miały charakter międzygminny, a nawet żeby stanowiły składową działań prowadzonych na szczeblu powiatu. Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne.

W przypadku gospodarki odpadami obok wymienionych powyżej źródeł finansowania środki na częściowe pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć można uzyskać od organizacji odzysku, a także ze sprzedaży opakowań i surowców wtórnych.

Atrakcyjnym źródłem finansowania może być również włączenie się gminy w zadania i programy koordynowane przez organizacje pozarządowe, fundacje lub podmioty gospodarcze. Włączenie się w takie działania wymaga otwarcia ze strony gminy, jak również pewnego przygotowania prawnego i organizacyjnego, jednak będzie to coraz skuteczniejszy sposób realizacji mniejszych, lokalnych projektów ekologicznych. Projekty tego typu uwzględniają często włączenie w ich realizację mieszkańców, wprowadzając dodatkowo elementy edukacji ekologicznej, co w dalszym horyzoncie umożliwi rozwiązanie lub uniknięcie istotnych problemów ekologicznych w gminie.

11.4 Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji

11.4.1 Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna powinna być formą dialogu pomiędzy samorządem gminnym, który jest odpowiedzialny za realizację programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami, a mieszkańcami gminy w celu zintegrowania obu stron na rzecz ochrony środowiska.

W procesie edukacji ekologicznej uwzględnić należy przede wszystkim następujące grupy społeczne:

- . pracowników samorządowych gminy,
- . przedstawicieli środowiska opiniotwórczego (np. nauczycieli),
- . przedstawicieli firm i przedsiębiorstw,
- . dzieci i młodzież.

Zakres tematyczny powinien obejmować przede wszystkim:

- . przekazywanie informacji o realizacji programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami
- . edukację recyklingową w ramach planu gospodarki odpadami
- . edukację z zakresu ochrony przyrody
- . kształtowanie postaw i wyrabianie nawyków proekologicznych

Należy wykorzystać inicjatywy międzygminne oraz akcje i programy prowadzone przez jednostki wyższego szczebla oraz organizacje pozarządowe. W przypadku dużych projektów finansowanych między innymi z funduszy UE istnieje możliwość (lub jest wręcz wymagane) przeznaczenie części środków na informację społeczeństwa i promocję wyników prac, oraz wsparcie integracji i tożsamości regionalnej.

Więcej informacji na temat edukacji ekologicznej przedstawiono w rozdziale 7.2.5.

11.4.2 Dostęp do informacji o środowisku

Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie jest gwarantowany art.74 ust.3 Konstytucji RP. Zasady dostępu do informacji regulowane są zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2001.62.627 z pz). Ustawa powyższa stanowi implementację na grunt prawa krajowego Dyrektywy UE 90/313/EWG w sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku oraz Dyrektywy 97/11/WE w sprawie sposobów, zasad i warunków wykonywania ocen oddziaływania publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko.

Na gminie spoczywa ciężar współtworzenia krajowego systemu informacji o środowisku. W jej gestii znajduje się obowiązek informowania obywateli o:

- . jakości wody dostarczanej wodociągami,
- . stanie czystości wód powierzchniowych (w szczególności w kąpieliskach),
- . potencjalnych zagrożeniach związanych z klęskami żywiołowymi i poważnymi awariami w zakładach przemysłowych (również położonych poza terenem gminy),
- . jakości i skażeniach gleb,
- . przekazywanie danych o środowisku niezbędnych dla kształtowania polityki podmiotów gospodarczych w zakresie, w jakim są one zobowiązane do uzyskania odpowiednich pozwoleń i decyzji wydawanych przez urząd gminy.

Część z powyższych danych musi zostać pozyskana z baz danych szczebla powiatowego i wojewódzkiego. W pierwszym etapie należy bezwzględnie wdrożyć sprawny system informowania społeczeństwa o jakości wody (wodociągi, kąpielisko), oraz określić zasady dostępu i przekazywania informacji o jakości gleb i zasadach postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń (klęski żywiołowe, poważne awarie). Należy w tym celu wykorzystać: serwis internetowy gminy, wydawnictwa dofinansowywane ze środków gminy oraz tablice ogłoszeniowe w urzędzie gminy i rejonie kąpielisk.

Ponadto zgodnie z art.61 Konstytucji RP, "obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne". Podstawową regulacją prawną ustawodawstwa wydaną dla realizacji konstytucyjnego prawa z art. 61 jest ustawa z 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej. (Dz.U.2001.112.1198 z pz). Realizacja powyższego prawa wymaga udostępnienia informacji o wykonywanych ocenach oddziaływania na środowisko oraz planach, programach i strategiach dotyczących zagadnień kształtowania i ochrony środowiska.

Wymagane jest również prowadzenie banku danych decyzji administracyjnych wynikających z kompetencji określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz Ustawie o odpadach. Bazę danych prowadzić będzie Starostwo Powiatowe. Gmina będzie zobowiązana do przekazywania informacji o wydawanych decyzjach.

Dodatkowo zapisy prawa ochrony środowiska przewidują utworzenie ogólnie dostępnego (również poprzez internet) rejestru dokumentów uchwalonych przez Radę Gminy w zakresie polityki ekologicznej, oddziaływania na środowisko i projektów mogących znacząco wpłynąć na środowisko.

Należy pamiętać, że obok lepszego dostępu do informacji oraz skutecznej realizacji zadań edukacyjnych wzrostowi społecznego udziału w działaniach na rzecz środowiska będzie również sprzyjać właściwe wykonywanie przez organa władzy i administracji publicznej nałożonych na nie obowiązków w zakresie zapewniania udziału społeczeństwa w procedurze ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów, wynikających z ustawy Prawo ochrony środowiska.

Konieczne jest też zapewnienie możliwości komunikowania się władz lokalnych ze społeczeństwem, udzielania odpowiedzi na uwagi czy zapytania dotyczące zarówno stanu środowiska, jak i stopnia realizacji programu ochrony środowiska. Służyć temu może specjalny "zielony telefon", adres e-mailowy, internetowe forum dyskusyjne lub organizowane cyklicznie spotkania informacyjne.

12. KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU

12.1 Kontrola realizacji programu ochrony środowiska

Podstawowym mechanizmem kontroli realizacji programu ochrony środowiska jest, przewidziane ustawowo, sporządzanie i zatwierdzanie przez rady gmin co dwa lata odpowiedniego sprawozdania.

Sprawozdanie z realizacji GPOŚ powinno zawierać w szczególności:

- . określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/działań
- . określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- . oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- . analizy przyczyn tych rozbieżności.

Dla uzyskania cząstkowych ocen realizacji zadań oraz kierunków zmian zaleca się okresowe (zależne od specyfiki tematu) obliczanie wartości zaproponowanych wskaźników.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji programu jest dobry system sprawozdawczości. Ponieważ zadania ujęte w programie odnoszą się do działalności wielu wydziałów urzędu gminy, wskazane jest wyznaczenie osoby zbierającej odpowiednie sprawozdania i informacje cząstkowe i koordynującej wykonywanie programu (w tym synchronizację poszczególnych projektów np. zadań inwestycyjnych z edukacyjnymi i promocyjnymi).

12.2 Proponowany zestaw wskaźników ekologicznych i realizacji programu

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest sprawozdawczość oparta na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

Wskaźniki powinny spełniać następujące zadania:

- . mierzyć rozwój,
- . skupiać uwagę na istotnych problemach,
- . definiować problem,
- . ukazywać związki,
- . edukować,
- . motywować.

Podstawowe wskaźniki mierzące postęp poszczególnych zadań zostały określone w harmonogramie programu. Poniżej podano zestaw wskaźników uzupełniających, odnoszących się do ogólnej sytuacji środowiska gminy, lub do kilku różnorodnych zadań jednocześnie.

Tabela 11. Zestaw wskaźników uzupełniających.

Wskaźnik	jednostka	wartość 2003 r.
Jakość wód, gospodarka wodno ściekowa		
ludność podłączona do kanalizacji	%	9
długość sieci kanalizacyjnej	km	12
Jakość powietrza, odnawialne źródła energii		
liczba instalacji ogrzewania i podgrzewania wody gospodarczej wykorzystujących odnawialne źródła energii	szt.	bd
Gospodarka odpadami		
ilość wytwarzanych odpadów komunalnych ogółem	Mg/r	460,0
ilość wytwarzanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca	kg/M/r	44,7
ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. dzikie wysypiska)	szt.	bd
liczba kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	szt.	2
Klimat akustyczny		
Udział terenów szczególnie zagrożonych emisją hałasu komunikacyjnego w powierzchni	%	bd
udział mieszkańców narażonych na hałas ponadnormatywny	%	bd
Ochrona przyrody bioróżnorodności i krajobrazu		
lesistość gminy	%	8,98
liczba nasadzeń drzew na terenach gminnych (które przetrwały 2 rok)	szt	bd
liczba pomników przyrody w gminie	szt	41
Edukacja ekologiczna		
liczba osób odwiedzających serwis internetowy poświęcony środowisku gminy	os.	-
liczba osób biorących udział w akcjach ekologicznych na terenie gminy	os.	bd
Gospodarka i infrastruktura		
liczba miejsc noclegowych	szt	75
liczba ścieżek rowerowych	szt.	3
udział gospodarstw posiadających atesty ekologiczne w ogólnej liczbie gospodarstw	%	bd
udział gospodarstw agroturystycznych w ogólnej liczbie gospodarstw	%	bd

12.3 Kontrola systemu zarządzania środowiskiem

Kontrola systemu zarządzania środowiskiem w gminie jest zadaniem szerszym niż kontrola wykonania Programu Ochrony Środowiska i obejmuje również:

- ocenę sprawności i poprawności w wydawaniu decyzji administracyjnych w zakresie korzystania ze środowiska,
- ocenę zgodności polityk, planów, programów, założeń inwestycyjnych z zasadami polityki ekologicznej państwa,
- ocenę efektywności włączania wymagań rozwoju zrównoważonego jako celów uzupełniających w zadania koordynowane przez poszczególne wydziały urzędu gminy,
- stopnia egzekwowania przepisów w zakresie prawa ochrony środowiska wobec podmiotów gospodarczych i osób prywatnych.

12.4 Kontrola stanu środowiska i jego zagrożeń

Aktualizacja programu powinna, zdaniem autorów, zawierać:

- weryfikację długo i średniookresowych celów polityki ekologicznej gminy z uwzględnieniem nowych zapisów planów wyższego szczebla, polityki ekologicznej państwa a także aktualnych przepisów systemu prawa ochrony środowiska,
- weryfikację informacji o stanie środowiska i gospodarki w gminie,
- uszczegółowienie danych o środowisku pod kątem nowych zadań zawartych w programie,
- analizę stopnia i trudności wykonania poprzedniego planu,
- harmonogram zadań na okres kolejnych czterech lat.

Ponadto, na podstawie wniosków z raportu realizacji POŚ, należy dokonać korekty zadań oraz harmonogramu ich wykonania (w cyklu dwuletnim). Umożliwi to bardziej elastyczne reagowanie na zaistniałe zmiany i nowe wyzwania, oraz dostosowanie terminarza i preliminarza wydatków do aktualnej sytuacji gospodarczej oraz oferty technologicznej.

Weryfikacja harmonogramu powinna opierać się na ścisłej współpracy ze społecznością lokalną oraz partnerami realizującymi poszczególne zadania. Dla jej osiągnięcia konieczne jest zapewnienie dostępu do informacji o środowisku oraz zapisów programu.

14. STRESZCZENIE

Niniejszy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jerzmanowice-Przegonia na lata 2004 - 2007 z perspektywą do roku 2014 został opracowany na zamówienie Wójta Gminy Jerzmanowice-Przegonia - Józefa Hrabia zgodnie z umową nr 12/2004 z dnia 29.04.2004 r. zawartą pomiędzy Gminą Jerzmanowice-Przegonia a Małopolskim Biurem Konsultingowo - Marketingowym - Ochrona Środowiska s.c.

Program został opracowany przy uwzględnieniu dokumentów i opracowań dostępnych w Urzędzie Gminy oraz dokumentów programowych w zakresie kształtowania i ochrony środowiska na szczeblach: krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Program jest zgodny z kierunkami rozwoju i wytycznymi określonymi w "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jerzmanowice-Przegonia".

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska (art. 17) zakres POŚ powinien odpowiadać zagadnieniom ujętym w Polityce Ekologicznej Państwa. Należy jednak uwzględnić charakter gminy, potrzeby i preferencje społeczności lokalnej, cele zawarte w programach regionalnych oraz możliwości finansowe i organizacyjne jednostki. W szczególności program ochrony środowiska każdego szczebla powinien określać:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Programy Ochrony Środowiska dla Województwa Małopolskiego oraz Powiatu Krakowskiego przewidują współpracę władz z gminami w realizacji polityki ekologicznej. Określają zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym, lub wymagają udziału gmin.

Zgodnie z Wojewódzkim POŚ do podstawowych zadań, których wdrożenie wymaga uczestnictwa gminy należą:

- oszczędna gospodarka zasobami naturalnymi takimi jak woda, nośniki energii,
- wzrost lesistości województwa,
- rozwój obszarów szczególnie chronionych,
- lokalizacja przemysłu,
- gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami komunalnymi,
- zbiórka odpadów niebezpiecznych,
- rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego,
- usprawnienie ruchu podmiejskiego i optymalizacja transportu publicznego.

W powiatowym POŚ zadania te zostały uszczegółowione oraz oszacowano niezbędne do poniesienia nakłady, z których część wymagać będzie uwzględnienia w budżetach gmin.

Charakterystyka Gminy

Gmina Jerzmanowice-Przegonia położona jest w województwie małopolskim, w północno-zachodniej części powiatu krakowskiego, graniczy od wschodu z gminą Skała, od północy z gminą Sułoszowa, od zachodu z gminą Olkusz, a od południa - z gminami Krzeszowice i Wielka Wieś.

W skład Gminy Jerzmanowice-Przegonia wchodzi 8 sołectw: Czubrowice, Gotkowice, Jerzmanowice, Łazy, Przegonia, Raclawice, Sąspów i Szklary. Gmina zajmuje powierzchnię 68 km², co stanowi 5,53% powierzchni powiatu krakowskiego, i 2,37% powierzchni województwa małopolskiego. Gmina Jerzmanowice-Przegonia położona jest na Wyżynie Krakowskiej (fragment Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej), w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych - Dolinki Krakowskie (z wyjątkiem części wsi Czubrowice, która leży w otulinie tego parku). Wieś Sąspów leży częściowo w otulinie, a w części na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego. Fragment Wyżyny Krakowskiej na poziomie 350-450 m n.p.m., na którym położona jest gmina, ma charakter wierzchowinowy o powierzchni lekko falistej. Na wierzchowinie tej występują ostańce, grupy skalne wznoszące się do ok. 500 m n.p.m., silnie spękane, skrasowiałe - pełne szczelin, kawern i grot. Obszar występowania ostańców obejmuje teren pomiędzy dolinami Kluczwoły, Będkówki i Szklarki oraz poblizsze wioski Bębło, Kawiry, Jerzmanowice, Łazy i Czubrowice (np. "Skalka" pod Jerzmanowicami - 502 m n.p.m.). Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody w dolinie Szklarki.

Gmina położona jest w zlewni Rudawy, z wyjątkiem wsi Sąspów leżącej w zlewni rzeki Prądnik. Ponadto obszar gminy w całości znajduje się w zasięgu jurajskiego zbiornika wód podziemnych, należącego do GZWP nr 326 "Krzeszowice-Pilica". Jest to zbiornik przepływowy, odkryty, szczelinowo-krasowo-porowy, którego wody, na skutek braku izolacji łatwo ulegają zanieczyszczeniu.

Gminę zamieszkuje łącznie 10,3 tys. osób, gęstość zaludnienia w gminie wynosi 151 osób/km².

W Gminie Jerzmanowice-Przegonia brak jest dużych zakładów przemysłowych, natomiast liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy systematycznie wzrasta, obecnie działalność gospodarczą prowadzi tu około 600 podmiotów gospodarczych. Jest ona reprezentowana przez prywatne podmioty sektora produkcyjnego, obejmuje rzemiosło produkcyjne i drobną wytwórczość. W tej sferze funkcjonuje ok. 170 podmiotów, z których ok. 80 związanych jest z budownictwem (zakłady budowlane, budowlano-remontowe). Ponadto na terenie gminy znajduje się ok. 60 zakładów z branży drzewnej (głównie produkcja pamiątek drewnianych), które zapewniają ok. 8% miejsc pracy oraz ponad 70 podmiotów zajmujących się mechaniką pojazdową, transportem i handlem używanymi samochodami. Ze względu na stosunkowo czyste środowisko, obfitość terenów zielonych, rolniczy charakter oraz walory krajobrazowe, gmina stanowi zaplecze rekreacyjne dla Krakowa i Olkusza.

Przez obszar gminy przebiega droga krajowa nr 94 oraz sieć dróg powiatowych i lokalnych. Wszystkie wsie gminy są zgazyfikowane. Poszczególne obiekty ogrzewane są z indywidualnych kotłowni oraz palenisk piecowych o różnych rodzajach paliw. 98% ludności zaopatrywana jest w wodę wodociągową, której źródłem są wody z utworów jurajskich nie wymagające uzdatniania. Sieć wodociągowa ma łączną długość 110,3 km. Ścieki bytowo-gospodarcze z terenu gminy, z uwagi na słabo rozwinięty system kanalizacji (13 km, obsługuje 9% ludności) odprowadzane są głównie do okresowo opróżnianych zbiorników, a najczęściej bezpośrednio do ziemi lub cieków.

Zagadnienia gospodarki odpadami w gminie wraz z harmonogramem działań określa "Gminny Plan Gospodarki Odpadami" (GPGO) wykonywany równoległe i stanowiący uzupełnienie niniejszego "Programu ...".

Zmiany i zagrożenia środowiska w gminie

Gmina nie jest zaliczana do obszarów skażeń gleb metalami ciężkimi. Na terenie gminy nie występują tereny skażone metalami ciężkimi w stopniu wymagającym rekultywacji. Największy stopień zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi występuje wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

Czystość powietrza atmosferycznego w gminie zależy od napływu zanieczyszczeń z Górnosląskiego Okręgu Przemysłowego i aglomeracji krakowskiej, lokalnej emisji zanieczyszczeń z palenisk indywidualnych oraz małych przedsiębiorstw i ze źródeł komunikacyjnych.

Gmina Jerzmanowice-Przegonia znajduje się na terenie powiatu krakowskiego zaliczonego do strefy C w wyniku wykonanej za rok 2003 bieżącej oceny jakości powietrza. Na terenie strefy wystąpiło przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszzonego PM10 powiększonego o margines tolerancji. Jednak obszar występowania przekroczeń wartości kryterialnych ogranicza się do terenu miasta Skawina. Stężenia pozostałych, ocenianych substancji: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla i ozonu nie przekraczały wartości dopuszczalnych określonych w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 roku (Dz. U. Nr 87, poz. 796).

W związku z koniecznością oceny jakości powietrza w strefach, teren całego powiatu krakowskiego zaliczony został do strefy C i wymaga opracowania programu ochrony powietrza.

Na terenie gminy pomiarom czystości poddano jedynie potok Raclawka, którego wody nie odpowiadają normatywom (klasa non).

Główne zagrożenie emisją hałasu na obszarze gminy pochodzi od drogi krajowej nr 94.

Obszar gminy charakteryzuje się wysokim stopniem różnorodności biologicznej. Na terenie gminy znajduje się fragment obszaru Ojcowskiego Parku Narodowego wraz z otuliną, część Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych - Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie, rezerwat przyrody Dolina Szklarki oraz 41

pomników przyrody żywej i nieżywej. Planuje się utworzenie jeszcze jednego pomnika przyrody - Jaskini Raclawickiej oraz 2 specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000.

Zadania w zakresie ochrony środowiska

W POŚ dla Gminy Jerzmanowice-Przegonia określono cele strategiczne do 2014 r. oraz zadania na lata 2004-2007 wraz z harmonogramem realizacji i niezbędnymi środkami.

Proponuje się aby skoncentrować działania w następujących kierunkach:

- . ochrona i przywrócenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych na terenie gminy,;
- . ocena i kształtowanie ładu przestrzennego zgodnie z ideą rozwoju zrównoważonego przy uwzględnieniu zasad ochrony różnorodności biologicznej, ochrony krajobrazu, poprawy jakości i komfortu życia społeczeństwa, oraz warunków dla wypoczynku mieszkańców aglomeracji krakowskiej,
- . aktywizacja gospodarki gminy w kierunkach stosunkowo przyjaznych środowisku, jak rekreacja, turystyka, rolnictwo ekologiczne, agroturystyka,
- . wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, krajoznawczych dla zachowania poczucia tożsamości mieszkańców, promocji i kształtowania ekologicznego wizerunku gminy, przyciągania inwestycji i działań podnoszących jej walory w tym zakresie,
- . ograniczenie wodochłonności, energochłonności i materiałochłonności produkcji i usług, ograniczenie zużycia energii i mediów przez mieszkańców gminy i podmioty gospodarcze, promocja audytu energetycznego, promocja alternatywnych źródeł energii,
- . minimalizacja wytwarzania odpadów komunalnych oraz właściwa organizacja ich zbiórki,
- . zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez wdrożenie gminnego systemu postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii, klęski żywiołowej, systemu postępowania z odpadami niebezpiecznymi,
- . preferencje dla działań systemowych w zakresie ochrony i kształtowania środowiska w duchu rozwoju zrównoważonego, uwzględniających złożoność środowiska i przestrzeni gospodarczo - społecznej, w powiązaniu z działaniami podejmowanymi na szczeblu powiatu i województwa oraz realizowanymi przez sąsiednie gminy,
- . wdrożenie i doskonalenie systemu informacji o środowisku, zgodnego z wymogami prawa ochrony środowiska i wzbogaconego o funkcje realizujące zadania z zakresu edukacji ekologicznej i promocji zasad ekorozwoju w gminie oraz propagującego wizerunek "gminy ekologicznej" wobec potencjalnych inwestorów,
- . wspieranie działań organizacji pozarządowych i inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony środowiska oraz ocena i doradztwo w przypadku zamierzeń mogących powodować skutki środowiskowe (oceny oddziaływania na środowisko),
- . pozyskanie funduszy centralnych oraz z UE dla zadań realizujących zasady rozwoju zrównoważonego, w szczególności z zakresu ochrony środowiska i edukacji ekologicznej.

Szczegółowa lista i charakterystyka celów strategicznych, długookresowych, zamieszczona została w rozdziale 7 niniejszego programu.

Oceniając stan środowiska i prognozy rozwoju gminy określono następujące zadania w zakresie ochrony środowiska na lata 2004 - 2007:

- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zasad gospodarowania przestrzenią zgodnych z wymaganiami rozwoju zrównoważonego i potrzebami ochrony przyrody, oraz stworzenie sprawnych mechanizmów egzekwowania zapisów planu,
- rozbudowę systemu kanalizacji,
- określenie zasad korzystania z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, zapewnienie wystarczającej ilości dobrej wody dla mieszkańców i gospodarki,
- opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki odpadami w gminie,
- ograniczenie niskiej emisji z systemów ogrzewania,

- ochrona różnorodności przyrodniczej w gminie poprzez właściwą gospodarkę rolną i leśną oraz nadzór na procesami inwestycyjnymi i urbanizacją,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, rozwój przestrzeni publicznej,
- program zwiększania powierzchni terenów zielonych (zalesienia, tworzenie obszarów zieleni gminnej),
- edukacja ekologiczna, promocja zachowań zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego wśród mieszkańców gminy, turystów i gości,
- wspieranie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego

Za priorytetowe kierunki działań uznano:

- ochronę przyrody
- rozbudowę systemu kanalizacji i oczyszczalni ścieków,
- realizację planu gospodarki odpadami w gminie,
- wspieranie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego,
- edukację ekologiczną.

Ponadto uwzględniono w niniejszym POŚ zadania zawarte w POŚ dla Powiatu Krakowskiego, mające odniesienie do obszaru Gminy Jerzmanowice-Przeżinia. Zadania zostały podane w brzmieniu i zakresie zawartym w powyższym opracowaniu wraz z zawartymi w nim szacunkami nakładów finansowych (w części przypadającej na gminę).

Szczegółowy harmonogram zawiera rozdział 9.

Określono mechanizmy kontroli realizacji programu ochrony środowiska. Zarząd Gminy zobowiązany jest do sporządzania, co 2 lata, raportu z realizacji programu przedstawianego Radzie Gminy. W rozdziale 12 podano wymagany minimalny zakres sprawozdania. Ponadto dla oceny stopnia realizacji poszczególnych zadań programu zaproponowane zostały zestawy wskaźników ekologicznych i gospodarczych (rozd. 9 i 12).

Zgodnie z wymaganiami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Gminny Program Ochrony Środowiska, podobnie jak programy wyższych szczebli, podlega aktualizacji co 4 lata. W rozdziale 13 określono harmonogram aktualizacji i weryfikacji Programu, oraz ich zakres. Dla bardziej elastycznego reagowania na zaistniałe zmiany i nowe wyzwania, oraz dostosowanie terminarza i preliminarza wydatków do aktualnej sytuacji gospodarczej oraz oferty technologicznej, należy (na podstawie wniosków z raportu realizacji POŚ), dokonać korekty zadań oraz harmonogramu ich wykonania w cyklu dwuletnim. Weryfikacja harmonogramu powinna opierać się na ścisłej współpracy ze społecznością lokalną oraz partnerami realizującymi poszczególne zadania.

15. LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, 2002 r.
2. Mapa sozologiczna M-34-64-A (Olkusz) i M-34-64-B (Skała) w skali 1:50 000 z komentarzem
3. Nasza Zielona Małopolska. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa małopolskiego na lata 2001-2015, <http://www.wrotamalopolski.pl>
4. Ocena stanu zanieczyszczenia gleb województwa małopolskiego metalami ciężkimi i siarką, WIOS-Ost.Ch-Rol w Krakowie, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Kraków 1999.
5. Plan rozwoju lokalnego Gminy Jerzmanowice-Przeżinia na lata 2004-2006, Jerzmanowice 2004
6. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Warszawa, grudzień 2002 r.
7. Program "Informatyzacja Województwa Małopolskiego w latach 2004 -2006".

8. Program ochrony środowiska województwa małopolskiego
9. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej państwa na lata 2002-2010, Warszawa, listopad 2002 r.
10. Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego - Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego. Sfera Ekologiczna. <http://www.wrotamalopolski.pl>
11. Projekt programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami powiatu krakowskiego, Instytut Rozwoju Miast w Krakowie, ul. Cieszyńska 2, Kraków 2003.
12. Rocznik statystyczny, Województwo Małopolskie. Urząd Statystyczny w Krakowie. Kraków 2003.
13. Statut Stowarzyszenia "Związek Gmin Ojcowskich" (projekt)
14. Statut Związku Gmin Dorzecza Rudawy, Rudna i Sanki
15. Strategia rozwoju powiatu krakowskiego. Załącznik do Uchwały Nr XXXII/167/2001 Rady Powiatu w Krakowie z dnia 29 sierpnia 2001 r.
16. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego uchwalona przez Sejmik Województwa Małopolskiego w dniu 28.08.2000 r.
17. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jerzmanowice-Przegonia, "ASTA - PLAN" Pracownia Urbanistyczno-Architektoniczna, Kraków
18. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002.

SPIS RYSUNKÓW

- Rys.1. Przynależność administracyjna gminy Jerzmanowice-Przegonia
- Rys2. Obszar gminy Jerzmanowice-Przegonia
- Rys.3a. Mapa sozologiczna obszaru gminy Jerzmanowice-Przegonia (część zachodnia)
- Rys.3b. Mapa sozologiczna obszaru gminy Jerzmanowice-Przegonia (część wschodnia)
- Rys. 4. Trasy turystyczne piesze i rowerowe na terenie gminy Jerzmanowice-Przegonia